

08465

COLONEL N. STAVRACHE-CERNA

Adevăruri

DIN CAMPANIA 1916—1918

OPERAȚII

1. Cu Reg. 1 Vânători Reg. Ferdinand I

BCU Cluj / Central University Library Cluj
1 Iulie 1915 — 1 Aprilie 1916

2. Cu Regimentul Rovine 26 Infanterie

15 Aprilie — 8 Septembrie 1916

3. Cu Brig. I Mixtă, din Grupul Cerna

9 Sept. — 23 Noembrie 1916

Tip. „SPERANȚA” Craiova, Madona 38.

COLONEL N. STAVRACHE - CERNA

ADEVĂRURI

DIN CAMPANIA 1916—1918

---

1. Cu Reg. 1 Vânători Reg. Ferdinand I

1 Iulie 1915 — 1 Aprilie 1916

BCU Cluj / Central University Library Cluj

2. Cu Regimentul Rovine 26 Infanterie

15 Aprilie — 8 Septembrie 1916

3. Cu Brig. I Mixtă, din Grupul Cerna

9 Sept. — 23 Noembrie 1916

Tip. „SPERANȚA“ Craiova, Madona 38.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Colonel N. Stavrache
Comandantul Brig. I Mixtă din Grupul Cerna
1 9 1 6

Cuvânt înainte

Dumnezeu mi-a hărăzit zile, să supraviețuiesc faptele de arme, evenimentele postbelice, precum și o parte din camarazii pe cari i-am comandat sau cu care am cooperat, în războiul cel mare.

Setos de dreptate, cu conștiința limpede, a împlinirii datoriei de ostaș și bun român, modest și pătruns de simțul legalității; am suferit cu demnitate un martiriu nemeritat și am răbdat, ca nimeni altul, până acum.

Sunt bătrân. În vâltoarea schimbărilor de după războiu, lumea a devenit egoistă. Fiecare, s'a supraevaluat, alergând după situații.

Am cultul morților și doresc să nu se interpreteze ca o lipsă de pietate, faptul, că în înșirarea operațiunilor tactice, am fost nevoit să arăt și să leg, de activitatea comandanților respectivi de unitate și numele lor. Pentru că în războiu, mai ales, personalitatea comandanților, este determinantă.

Cu experiența și etatea la care sunt, am datoria de conștiință, de a restabili adevărul, servind istoria.

Iată deci motivul pentru care, am intitulat lucrarea : „Adevăruri“.

Am considerat o mare cinste pentru mine, faptul că în nenumărate ocazii, am răsplătit pe bravii ce i-am comandat, propunându-i la distincțiuni și înaintare excepțională.

Pentru repunerea mea însă, în drepturile legale, egale cu ale camarazilor din aceeași situațiune, am

epuizat toate căile legale, timp de două decenii; iar audiența la forul suprem, mi-a fost sistematic împiedecată.

Adevărul însă va triumfa și istoria va trebui să recunoască și să 'ncrusteze pe răboj, faptele de arme, așa cum în realitate s'au petrecut.

Aceasta este singura mea dorință și unica mea mângâiere.

Colonel N. STAVRACHE-CERNA

1 Decembrie 1937

Craiova

BCU Cluj / Central University Library Cluj

P R E F A Ț Ă

Luând parte la războiul de întregire al Neamului, cu gradul de Colonel, am însemnat în carnetul personal, pe cât am putut, evenimentele și impresiile zi cu zi, chiar atunci, asupra momentului.

M-am silit a trece faptele, în mod sincer, fără alterare sau părtinire. Istoricul ce se va lucra, de Marele Stat Major, după datele oficiale, va controla la timp faptele și le va confirma, după documente.

Pe de altă parte, am socotit, că : dacă fiecare ofițer, participant la războiu, își va întocmi, memoriul personal, mărginindu-se la activitatea sa, din războiu, la unitatea ce a comandat, evenimentele la cari ar fi participat, precum și reflecțiunile ce a făcut, în urma impresiunilor ce a avut, cu privire numai la unitatea sa, contribuția adusă Istoricului, este mai folositoare, decât dacă ar face descrieri, de operațiuni de ansamblu, în care activitatea personală, aproape se pierde.

De aceea, voi arăta numai faptele petrecute, la unitățile ce am comandat; căci, oricine, în raza atribuțiunilor de comandament ale unității ce a avut, are și posibilitatea de a le reda, în mod mai exact, faptele și operațiunile sale, care, coroborate cu dările de seamă, sau memorii, ale altor camarazi, sau șefi ce a avut, din aceleași unități, să pot controla faptele, asupra sincerității cu care sunt redată, să pot îndrepta erorile și omisiunile, de un cercetător obiectiv, ceea ce ajută mult, la întocmirea Războiului, oficial.

Considerațiunile ce fac, mi-au fost sugerate de împrejurarea următoare.

Prin Octombrie 1923, mi-a căzut în mână o Broșură de 80 pagini, cu pretențiosul titlu, pe înveliș de :

„PAGINI de GLORIE“

din

„Războiul pentru Intregirea Neamului“

GRUPUL „CERNA“

Autorii, doi căpitani, în războiu sublocotenenți, unul de rezervă, iar unul activ, ale căror cercuri de atribuțiuni, la companiile lor, nu li permiteau posibilitatea de a îmbrățișa, poate, nici activitatea celor 2 companii, în care se încadrau cu plutioanele lor, necum a întregului Grup Cerna, compus din două brigade Mixte. Și, am cetit-o.

De fapt, în această broșură, autorii s'au ocupat de grupul Cerna, numai în 3—4 pagini, la început, în cari a dat ordinea de bătae a grupului, iară restul, literatură și prea puține preciziuni, de fapte, din activitatea propriilor lor unități. Și aceasta am putut-o constata, cu atât mai ușor, cu cât autorii, au intrat în ultimele zile, ale operațiunilor, grupului Cerna, sub ordinele mele directe, în Brigada I-a Mixtă.

În aceste condițiuni, conținutul este cu totul departe de a corespunde titlului pretențios Grupul „Cerna“, broșura fiind numai o autolăudare, a isprăvilor necontrolate, cu privire la acțiunea Companiei ce a condus.

În partea finală, autorul se ocupă de odiseia retragerii, Grupului Cerna, dela Orșova la Olt, însă cu atâtea inexactități și cu o desăvârșită lipsă de precizie istorică, încât devine jignitor,

prin detalii neexacte și subiective, ce înșiră, fără nici un control, pentru comandantii ce a avut.

Cred c'ar fi stat mult mai frumos, autorilor, dacă fiecare, în mod sincer și-ar fi așternut zi cu zi, activitatea Companiei sale; luptele și acțiunile la care ar fi participat, însărcinările ce a primit și executat și cari, bazate pe arătări drepte, precise, cu date și ore, ar fi slujit Marelui Stat Major, ca o picătură de izvor istoric, picătură clară, ceea ce de fapt nu este, în lucrarea lor.

Aceasta m-a și determinat, ca șef al Brigadei în care autorul a operat, să înaintez prin Poștă un raport Marelui Stat Major, cu No. 1, din 30 Octombrie 1923, în plic recomandat, cu recipisa Nr. 14509 din Craiova, prin care arătăm, că: în ce privește, partea literară, dată fiind tinerețea și entuziasmul autorilor, broșura poate rămâne cum e; din punctul de vedere însă, al fondului istoric, descrierea are nevoie, de punere la punct.

* * *

Evenimentele de întregire a Neamului Românesc, prilejuit de marele războiu, European, 1914 până la 1919, pentru noi Români, au avut două părți bine distincte:

Partea întâia, începând dela mobilizarea noastră, 1916 August 15 și durând, până la finele lunii Decembrie, din acelaș an; iar partea a doua, începând cu Ianuarie 1917 și durând până la Pacea generală.

Partea întâia, se poate numi cu drept cuvânt, războiul României, propriu zis; iar partea a doua, e războiul Aliaților și în care, noi am dat contribuțiunea cea mai prețioasă: materialul omenesc, avuția și teritoriul țării, care a fost pustiit.

În August 1916, am început operațiunile războiului nostru, cu materialul omenesc, (Ofițeri și

trupă) ce am avut; cu organizarea și armele noastre, cu pregătirea și metodele tehnice de luptă, ale armelor noastre; cu școala, știința și ofițerii pentru conducerea superioară, ce a avut Țara noastră și cu moralul ce l-am avut.

În partea a doua însă, după Ianuarie 1917 pregătirea s'a făcut din nou, în Moldova, cu moral reînnoit, cu tehnica de luptă perfecționată, a aliaților, cu mijloace materiale noi, cu conducere și comandament nou și străin. Cu un cuvânt, în partea a doua, totul a fost refăcut cu mijloace străine (Misiunea Militară Berthelot),—iar noi am dat carnea, sângele și sufletul nostru, generos.

* * *

Victoria dobândită, este rezultanta luptelor pierdute și celor câștigate, și dacă în prima parte, am pierdut luptele, din cauza inferiorității ca număr și armament, a lipsei cu desăvârșire, în pregătire sau din a conducerii, nu este locul și nici nu mi-am propus, a discuta aci, factorii determinanți.

E deajuns, că victoria finală, fiind de partea noastră, am isbândit visul nostru de aur; întregirea Neamului.

Cum însă, tot în prima parte a războiului nostru, August—Decembrie 1916, au fost și victorii parțiale, mi-am propus să mă ocup, de una din ele; de acțiunea Brigăzii I-a Mixte, din Grupul Cerna, și anume operațiunile ce am avut onoarea și mândria, de a conduce, ca comandant al Brigăzii I-a Mixte. Recunosc, că a face un istoric, al acțiunii întregului Grup Cerna, în înțelesul strâns al cuvântului, nu-mi revine mie, acest drept. La Cerna a operat dela începutul războiului, Marele nostru Erou, General Dragalina, care murind cu glorie, pe câmpul de onoare,

a lăsat în carnetele sale, păstrate de familie, însemnări și observațiuni critice, asupra întregului grup Cerna, în legătură cu ansamblul operațiilor Armatei Române, din prima parte a Campaniei, și cari sperăm, că pentru onoarea memoriei Eroului dispărut, și Istoria României Mari, vor vedea odată lumina zilei, prin îngrijirea familiei.

Poate că nici această modestă lucrare, a mea, nu eram obligat s'o public, dacă însă o împrejurare fatală, un fapt de arme, obligat, nu s'ar fi produs, în campanie, anume: sacrificarea eroicului Grup dela Cerna, lăsat fără ordin de retragere, de către Comandamentul nostru și prin aceasta, inevitabila capitulare a resturilor de unități, ale acestui Grup Cerna, la 23 Noembrie 1916 pe Olt, la Tia-Mare-Izbiceni (Romanași).

Și, cum, după întoarcerea din amara captivitate, din Germania, unde am suferit un martiriu nemeritat, de un an și jumătate de înfometare și sârme, am fost singurul ofițer din Grupul Cerna, tras la răspundere, pentru căderea inevitabilă, *deși lucram în subordine*, am luat întreaga răspundere și am cerut însumi, verbal, de repetate ori, în 1918 și apoi prin raport scris, în 1919, o judecată dreaptă, adică după un an și jumătate, dela înapoierea mea din captivitate.

Astfel s'a dat naștere, unui proces, care a durat patru ani, și în care am putut face dovada, complectei mele nevinovății.

Cu acest prilej, opinia publică, care a simpatizat, atât de mult și a înțeles, *sacrificiul ce s'a făcut*, cu Grupul Cerna și luptătorii supraviețuitori, a fost hrănită, cu știri de senzație, contradictorii și în întregime, *alături de adevăr*, cu scop de a se discredita Grupul Cerna. Procesul a con-

tribuit astfel, a pune lumea, dacă nu într'o stare confuză, asupra adevărului, cel puțin într'o îndoială supărătoare.

Pentru acest motiv, astăzi, după douăzeci ani dela întoarcerea din captivitate, după ce Justiția Militară, în acest interval, și-a rostit ultimul cuvânt, de nevinovăția mea, găsesc nu numai necesar, dar chiar mă simt obligat, față de opinia publică, a desvălui adevărul, prin această lucrare.

Și, cum faptele ce voi descrie, sunt de notorietate publică, fiind în parte înserate și în presa depe acel timp, voi scrie numai adevărul, fără a exagera sau schimba ceva, din ceea ce în adevăr s'a petrecut, cu unitățile ce am comandat: Regimentul Rovine No. 26 și Brigada I-a Mixtă din Grupul Cerna, ce am condus în războiu.

Ba, în ultimul timp, anul acesta Iunie 1926, am mai cetit o lucrare a Generalului Tăutu, cu titlul: „Carnet de Câmp” cu aprecieri și note în slujba adevărului istoric, asupra luptelor dela Cerna“. Lucrare modestă, ce e drept, însă are omisiuni și lipse de preciziiuni. Și, cum și acest ofițer superior, a lucrat sub ordinele mele, ca Colonel, intrând ca comandant al Regimentului Mehedinți No. 17, în compunerea Brigadei I-a Mixte dela Cerna, sunt silit a-l completa și pe el, după cum vom vedea în cursul lucrării de față.

Lucrarea cuprinde trei părți.

Partea I. — Un succint istoric al operațiilor.

Partea II. — Captivitatea.

Partea III. — Calvarul, sau suferințele îndurate personal după repatriere.

Colonel N. Stavrache-Cerna

București 8 Iulie 1937.

PARTEA I. OPERAȚII

---

1 IULIE 1915.

Cu Regimentul 1 Vânători „REGELE FERDINAND I”

Mă găseam Comandant al Regimentului I Vânători „REGELE FERDINAND I”, dela 1 Octombrie 1913, când cu începere din Aprilie 1915, s’au urmat concentrările, pentru instrucția oamenilor de trupă, și ofițeri de rezervă, din toate contingentele, în serii de câte 30 zile, în Tabăra Regională de Instrucție, Ișalnița, a Corpului I Armată, în vederea războiului iminent.

Efectivul era cel de războiu, regimentul pe două batalioane.

La 1 Iulie 1915 Regimentul întregit și cu cai de rechiziție, efectivul de război complet, a fost dislocat, cu C. F. R. din Tabăra Ișalnița (Craiova) la Turnu Severin, de unde am mers pe Dealurile Godeanu, Marga, Siroca, județul Mehedinți, pentru lucrări de întăriri, pe frontiera de West.

În Septembrie 1915, am trecut pe rând, inspecția D-lor Generali: Culcer, Boteanu (Mișu) și Averescu, pe Dealul Marga, când s’a găsit traseul fortificațiilor, bine aplicat pe teren, de mine, în sectorul Regimentului I Vânători.

În Noembrie 1915, pentru Campania de lucrări, în timpul iernei, Regimentul a fost scoborât din regiunea muntoasă, în zona dealurilor Erghevița—Dedovița—Poroina, unde am executat, lucrări, pentru Infanterie și Artilerie, locașuri și blindaje

pentru tunuri de 105 L. și turele de 53 fixe, pe Dealurile Morman și Balota.

Am mișcat zeci de mii, de metri cubi de pământ, săpat și am tăiat și cărat cu brațele, păduri întregi, pentru facerea întăririlor și blindajelor.

În Câmpia Severinului, am trecut inspecția A. S. Regale Principele Moștenitor Carol, când Regimentul a fost găsit bine pregătit și echipat pentru războiu.

În nota calificativă, ce d-l General Văleanu, mi-a dat pe 1915, ca Comandant de Divizie, arată că am instruit și educat bine Regimentul I Vânători, pentru războiu și că *am aplicat just fortificația pe teren.*

În aceste condițiuni, Regimentul I Vânători a intrat în viața de campanie, încă din Iulie 1915.

* * *

La 1 Aprilie 1916, fiind înaintat Colonel, cu mare părere de rău, m-am despărțit de acest nobil regiment I Vânători, cu care (Trupă și Ofițeri) realizasem, acele legături sufletești, indestructibile, în intervalul de doi ani și jumătate cât l-am comandat și pregătit, în Craiova și în munții Mehedințului, în vederea războiului.

Oamenii își apropiaseră, atât de bine viața de campanie, cu prilejul dislocării pe frontiera de West, în cât isprăvile de arme, de care au făcut dovadă, pe urmă în războiu, au încărcat de glorie, atât pe ofițerii și trupa regimentului I Vânători, cât și pe diferiții comandanți, în compunerea unităților cărora, intra vremelnice și I-ul de Vânători, în operațiunile din războiu.

Eu însă, nu am avut norocul să culeg roadele unei munci stăruitoare, să intru cu el în războiu,

pentru că la 1 Aprilie 1916, fiind înaintat Colonel, am primit comanda Regimentului Rovine No. 26, în Craiova.

Această înaintare, mi-a fost fatală, pentru că m'a despărțit de instrumentul meu de luptă, în pregătirea și instruirea căruia, în timp de doi ani și jumătate, pusesem tot ce capacitatea, dragostea de meserie, emulația experiența și datorita ostășească, îmi impunea, pentru pregătirea lui de războiu.

Am fost astfel privat, de rodul muncii mele, făcute în vederea războiului. Alți camarazi mai norocoși, au tras foloasele morale fiind înaintați telegrafic și decorați pentru fapte de arme *ale acestui nobil Regiment I de Vânători.*

Nenoroc pentru mine!

15 APRILIE 1916.

Cu Regimentul „Rovine No. 26“

M-am prezentat la Comanda Regimentului Rovine No. 26 în Craiova, la 15 Aprilie 1916, iar regimentul I Vânători l-am lăsat cu Stat-Majorul, în Comuna Erghevița, predând Comanda Lt. Colonelului Bădescu Bucur.

Luând comanda la Rovine, am găsit o mare lipsă de ofițeri. Multe din companii erau comandate de Sublocotenenți, având multe detașări, de Căpitani, la Institutul Geografic, la Serviciul Intendenței Corpului I Armată, pentru căutarea și procurarea de grâu și furaje, precum și lipse în efectivul regimentului.

Lipsa de ofițeri în efectiv, pe de o parte, iar pe de alta, scurtul timp de 4 luni, în care instrucția practică absorbea tot timpul, în vederea pregătirii de războiu, a făcut ca mobilizarea să mă surprindă, fără să fi fost realizată, acea legătură sufletească de frăție ostășească, ca la Intâiul de Vânători. Mulți ofițeri activi, au trebuit să re-
intre la Regiment, din detașare, cu puțin timp înainte de 15 August; Așa că mi-a lipsit timpul, de a-i cunoaște bine, și de a face legătura morală, între trupă și ofițeri, și între ei și mine.

Din punctul de vedere al disciplinei, știu c'am găsit în Regiment, carcere pe Companii, carcere pe Batalioane și carcera pe Regiment. Toată lumea avea dreptul a ordona pedepsirea cu carceră!

Din întâmplare, Regiunea de recrutare a Regimentului Rovine, se compune din sate, a căror locuitori, se îndeletnicesc cu precupeția, în micul comerț ambulant. Astfel, unii din ei, lipsesc mai des dela serviciu, iar alții, plecați primăvara, în toată țara, se întorceau toamna la casele lor și la Regiment. De aci regimul acela riguros și de pedepsire cu carceră.

Una din primele mele griji, a fost de a opri aplicarea acestei pedepse, spunând atât trupei cât și ofițerilor, că: „cu sufletele mergem în războiu, nu cu carceră”. Aplicarea acestei pedepse mi-am rezervat-o, ca Șef de corp.

Am sfătuit și stăruit, ca: educația să se facă, prin mijloace de convingere, iar nu de învingere și constrângere, corporală.

Mai era mult de făcut, când, în noaptea de 13 | 14 August 1916, am fost chemat la ora 1,30 dimineața, trezit din somn, la corpul I de Armată, pentru a mi se comunica ordinul, că s'a declarat războiul cu Austro-Ungaria și că a doua zi, 14 August, Regimentul Rovine, va trebui să pornească un batalion, de acoperire, cu C. F. R. la Bumbesti.

* * *

MOBILIZAREA

14 August. Potrivit ordinului ce am primit și instrucțiunilor de mobilizare ce se prevedeau, în plicul secret, din Cassa de fer a Regimentului. Corpul a început trecerea pe picior de războiu.

Din oamenii activi prezenți, ofițeri și trupă, cu gradați dela toate companiile și elevii de gradați, am înjghebat un Batalion, de acoperire, cu efectivul apropiat, de cel de războiu. I-am dat

floarea regimentului și pus sub comanda Maiorului Trușculescu.

În ziua de 14 August, cu C. F. R. Batalionul a plecat la Bumbesti, locul de debarcare indicat, de Serviciul de Stat Major, a Corpului I Armată.

* * *

15–19 August. În zilele de 15, 16, 17 și 18, Regimentul a fost gata mobilizat, pe trei batalioane, încadrate numai cu ofițeri de rezervă.

19 August. Se face un marș de încercare, iar în noaptea de 19-20 August, la ora 1,10 după miezul nopții pe o ploaie torențială, regimentul mobilizat complet și cu caii și trăsurile de richiziție, s'a pus în marș pe jos, dela Craiova la Filiași, de unde urma ca, Regimentul să se îmbarce cu destinația tot pentru Bumbesti.

20 August. La orele 10 a. m. ajung cu Rgt. în Filiași. La gară aflu că nu mă pot îmbarca imediat, Șeful Gărei neavând mașinile necesare. Am telegrafiat atunci la Craiova Corpului I Armată, cerând dacă să mai aștept în Filiași îmbarcarea sau să continui marșul pe jos, spre Bumbesti.

Mi s'a răspuns de Maiorul Lăzărescu, din Băilești, un cuvânt numai „Imbarcați-vă”. Șeful Gărei îmi comunică ora 6 p. m. pentru îmbarcare.

Am oprit atunci Rgt. în Filiași, conducându-l în cantonamente de alarmă pentru, a se usca de umeala ploii, și a se alimenta, iar la ora 6 p. m. am adunat Regimentul și dus la Gară pentru îmbarcare.

Ploaia nu mai contenea. Șeful stației nici la ora 6 seara nu are mașine mici, pentru linia Tg. Jiu și sunt nevoit a întoarce din nou trupa în sat și a o cantona, pentru timpul nopții (Ce lipsă de organizație a transporturilor la C. F. R.)!

Dela început se vede, lipsa de studiu, a mijloacelor de transport, lipsa de pregătire a transportului din Filiași.

Am pierdut astfel o zi, adică 24 ore, în mod inutil.

21 August. A doua zi 21, August, am început imbarcarea batalionul I. și St. Major a Rgt. La ora 7 dimineța, care, din lipsă de vagoane de astădată, s'a terminat abea la orele 10 a. m. Așa dar primul tren, cu un Batalion și Stat Majorul Regimentului, a sosit în Bumbesti, la ora 4 p. m. în aceeași zi de 21 August.

Noaptea de 21—22 August Bat. I. și Stat Majorul Regimentului o petrece sub cerul liber, în bivuac, fără a întinde corturi, la Nord de Gară Bumbesti, timpul fiind frumos.

În filiași am întâlnit un tren, cu răniți de 150 soldați din Regimentul I Vânători, cari atacaseră Muntele Ozoina și luaseră 850 prizonieri inamici cu 13 ofițeri.

Trenul era păzit de o gardă de Sublocot. Vaslopol Anton din I de Vânători.

22 August. În gara Bumbesti nu găsim pe nimeni, care să ne dea vre-o dispozițiune, de ce trebuie să facem și unde să mergem, și nici șeful de stațiune, nu a primit nimic pentru Regimentul Rovine. Deasemenea nici dela Filiași, sau dela Craiova și nici dela Div. II-a, cărora ne-am adresat întrebând telegrafic, ce facem, nu ni se dă nici o lămurire!...

Se vede cât de slabă a fost pregătirea și prevederea primelor mișcări.

Mă adresez la Târgul Jiu Div. II-a, unde era numit d-l General Socec, Comandant în locul d-lui Colonel Manolescu, care primise o altă însărcinare pe Olt.

Dar nici Div. II-a la Tg.-Jiu, nu-mi poate da nici o deslușire, cu privire la localitatea unde pot găsi batalionul de acoperire, plecat la Bumbești, cu Maior Trușculescu, spre a-i da partea complimentară și a lua, dela el, pe activii și gradele (ofițeri și trupă) cari aparțineau prin lucrările de mobilizare, Batalioanelor II și III-lea.

Ca să nu pierd timpul, regimentul a făcut exerciții: luptele din Școala Plotonului și Școala de Companie.

22 August. — În cursul dimineții — de 22 August, sosesc și celelalte două batalioane, cu trenurile, din Filiași, iar după amiază la ora 4, Regimentul este condus de mine, la spălat și pentru baie, la Jiu.

Pe la orele 8 dimineța, în Gara Bumbești, văd pe d-l General Muică, căruia mă prezint și-i cer ordine. Mă plâng D-sale că d-l Cocorăscu, mi-a luat Batalionul de acoperire, și am nevoie acum să mi-l dea, pentru a întregi regimentul, și a-l egală, ca omogenitate, sau să merg eu la el, cu Regimentul, unde se va afla.

N'am fost satisfăcut.

23 August. Dimineța exercițiul de lupte din Școala de Companie, după masă spălatul rufelor și bluzelor, la Jiu. Am aranjat bivuacul Regimentului, în pădure.

După amiază m-am dus din nou la Târgul Jiu, de m-am prezentat d-lui General Socec. M-am plâns de lipsa batalionului I și mi-a ordonat, să fac raport. Nu mi-a dat nici un răspuns!! Nici o satisfacție!!

Prin telefon d-l Colonel Cocorăscu, mă anunță că corpul I de Armată, i-a aprobat ca să rămână mai departe, sub ordinele D-sale, Batal. I din Regimentul 26 Infanterie. Am protestat pentru că a-

colo în Batal. I de acoperire, era floarea Regimentului și din cauza lipsei lui, nu-mi pot completa organizarea regimentului.

Toți ofițerii activi și gradați activi, dela celelalte două batalioane, ce aveam, erau cu Trușculescu. Nu-mi puteam egala ca, omogenitate, batalioanele, cu activi și rezerviști, trupă și ofițeri, cari trebuiau să încadreze, toate companiile și subîmpărțirile.

* * *

O P E R A Ț I I

În noaptea de 23—24 August, pela orele 11, primesc ordinul Corpului I Armată verbal, prin Locot. Colonel Popescu Toma din Artilerie, ca să plec, a doua zi 24 August la Livezeni, iar pe la orele 3 noaptea, la telefon, Locot. Col. Munteanu, dela Rgt. 71 Infanterie, mă anunță că are ordin să mergă la Petroșani, că să pornim împreună a doua zi.

24 August. La orele 6 dim. am pornit din Bumbești, iar la orele 4 p. m. eram deja la Livezeni.

Pe drum în defileul Jiului, d-l General Culcer, Comandantul Armatei I-a, a văzut Regimentul Rovine în marș.

La frontieră, podul dela Polatiște, este rupt. Trecerea trăsurilor, peste Jiu, se face cu brațele, foarte greu. Etapa a fost de 41 km. și s'a consumat ca hrană, o rație de conserve.

Regimentul bivouachează mixt—afară și în niște magazii de lemn, în așteptarea noilor ordine de operații.

25 August. D-l General Muică, mergând până la Petroșani, pentru inspecție, l-am rugat să binevoiască a-mi permite, să-l însoțesc și eu perso-

nal, pentru a ruga pe d-l Colonel Cocorăscu, care era la Petroșani, să-mi dea batalionul de acoperire, ca să-mi pot organiza regimentul, căci acum, îi venise destule trupe în grupul D-sale. Însă el nici de data asta, n'a voit să-mi dea unitatea, ce-mi aparținea, organic, și care prin compunerea ei la plecare, exprima sufletul activ al Regimentului, micșorând astfel valoarea combativă, a restului unităților regimentului, în ofițeri și trupă compuse numai din rezerviști și completași.

Petroșani, m'au impresionat ruinele și devastările inutile, produse caselor.—Intr'o farmacie cu parchet, am văzut adăpostiți niște cai, de artilerie, de-ai noștri.

Inamicul se retrăsese, iar rău făcătorii au devastat, în mod barbar, prăvăliile și locuințele particulare, ale orașului. La amiază, împreună cu d-l General Muică, ne-am înapoiat la Livezeni.

26 August. Văzând că nu e chip, ca să-mi câpăt unitatea, unde aveam toți gradații, (ofițeri și subofițeri), m'am decis a duce personal, batalionul I (partea complimentară), ce am mobilizat la Craiova, și care aparținea Batal. I Trușculescu, trimis în serviciul de acoperire, și să-mi iau pe acei activi, ai celorlalte două batalioane, (ofițeri și grade și trupă, în termen activ) pentru încadrarea cu șefii prevăzuți, în carnetele de mobilizare, ale companiilor.

La orele 12 a. m. ajung cu Batalionul, la un canton, pe șosea, la punctul Merișor, unde se încrucișează C. F. cu șoseaua și unde opresc trupa, pentru un scurt repaus, și a lua masa de amiază.

Aci am fost văzut de d-l Colonel Anastasiu Ion, care comanda o brigadă 22 Infanterie, în luptă, și-mi trimite ordin, scris, prin Locotenentul Tătă-răscu Alexandru, ajutorant D-sale, ca să angajez

în luptă Batal. ce conduc, întărind sectorul de sud, al Colonelului Obogeanu, unde regimentul 41 Infanterie, intrase în panică și lupta mergea rău. Situația era rea, inamicul rupsese frontul nostru, trupa cedând presiunii.

La 12.30 amiază am executat ordinul, restabilind echilibrul luptei și ridicând moralul, în acel sector al trupelor noastre, am oprit înaintarea inamicului și am raportat scris, d-lui Colonel Anastasiu, executarea. Batalionul ce conduceam, de completare, avea ca ofițer, un singur căpitan de rezervă, DIMA, și câte un singur ofițer de rezervă, subaltern, la companie.

Angajamentul fiind serios, am ordonat ca și restul Regimentului Rovine, cele două Batalioane, dela Livezeni, să vină în marș forțat, spre Merișor. Pêla orele 4 p. m. sosesc și cele două Batalioane, cerute, și de d-l Colonel Cocorăscu și pe cari le angăjez astfel:

Batalionul III Maior Petrescu, călare pe șoseaua și C. F. Livezeni-Hațeg, iar Batal. II Maior Alexandrescu la stânga Batal. III în rezervă, spre stânga și înapoi.

Momentul fiind suprem, pentru a fi văzut de toți oamenii mei, și a putea conduce mai bine atacul, am intrat în foc călare. La avertismentul ce mi-a dat Locot. Tătărăscu Alexandru, de a descăleca, fiind expus unui puternic foc de baraj, de artilerie, am rămas călare.

Iată copia exactă, a declarației ce face d-l Maior Tătărăscu, în scris, la 2 Ianuarie 1922, cu privire la acest angajament, botezul de sânge al Regimentului Rovine, dela 26 August 1916.

DECLARAȚIE

Subsemnatul, Maior ALEXANDRU TĂTĂRĂSCU, fost ajutorant la Brigada 22 Infanterie, comandată de d-l General ANASTASIU ION, atunci Colonel, declar următoarele :

În ziua de 26 August 1916, în luptele dela Merișor, din Ardeal, regimentul 41 Infanterie, *covârșit de forțe inamice și dat înapoi, situația brigadei devenind critică*, d-l Colonel Stavrache N. Comandantul Regimentului Rovine 26, aflat înapoi la Livezeni, *din inițiativa sa proprie*, apropiind un batalion, a ajuns la Cantonul dela Merișor.

D-l General ANASTASIU, a dat ordin scris d-lui Colonel, că *situația fiind critică*, să angajeze Batalionului său. Domnul Colonel STAVRACHE a executat ordinul, iar la înștiințarea ce i-am făcut, ca să descalice, trebuind să treacă un baraj puternic de artilerie, d-sa nu a voit, *intrând în luptă călare*, spre a-și putea îmbărbăta, mai bine, oamenii în luptă.

După amiază, aducându-și și restul Regimentului, a *restabilit lupta*, a *oprit înaintarea inamicului* și a *trecut la ofensivă*, împingând pe inamic 3 zile continuu, pe Dealurile BRAN, unde s'au oprit trupele noastre.

Dau această declarație, d-lui Colonel STAVRACHE, pentru a mărturisi *devotamentul și curajul*, cu care a angajat Regimentul său și condus în luptă.

(ss) Maior Alexandru Tătărăscu
(Serv. de Stat Major Corp 2 Arm.)

București 2 Ianuarie 1922

Toț cu privire la acest angajament, mai am o mărturie scrisă din partea d-lui General ANASTASIU I. ION, dată la Iași la 20 Aprilie 1918, după întoarcerea mea din captivitate și care constituie foaia calificativă pe 1916. Iată și cuprinsul privitor la acțiunea de pe Jiu.

GRUPUL JIU

Colonel Stavrache

Rgt. Rovine 26 și Brig.

I. Grupul Cerna

FOAIE CALIFICATIVĂ

Pe anul 1916 (16 August—23 Nov. 1916).

Domnul Colonel Stavrache, a participat la luptele de pe Valea Jiului, din Transilvania și anume: în ofensiva ce grupul JIU, a luat la Merișor, sub conducerea mea, când în ziua de 26 August 1916, situația fiind critică, la aripa stângă, a Regimentului 41 Infanterie, în căutare de mijloace, a îndreptat acțiunea, am dat, la Bania, peste Reg. 26 Infanterie, ce venea spre Merișor, sub comanda Colonelului Stavrache, cu care am recunoscut și organizat o nouă poziție, până ce s'a adunat trupa sa și cum a sosit primul său Batalion, l-am băgat în foc și am restabilit situația.

În zilele următoare, Reg. 26 Inf. a ocupat sector în stânga pe Dealul Bran și a avut de suferit, bombardamente violente, din cauza unui automobil blindat, ce a venit pe șosea, cauzând pierderi mari Regimentului, dar care totuși, s'a menținut la locul său.

Fost Comandant al Diviziei I-a

(ss) General Anastasiu

Iași 20 Aprilie 1918

În rezumat pentru mine, ziua de 26 August 1916, se reduce: umplerea spărturei, produse în linia noastră de luptă, la aripa stângă, a sectorului Obogeanu Regimentul 41, care fusese dată înapoi.

Am oprit înaintarea inamicului și panica la trupele noastre, din sectorul pătruns de inamic. Am restabilit echilibrul luptei, în favoarea noastră, trecând la ofensivă, și urmărind viguros 3 zile pe inamic, neîntrerupt, până dincolo de Dealul Bran, unde, din ordin, ne-am oprit și că am intrat călare la atac.

Cum inamicul era cu mult superior numeric și ca armament; pe de o parte, iar pe de alta, dacă eu dela Livezeni (eșirea de Nord a defileului Jiului), nu mă mișcam din propria mea inițiativă, spre Merișor, inamicul rupându-ne frontul, și ai noștri cedând deja presiunii, fără alte rezerve în urmă, lupta dela Jiu, s'ar fi terminat dela 26 August. Brigada Anastasiu, ar fi fost urmărită și băgată în Defileu, iar inamicul pătrundea în țară, surprinzând armata I-a. Grație împrejurării sosirii la timp, a ajutorului dat, de Regimentul Rovine 26, s'a evitat un dezastru la noi, și o victorie germană la Jiu, la 26, 27 și 28 August.

Acest fapt de arme exact, concret și meritoriu, nu se vede redat de nici un autor, nici chiar de d-l Chișițescu, în lucrarea sa asupra războiului!...

N'am făcut nimic, decât, îndeplinirea datoriei și nu-mi fac nici un merit, din succesul zilelor. În modestia mea, am crezut că nici nu trebuiesc publicate, aceste chestiuni, personale. Când însă am văzut, vitregia, în care am fost privit, după războiu, socot că nu mai e cazul, a ascunde, fapte meritorii și orice modestie, lăsate la o parte, pentru

ca opinia publică, să știe adevărul adevărat, precum și Istoria.

Alți camarazi, pentru acțiuni personale mai mici, au fost înaintați telegrafic și decorați, cu ordinul de vitejie. Eu însă am rămas fără nici un grad, dela războiu până azi și fără nici o decorație, de războiu, pe care le-am meritat, după cum se va vedea mai departe.

Noaptea de 26—27 August, o petrecem pe pozițiile de luptă, și în formație de luptă, fără mantale, pentru că ranițele cu mantalele făcute sul, pe ele, le lăsasem în fierbințelea luptelor și urmării, inamicului, pe dealurile din urma noastră, nemai fiind timp, a le aduce.

În timpul nopții, inamicul mai încearcă un atac la aripa noastră stângă, însă este respins, de Batal. II 26 Rovine.

D-l Chirițescu în istoria războiului, ediția I-a la pagina 136 rândul 7 scrie: „Dușmanul a făcut o încercare a doua zi, 26 August, ca să ne scoată din aceste pozițiuni. Cu tot bombardamentul puternic, al Artileriilor, el n'a reușit și a fost respins de trupele Regim. 18 și 36“.

Se face mare eroare. Nu Regimentul 18 și 36, ci regimentul 18 și 26 Rovine, au respins pe inamic. Este trist însă, că nimeni n'a voit să facă repararea erorii, de tipar, căci și în Ediția II-a la pag 230 din vol. I Istoria s'a scris, tot cu aceeași greșală: „Regimentul 18 și 36, în loc de 26 Infanterie. Or, *adevărul este* că *Regimentul 26 Rovine*, a luptat pe *dealul Bran* iar Regimentul 36 Infanterie a luptat la Turtucaia.

Dealtfel, că e adevărat ce arăt eu, însuși d-l Chirițescu, se corijează, la pag. 232 al. 3, când vorbind despre atacul dela 1—14 Septembrie (1 Septembrie stil vechi) scrie: „Atacul inamic a

fost respins, de regimentele“ 18 și 26 „în special pe dealul Branului, (Sectorul Regimentului Rovine) luptele au fost foarte violente și au pricinuit pierderi sângeroase de ambele părți“.

Românii au isbutit nu numai să respingă pe inamic, dar, un contra atac dat de trupele dela aripa stângă, (tot Reg. 26) a reușit chiar să împingă pe germani, dincolo de Barul-Mare“.

În atacurile date, de dușman, a doua zi, el a avut, acelaș insucces. Dealul Branului pentru care s'au dat lupte crâncene, a trecut din mână în mână, rămânând în cele din urmă, al Românilor“.

Prin urmare, trebuie stabilit aci, că: Dealul Bran, era ocupat de Regimentul Rovine 26, cu cele trei batalioane și că aci se făcea, toată storțarea inamicului. Luptele într'adevăr au trebuit să fie foarte sângeroase, pe frontul acestui regiment și mult mai puțin și câteodată de loc, pe frontul Regimentului Gorj Nr. 18, care, ocupa Dealul Băloi (spre Nord de Bran) cu o poziție stâncoasă și pante abrupte, spre inamic, inaccesibile, ca piatra Barului etc. unui atac de Infanterie, din partea inamicului, spre noi.

În aceste condițiuni, trupele noastre, Regimentul 18 și 26 Infanterie, compuse din 6 batalioane, aveau în fața noastră: Brigada 144 Austro-Ungară de 6 batalioane, în plus 6 batalioane din Divizia 187 Prusiană, plus 3 Batalioane din Corpul Alpin Bavarez. În total 15 batalioane, contra acelor 6 ale noastre. Și, dacă ținem socoteala, că cheia poziției, o forma dealul Bran, pe care-l ocupam noi, Rovinarii Regimentului 26, să poate lesne deduce, cu ce superioritate de trupe și arme inamice, a trebuit să fie atacat sectorul Dealul Bran, pentru a fi siliți, să schimbăm poziția, și să cedăm înaintării inamicului.

Dar chiar a doua poziție pe dealul Fața, atacul s'a îndreptat, tot asupra sectorului ocupat de Regimentul Rovine, după cum v'om vedea.

27 August. Frontul nostru de luptă, acum, cuprinde 2 sectoare: unul la Nord de șosea, Colonel Jipa, și altul la Sud al Rgt. Rovine, sub comanda mea. În vâltoarea luptelor și terenul accidentat, batalioanele se intercalaseră, așa că în sectorul meu Rovine aveam sub ordine: Un batalion din Regimentul 71 Maior Lepădătescu, pe care nu-l cunoaștem și nici nu luptasem alături, și un alt batalion din Regimentul 18 Infanterie Căpitan Vintilă, compus din trei companii, deasemenea. În sectorul meu din trupa Regimentului Rovine, aveam numai Batalionul III Maior Petrescu, celelalte 2 batalioane Rovine, I și II intrau în alt sector, prin mersul luptei. Acest amestec nu e bun și trebuie evitat, pentru că rupe unitatea de comandament și acea legătură sufletească, dintre șeful direct și trupa lui, cu care numai, se poate câștiga, având în luptă și maximul de rezultat practic.

Ziua aceasta o petrecem, relativ, în liniște. Dimineata, Artileria noastră trage 6—8 focuri, spre Gara Puy. Eu am reușit în fine, să dau Colonelului Jipa (sectorul Rgt. Gorj,) Batalionul complementar al Batalionului I Rovine, aflat sub ordinele sale și Batalionul Căpitan Vintilă ce intrase în sectorul meu. Regimentul meu (sectorul sud) a rămas atunci numai cu batalionul I din Regimentul 71 Maior Lepădătescu și Batalionul III din Regimentul Rovine Maior Petrescu. Batalionul I Maior Trușculescu, încă nu mi-a fost restituit, pentru a-mi reface omogenitatea încadrărilor, comandanților lor naturali.

Se pune ordine în unități și se organizează

frontul de luptă.

28 August. Se reorganizează unitățile. Se îngroapă morții. Se curăță oamenii, cum pot.

După amiază, îmi vine și Batalionul II Rovine, Maior Alexandrescu Haralamb, la Regiment, Batalionul de acoperire însă Trușculescu, nici azi nu vine la Regiment.

29 August. Abia astăzi capăt în fine și Batalionul meu I, Maior Trușculescu, și dau drumul Batalionului I din Regimentul 71 Maior Lepădătescu. Acum abia mi-am putut încadra, cele trei batalioane, cu cadrele și comandanții de subîmpărțiri, titulari, ai unităților, lucru ce trebuia făcut, încă dela sosirea mea, cu Regimentul la Bumbești. Se lucrează la întăriri și organizarea poziției.

Regimentul Rovine și cele trei batalioane ale sale, ocupă dealul Bran, astfel: Batalionul I Maior Trușculescu, călare pe șosea și pe apa Streiului *în vale*, în legătură la dreapta sa, cu sectorul Nord, Colonel Jipa, Centrul, pe dealul Bran, Batalionul III Maior Petrescu, iar stânga Batalionul II Maior Alexandrescu spre dealul Angros (Sud) în rezervă.

Se continuă la organizația poziției. D-l General Popovici Ion, Comand. C. I. A. vine la Brigada 21 (Cocorăscu) și dă ordine să se curețe defileul, de trăsuri. Trăsurile regimentului Rovine 26, le retrăsesem din ordinul meu, încă de dimineață, înainte de venirea d-lui General Popovici. La Banița, unde se retrăsese trăsurile. Aeroplanele inamice, aruncă trei bombe, cari nu ne fac mare pagubă.

Până astăzi, la inamic, în fața noastră, erau trupele lor de graniță și trupele regulate Austro-Ungare.

30 August. Din recunoașterile de ofițeri, ce s'au trimis, la inamic, se constată că încep a sosi trupe germane.

Doi sublocotenenți tineri, unul din Regimentul Rovine, Voinescu Ion și unul din Regimentul Gorj, Sublocot. Locusteanu, sunt uciși, în recunoașteri, pe Dealul Blidarul.

Pe la orele 10. a. m. mitraliere inamice, se urcă pe dealul Piatra Barului, dar sunt gonite de artileria noastră de munte. Mai târziu, mitraliere inamice, se urcă și pe dealul Blidarul și deschid focul, asupra sectorului Gorj, (Nord).

Bateria, noastră, de Munte, pe Dealul Băloiu, le gonește iarăși.

Imi vine și un proector, pe care să-l întrebunțez eu. I-am dat ordin să se ducă la brigadă, să-i fixeze locul, eu fiind prea înaintat, cu trupa, pe front.

Maiorul. Alexandrescu Haralambie, Comandantul Batalionului I din Regimentul Rovine 26, îmi raportează, ca fiind suferind de mâna dreaptă, o anchiloză parțială a cotului, de mai mult timp, (4-5 ani, înainte de războiu) nu mai poate rămâne în front. L-am evacuat, fără a fi bolnav, sau rănit, ci după cererea sa. Comanda Batal. II, am trecut-o asupra căpitanului Drăgescu Horia.

Regimentul, întoarce, întărește și transformă, lucrările de adăpostire inamice, în sectoarele ocupate de noi. Se trimit patrulă de cercetare. Se leagă golurile dintre sectoare și subsectoarele regimentului, prin posturi tari, de câte un pluton.

Bateria de Munte din Sectorul Nord, de pe dealul Băloi, bate companiile inamice, ce se văd ieșind din Nagy-Bar și se retrage spre Puy.

Pe la orele 2 p. m. din nou Artileria noastră de Munte, bate coloanele inamice, ce se văd pe

șoseaua spre Puy. Alte coloane inamice, înaintea-ză dinspre Borbat-Viz, către Farcaș—Patac, coloane de Artilerie și un lung șir de artilerie de munte, inamic apoi vre-o 14 camioane automobile, toate masându-se în dosul botului dealului Piatra Barului, în fața sectorului nostru Bran.

Presupunem că mișcările de dute-vino, dela inamic, sunt retragerea trupelor austro-ungare și înlocuirea lor, cu cele germane, sosite cu trenurile de eri și noaptea aceasta, de 29—30 August.

La noi, pe dealul Bran, în sectorul Sud Rovine, și în subsectorul Batalionului III Maior Petrescu, ridicăm cu brațele și instalăm, două baterii de câmp 5 și 2 din Regimentul 9 Artilerie.

Un pluton de Pioneri, sub comanda Plutonierului Vlădoianu, netezește drumul din Crevadia spre Dealul Bran.

Noaptea, împușcături rari și răzlețe, între posturile noastre înaintate, și patrulele inamice.

Incolo, noaptea, e liniște.

31 August. Se continuă lucrările de organizare a poziției. La inamic se observă masare de infanterie, în Nagy Bar. Se vede că inamicul face preparative, spre a ne ataca.

Pe front liniște.

1 Septembrie. Intâi Septembrie, suntem în poziție, pe dealul Bran. Batalionul I Trușculescu, dreapta sectorului nostru (Nord) în vale, călare pe șosea. Batalionul III Petrescu la Centru, pe dealul Bran iar la stânga (Sud) Batalionul II Căpitan Drăgescu, spre Dealul Angros, inclusiv, în rezervă.

La orele 8 dimineața, începe dela inamic, focul artileriei de mare calibru, montate pe vagoane, care durează toată ziua. Eram la recunoaștere cu Maiorul Petrescu, în sect. Batal. III pe dealul

Bran, după creasta de foc, adăpostit de un fag, când acest brav Maior, cade rănit mortal, de o spărtură de șrapnel. Pe brațele Preotului Regimentului, își dă obștescul sfârșit, după o oră, și este trimis înapoi, cu un cheson de infanterie, legat, să nu cadă, sub ploaia de proiectile, de artilerie. A fost înmormântat cu onorurile cuvenite, la Petroșani. Lupta continuă.

După căderea Maiorului Petrescu Ioan, am dat comanda Batal. III căpitanului Niculescu Mihai, care cade curând rănit și el, grav, fiind lovit și pătruns, de un glonte de infanterie, drept în piept, conducând compania sa. Ne mai având alt căpitan, la acest viteaz batalion, am trecut comanda batalionului Locotenentului Lungu Ioan, care, până aci cu compania sa, fusese rezervă de sector. Spre surprinderea, mea, după o jumătate de oră, cade rănit și el, la postul său de comandă, însă în picior, la deget sau talpă, nu-mi aduc aminte. Nu mi-am putut da seama, nici până azi, cum s'a rănit acest ofițer, îndată după ce a primit o însărcinare, care îl onora și tocmai la picior și în șanțul ce-l adăpostea!...

Comanda Batalionului III o trec de astă dată Căpitanului Dumitrescu Ilie, din Batal. I.

Dealul Bran din sect. (Sud) forma cheea poziției liniei noastre de luptă și aici se făcea sfortarea inamicului. În special, creasta ocupată de Batal. III centrul sectorului, a fost ținta loviturilor artileriei, mitralierilor și infanteriei inamice.

Plutonierul de Pioneri Vlădoianu, este și el rănit și evacuat, de șrapnel.

Un tun la bateriile noastră, din Regimentul 9 Artilerie, este răsturnat, fiind lovit în plin.

Regimentul, deși are pierderi grozave, totuși rezistă pe poziția de luptă. Din cauza eficacității

tirului, artileriei inamice, menținerea pozițiilor, în cele din urmă, n'a mai fost posibilă și la orele 10.30 noaptea, după o rezistență de 14 ore și jumătate, neodihnite, nemâncate, trupele se retrag înspăimântate, de pe poziție.

Artileria noastră, deși trage, dar fără efect. Trage scurt. A fost prima canonadă cu efect dezastruos, moral și material, asupra trupelor noastre.

Batalionul I Trușculescu însă, a rămas în pozițiile sale, jos în vale, nefiind atacat, nici de infanterie nici de artileria inamică. Inamicul căuta deslegarea atacului său, la flancul stâng al sectorului Sud, ocupat de regimentul Rovine 26, pe unde era mai favorizată apropierea inamicului, și pe unde în cele din urmă, a rupt frontul, între stânga regimentului Rovine și Regimentul 71 Infanterie Locot. Col. Munteanu Nicolae, care, nici nu a putut înainta, ca să stabilească legătura, cu noi, pe dealul Angros.

În aceste condițiuni, toată forțarea inamică s'a făcut, asupra regimentului nostru Rovine. Sectorul I. (Regimentul 18 Infanterie) Colonel Jipa, nefiind atacat, de forțe superioare, din cauză că în înaintarea de la aripa dreaptă, a frontului nostru, inamicul întâlnea obstacole, pe Dealul Blidaru, din fața Dealului Băloiu (Sect. Jipa) pe cari nu le puteau trece, fiind accidente absolut neabordabile, stânci verticale.

Noaptea de 1—2 Septembrie, pe la orele 2 noaptea adun personal, trupele ce am putut reține, și cu plutonul Sublocot. Constantinescu din Compania I-a Rovine, am contra atacat, fără folos, poziția de pe Bran, pierdută de noi.

Restul nopții m-am dus de am readus pe toți din Batalioanele II și III Rovine, găsite tocmai la

Merișor, și cari părăsiseră pozițiile din cauza vijeliei de artilerie. Artileria noastră neputându-ne susține.

Tot în această noapte, îmi vine un ajutor, de trei companii, din Regimentul 41 Inft. cu Lt. Colonel Ostroveanu, dar ele nu pot intra în luptă, deși, le-am indicat obiectivul, fiind violent bătute, de mortierile grele, ale armatei inamice.

2 Septembrie. La orele 8 dimineața am început un alt contra atac, cu Batal. III la Centru, și Batal. II la stânga, spre vechile noastre poziții. La extrema stângă urma să vină regimentul 71 Infanterie, dar care însă, din cauza unui tir inamic, de baraj, nu poate lua parte la atac. *Reușim totuși, a pune stăpânire, iar, pe lucrările noastre, părăsite noaptea trecută, pe dealul Bran.*

Mitralierile inamice însă, foarte numeroase, ne bat în flanc, fără niciun mijloc de apărare, din partea noastră. Nu mai putem rezista.

Nu mai putem rezista, suntem copleșiți. Bat. II și III se retrag spre piciorul dealului Bran, luptând. În acest atac, Locot. Petrescu Ion, comandantul companiei 12, cade rănit mortal în piept și nici nu-l putem ridica. Este dat mort, pe situație. I s'a trimis calul și bagajele, familiei, cu indicația, că este mort, pentru patrie. Spre fericirea familiei și binele armatei, ofițerul a fost ridicat, de inamic, dus la Viena, îngrijit și repatriat, după încetarea războiului. Azi este Locot. Col. având absolvită Școala Superioară de Războiu, fiind un ofițer destoinic și capabil,—un modest erou.—

Noaptea de 2—3 Septembrie petrecem, la 200 metri de inamic. Eu fiind la Plutonul Sublocot. Constantinescu din Compania I-a.

La orele 2 noaptea, din nou am contraatacat; însă, trupele noastre, înspăimântate de cu ziua, nu

se pot ralia și suntem respinși, cu focuri repezi, de mitralieră.

3 Septembrie. Dimineața la orele 6 cu trupa Regimentului Rovine, cu trei companii de ajutor din Rgt. 41 Infanterie, Lt. Col. Ostroveanu și cu 3 companii din Rgt. Gorj Căpitan Vintilă, începem din nou lupta, atacând dealul Bran, pe care-l ocupase și reorganizase, de astă dată, inamicul. Atacul nostru însă nu poate progresa. Pe la orele 9 dimineața, vine în ajutor și două companii din 41 Infanterie, cu Maior Popescu Negreanu, pe care le dirig la stânga mea (Sud), spre a face legătura între Batal. II Rovine, Căpitan (Drăgescu) stânga Sectorului meu și Regimentul 71 Batal. Maior Lepădătescu, care era și mai la Sud, spre dealul Angros. Aceste două coloane (Bat. I R. 71 și două Comp. R. 41), se rătăcesc și nu iau parte la luptă. Batalioanele I din Regimentul 71 și Batal. II Rovine se retrag din luptă, fără ordin, din cauza rafalei artileriei inamice. Artileria noastră nu mai era.

La orele 11 a. m. mi se comunică, că o Baterie de 53, a Regimentului 41 Infanterie, cerută de mine e în drum spre noi, iar la orele 3.30 p. m. un tun din această baterie, a putut fi urcat, pe poziție deschizând focul, din napoia centrului poziției, ce am ocupat, la—Est de Bran, trăgând asupra cui-burilor de mitraliere inamice, depe Dealul Bran.

Eram la Bateria de 53, când am observat, că inamicul pare că își retrage infanteria.

În acelaș timp, se bate în lung, (se amfilează) și șoseaua Crevadia—Merișor, singurul nostru drum de comunicație, pentru, retragere, prin defileu.

Intregul detașament Cocorăscu, bate în retragere, în derută. Eu am rămas să scot tunurile bateriei de 53, din o vale, în care Sublocot. Șerbă-

nescu, ofițer subaltern al Bateriei, fără ordin, le prăbușise și luând atelajele fugise, lăsând pe Locotenentul Comandant al Bateriei, singur, cu mine.

Apoi, abia am scăpat, să nu fiu prins.

Eu, care cerusem această baterie de ajutor, văzând-o ca și pierdută, am cercat împreună cu Locot. Comandant al Bateriei, s'o salvăm, considerând ca un punct de onoare, a o reda comandamentului, ce mi-o trimesese.

Am rămas, așa dar eu cu comandantul Bateriei și cu agenții mei de legătură, cu garda drapelului și 2—3 ordonațe, să scoatem tunurile, unul câte unul, punând mâna personal și împingând cu soldații, până ce le-am scos și băgat într'un tunel. Grație timpului noros, n'am fost descoperiți, de inamic, care, în coloană de marș și cântând, am înaintat pe șosea, până la Merișor și de acolo, s'au înapoiat,—în timp ce noi am trimis și vestit atelajele, să vină să le ieie, și le-am salvat.

După aceasta, pe un drum înconjurător, abea am putut scăpa, seara târziu, să nu fim prinși și cu drapelul regimentului Rovine, am ajuns dincolo de Merișor, în urma trupelor cari se retrăgeau.

Am fost ultima grupă de oameni, ce ne retrăgeam. La Merișor, în urma trupei retrase, am ajutat, cu oamenii mei de legătură, la ridicarea din șanț, a unui obuzier din Reg. 21 Artilerie, care se răsturnase, când s'a coborât depe dealul Băloi, iar conducătorii, îl părăsiseră, neputându-l ridica,—în graba retragerii.

Grație întâmplării, că am dat peste el, l-am scos și pus în retragere.

Iată mărturia scrisă a Colonelului Grigorie Mihailescu din artilerie.

DECLARAȚIE

Subsemnatul Maior Mihăilescu Grigore, din Regimentul I Regele Carol, declar că în ziua de 3 Septembrie 1916, în luptele din defileul Merișor, răsturnându-mi-se, în retragere un tun, l-am putut salva cu ajutorul d-lui Colonel Stavrache, pe atunci comandantul Regimentului Rovine 26, care mi-a pus la dispoziție agenții d-sale de legătură precum și garda Drapelului, căci numai servanții piesei, erau insuficienți, inamicul ne urmărea de aproape. Recunosc că fără acest ajutor, tunul ar fi rămas pierdut, după cum au mai rămas pierdute și altele.

ss. Maior Grigore Mihăilescu.

Timișoara 1 Februarie 1921

BCU Cluj / Central University Library Cluj
 Violența focului vrăjmaș de artilerie, căruia artileria noastră, nu-i mai răspundea, a distrus și legătura în luptă, între trupe și conducere.

Se pierde material. Oamenii cum lucrau, la întăriri, fără raniță, surprinși de vijelia de șrapnele, au fugit numai cu arma în mână. Alții fără manta, fără centiron, sanitarii surprinși pe șosea, ducând răniți cu targa, au aruncat târgile și raniții, și fugeau înspăimântați.

Două piese mitraliere, rămân pe poziție. Toate afetele lor, de asemenea. Sublocot. Brădișteanu, dela mitraliere, cade rănit mortal. Tunuri rămân pe poziție.

Detașamentul Cocorăscu, se retrage, în noaptea aceasta, grozavă, de 3-4 Septembrie, în grabă spre Cetatea Bolei. Această noapte, o petrecem într'un bazin, o vale rotundă, în defileu, a cetății Bolei, unde ne oprim 3 ore, dela 2-5 dimineața când am reorganizat Regimentul, cu batalioanele

reduse și cu comandanții câte un căpitan, Batal. III Căpitan Dumitrescu Ilie.

După cum se vede în luptele de pe Streiu și Dealul Bran, din zilele de 1, 2 și 3 Septembrie, tot greu l-a dus Regimentul Rovine 26, pentru că aici s'a făcut, toată forțarea inamicului.

Și din punct de vedere tactic, atacul sectorului Sud, convenise inamicului, pentru că amenința retragerea și a Sectorului de Nord (Jipa).

De aci se vede dar, încăpățânarea și perzistența inamicului, de a ataca numai Dealul Bran, apărat de singurul Regiment 26 Rovine.

Iată acum și câteva mărturii, cu privire la acțiunea personală, în evenimentele petrecute, pe Streiu.

DECLARAȚIUNE

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Subsemnatul Locot. Colonel OSTROVEANU EFTIMIE, Comandantul Batalionului II din Regimentul 41 Infanterie declar :

În ziua de 3 Septembrie 1916, pe la orele 4. p. m. trupele care luptau atunci, pe Dealul Bran, fiind nevoite a se retrage, l-am văzut cu ochii mei pe d-l Colonel Stavrache N. rămânând sub focul violent, al artileriei dușmane, ca, cu ajutorul agenților săi de legătură și garda drapelului, să scoată dintr'o râpă, bateria de 53 a Regimentului 41 Infanterie, unde Sublocot. Șerbănescu, o răsturnase și fugise, cu atelajele, *fără ordin*. În aceste condițiuni salvarea Bateriei de 53, a Regimentului 41 Infanterie, se datorește Colonelului Stavrache N.

Scrisă și subscriasă de mine..

ss. Locot. Colonel Ostroveanu

Craiova 3 Noembrie 1920

Dar nu numai camarazii mei au putut confirma destoinicia mea, pe front, ci chiar d-l C. Chirițescu, Inspector General în învățământ, în volumul I, al Istoriei Războiului, pentru Intregirea României, la pag. 136 rândul 7 scrise: „Dușmanul a făcut o încercare, a doua zi, 26 August, ca să ne scoată din aceste pozițiuni. Cu tot bombardamentul puternic, al Artileriei lui, el nu a reușit și a fost respins, de trupele Regimentului 18 și 36“. Ori, aici face o eroare de tipar, d-l Chirițescu. Pe Dealul Bran, a luptat și sângerat, Regimentul 26 Rovine. Deci este păcat că se răpește Regimentului Rovine No. 26, printr'un istoric eronat, un modest merit, scriindu-se 36, în loc de 26. Cetitorul nu va cunoaște, că este o eroare de tipar.

4 Septembrie. La orele 8,25 a. m. ajungem pe Dealul Fața (Sud-Vest de Aninoasa), unde luăm poziție de flanc, cu Regimentul Gorj, la dreapta iar Regimentul Rovine 26 la stânga. Intăriri n'am mai putut lucra. Căci uneltele rămăseseră, pe dealul din spatele Dealului Bran, unde ne întăream și unde ne-a surprins, vijelia de artilerie inamică, cu tirul precis, al mortierelor lui, grele.

Noaptea de 4—5 Septembrie, o petrecem, în liniște. Trupele dorm pe poziție, în formație de luptă, obosite și neschimbate, în linia I-a.

Cu privire tot la Bateria dela Merișor mai există și o altă mărturie:

Subsemnatul Maior Trincu Atanasie dela Marele Stat Major, declar următoarele:

Mi-aduc aminte că regimentul 41 Infanterie nu mai conta pe Bateria de 53, pe care o lăsase, Regimentului 26 Rovine, crezând-o pierdută și rămasă în mâinile inamicului. A doua zi de dimineață, însă, am văzut bateria în întregime salvată.

Nu cunosc minunea prin care a fost salvată, bateria, însă din informațiunile culese, am aflat, că d-l Colonel STAVRACHE N. care lupta în retragere, ar fi scos bateria, împreună cu comandantul ei, piesă cu piesă, cu oameni din Regimentul Rovine 26, și ne-a redat-o Regimentului 41 Infanterie, așa cum o primise.

Dau această declarație, d-lui Colonel Stavrache pentru a arăta, că d-sa *a restabilit în adevăr situația critică din ziua de 26 August a Regimentului 41 Infanterie* și spre a mărturisi, curajul și devotamentul, cu care d-sa îmbărbăta, pe oameni, la datorie, în acel moment critic.

Maior **ss. Atanasie Trincu**

București 3 Ianuarie 1922

5 Septembrie. Maiorul Trușculescu, singurul ofițer superior ce mai aveam în regiment, dimineața la ora 7 a. m. cere să fie evacuat, pretextând că are durere de stomac. El se retrage de pe front, înainte de lupta de pe Dealul Fața.

Iată-mă deci, după 5 zile de luptă, cu Regimentul 26 Rovine, fără maiori, comandanți de Batalioane, maiorii Alexandrescu și Trușculescu se retrag, de pe poziție, sub motiv de boală, iar eroul Maior Petrescu, moare la datorie, pe câmpul de onoare.

Cât de dureroasă constatare, este pentru un conștient comandant de Regiment, care, după cum am arătat, la începutul lucrărei, prin forța împrejurărilor, că n'a avut timpul să stabilească, legătura sufletească, cel puțin, între dânsul și comandanții de Batalioane, pentru a o transmite apoi, mai departe, între ofițerii subalterni și între ei și unitățile lor.

Foarte amărât, am căutat să îmbărbătez, pe frații de arme, rămași, la datorie, lipsiți, în momentele cele mai grele, de comandanții lor, direcți, de batalioane, a căror prezență, era indispensabilă, pentru încurajarea și ridicarea moralului, mai ales în acea grea situație, tactică, în care se găsea Regimentul Rovine, la acea dată.

Ulterior, Maiorul Trușculescu, a fost înaintat telegrafic și deci răsplătit, moralmente, pentru acțiuni executate, cu oameni tot din I-ul de Vânător, pregătiți de mine, pentru sacrificiu, timp de 2 ani jumătate, precum și cu alte trupe din alte regimente, în timp ce batalionul său, demoralizat, de absența comandantului lui, a luptat cum a putut și cât a putut.

În aceste condițiuni, regimentul rămâne fără alt ofițer superior și numai cu 3 căpitani, cărora, le dau comanda batalioanelor, reduse. Efectivul regimentului este de: un colonel, trei căpitani, șapte ofițeri și 650 trupă.

În noaptea de 5—6 Septembrie pe dealul Fața, între orele 8—9.30 p. m. s'au observat semnalizări, luminoase: un post în Petroșani, un post în Livezeni, unul în gura Defileului, unul pe malul drept al Jiului Românesc, unul pe botul Dealului Botanilor. Bănuim că sunt dela inamic. După semnalizări, s'au auzit înspre Sud-Vest de noi, un foc repede de infanterie și artilerie, care însă au încetat curând.

Reușisem să mă leg prin telefon, la Petroșani, cu Divizia. Cu Brigada însă, nu avem legătură. Postul meu de comandă, cu Batalionul de rezervă, era la 500 m. Est de Diboca Mică. Am căutat legătura cu regimentul 71, dar nu l-am găsit.

6 Septembrie. Suntem pe Dealul Fața, în așteptarea evenimentelor. — La 6.30 dimineața o

coloană amică (Coloana Anastasiu), care se retrăgea pe spinarea dealului Botanilor, spre Vulcana, paralel cu șoseaua Crevadia—Petroșani, ajunge la înălțimea dealului Fața, ce ocupam noi, urmărită cu multă artilerie, de vrăjmași. În acelaș timp, o altă coloană inamică, de infanterie și artilerie, pe dealul Fața, înainta spre dreapta poziției noastre. Artileria noastră de Munte (Locot. Col. Moscu) aflată la aripa dreaptă a poziției noastre, la Regimentul 18 Infanterie Colonel Jipa, nu intră în acțiune, motivând că e inferioară inamicului.

O altă coloană inamică cu artilerie și infanterie, urmărea Regimentul 41 Infanterie, prin Șoseaua Crevadia—Petroșani. La orele 12 amiază, primesc ordinul telefonic, al Diviziei, (d-l General Muică) să începem retragerea de pe Dealul Fața, spre a nu fi tăiat de coloana inamică, ce mergea pe culmea dealului Botanilor și Aninoasa, spre gura defileului. Regimentul Gorj 18, primește ordinul a se dirija, spre Petroșani, iar Regimentul Rovine 26, spre Surduc, pe drumul cel mai drept.

Seara pela 8.30 p. m. ajung la Surduc, unde masez regimentul, ca să-l reorganizez, lângă podul de fier distrus de inamic și reparat de ai noștri, expeditiv. Un mare depozit de subzistență de al nostru, se distribuie fără regulă, trupelor în trecere, în retragere, la discreție, ce pot și cât pot, lua.

Noi, Regimentele Gorj și Rovine, luăm zahăr în trecere. Rămân însă pradă inamicului, imense cantități de alimente și ovăz. La orele 10 seara, ne punem în marș spre Țară, iar imediat după ce am intrat, noi în defileu, pela orele 12 noaptea, inamicul a început a bate, din poziții diferite, cu focuri de artilerie, concentrice, intrarea dela Gura de Nord, al Defileului Jiului, cu scopul de a ne

bara, retragerea. Era însă prea târziu, pentru că trupele noastre, intraseră deja, în defileu. La orele 3 dimineața, ajungem la Păiș (Vamă), unde facem un scurt popas.

7 Septembrie. La orele 6.30 dimineața Regimentul Rovine 26, primește ordinul Brigăzii 21 Cocorăscu, de a mai rămâne în defileu,—iar Regimentul Gorj, continuă retragerea. O nedreptate făcută Regimentului Rovine, spre a menaja pe Regimentul Gorj 18, care era mai odihnit, decât Regimentul 26 Rovine, care fusese deja, aproape distrus, fiind lăsat în linia I-a de luptă, dela 26 August, până azi 7 Septembrie, *neschimbat*, neajutat și neodihnit, dar totuși, acest viteaz Regiment, în trupele dela Jiu, a primit și executat noua însărcinare. Toate trupele din Divizia II-a Infanterie, erau în Dobrogea și numai 26 Rovine lăsat la dispoziția trupelor de pe Jiu. De asta, a fost maltratat, fără nici un scrupul, Regimentul Rovine, de către Colonel Cocorăscu. Regimentul Rovine s'a dispus, pentru executarea ordinului primit, astfel: Compania I-a a ocupat lucrările de pe Dealul Sârbîn, la Nord de Vama Păiș, companiile 2, 3 și 4 și compania de mitraliere, lucrările și adăposturile de pe Dealul Lainici, sud de vamă; Batal. II și III în cantonament mixt, la Mănăstirea Lainici.

Doi călăreți am detașat, la compania 1-a, pentru a face legătura, cu postul dela Pichetul Polatiște, iar alți 2 călărași la Mănăstirea Lainici, legat prin telefon cu Vama Păiș.

Pichetul dela Polatiște, la Frontieră, era ocupat de două plutoane din Regimentul 49 Infanterie, comandate de un Sublocot. Petrescu și un Locot. Stănescu Petre. Aceste plutoane ocupau Pichetul în momentul când noi în retragere am intrat pe defileu.

N'am apucat să ocupăm bine, pozițiile cu punctele indicate unităților Regimentului Rovine și vine știrea, că cele două plutoane, din Regimentul 49, s'au retras, dela Pichet, iar inamicul a ocupat, pichetul nostru. In acelaș timp, d-l Colonel Cocorăscu, îmi trimite ordin, ca eu *personal*, să mă duc la Păiș, și Polatiște, și să fac ordine. Distanța Lainici—Polatiște, nu se putea face într'o oră două. Din întâmplare, Căpitanul Boerescu Pârvu, din Cavalerie, adjutantul d-lui General Culcer, trimis spre frontieră, spre a vedea cum s'a executat retragerea, m'a luat cu mașina lui și ajungând acolo, am încurajat trupa, am luat însumi comanda, celor două plutoane, dându-le comenzi, cu vocea și fluerul, ca un șef de pluton, indicând oamenilor obiective, trupele inamice și dând înălțătorul. Atunci lângă mine, am avut rănit, în pânțece, pe soldatul Covrig, din Regimentul 49. Restabilind acolo moralul, m'am întors la Lainici, unde am dispus Regimentul, spre a închide defileul.

Seara am întărit cele două plutoane, din Regimentul 49 Infanterie, dela frontieră, cu încă una companie, 1-a Sublocot. Săvulescu, din Regimentul Rovine 26.

Inamicul însă, devenea din ce în ce mai îndrăzneț și urmărea de aproape. Atunci am dus întregul Batalion I Căpitan Dumitrescu Ilie, la frontieră, dispunându-l astfel: Compania 1-a Sublocot. Săvulescu, la Pod la Polatiște, două companii (2 și 3,) urcate sus, pe malul drept al Jiului, pe poțeca militară, spre dealul Murgele, iar o companie a 4-a, cu o secție mitraliere, să stee în rezervă, jos, la Jiu, pe șosea, gata să meargă sus la Murgele, ori la Polatiște. Restul Regimentului, la Mânăstirea Lainici în linia II.

Noaptea de 6—7 Septembrie, pe la ora 7,30 p.

m. Căpitanul Dumitrescu Ilie, raportează, că este silit, să se retragă dela Polatiște; atunci primesc la 7.30 p. m. ordinul d-lui General Cocorăscu, că mă face responsabil, de orice patrulă, ce s'ar strecura, pe teritoriul, nostru. *Atunci din nou m'am dus la frontieră,* restabilind moralul trupei, am pus-o în coloană de marș și în pas cadentat, *am întors Batal. Căpitanului Dumitrescu Ilie,* spre Polatiște, lăsând două companii, I și IV-a, la podul de beton armat, iar celelalte două (2 și 3) le-am urcat la Murgele.

Batalionul Căpitan Drăgescu Horia, La Mănăstirea Lainici, în rezervă, iar Batalionul III Căpitan Dumitrescu Ștefan, la Schitul Lainici, zis la locurile rele, în bordee, pe dreapta Jiului.

Iată ce scrie Căpitanul Boerescu, fostul Adju-tant al d-lui General Culcer, comandantul Arma-tei I-a.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

p. Boerescu

București

DECLARAȚIUNE

București 25 Noembrie 1920.

Subsemnatul Maior de Rezervă Pârvu Boerescu, declar că în ziua de 6 Septembrie 1916, ca ofițer de Stat Major, dela Armata I-a am fost trimis, de d-l General Culcer, să mă informez, cum s'au scurs trupele, din defileul Surduc—Polatiște—Păiș?

La postul de comandă, al Regimentului Rovine 26, am găsit pe d-l Colonel STAVRACHE, care mi-a cerut să-l iau, în automobil, până la Polatiște, pentru că două plutoane, din Regimentul 49 cari închideau gura defileului, ar fi cuprinse de pani-

că, spre a le întâmpina, opri și pune în ordine.

La 1000 metri de Pichetul Polatiște, am părăsit mașina și am continuat pe jos. Nu departe întâlnim o trupă, în debandadă, pe care doi ofițeri unul activ, altul de rezervă, nu reușeau a o opri. D-l Colonel Stavrache și cu mine, le-am barat drumul, i-am oprit și pus în coloană de marș, deși primeam împușcături, dela inamic,

După vre-o 300 metri, ne pomenim cu o rafală de împușcături, rănindu-se câțiva oameni lângă noi. Unul soldat Covrig, lovit în pânțece, între mine și d-l Colonel Stavrache.

S'a produs atunci, din nou o panică, unii voind să dea înapoi. D-l Colonel și cu mine i-am oprit, cu revolverul, iar oamenii trăgând de frică, fără nici o țintă, d-l Colonel cu fluerul și vocea, le-a comandat „încetarea“, a indicat oamenilor obiective, unde cu binoclul văzuse grupuri de trăgători inamici, pe coastele defileului, înălțator 800 m. și foc de voe rar. În această luptă, chipiul meu a fost lovit, de un glonț“.

Această atitudine fermă, a noastră, a oprit focul inamicului și pus ordine, în trupa noastră. După aceasta, în unire cu unul din ofițeri, am căutat să trecem podul Jiului, spre Pichet, însă am fost respinși, spre o poziție mai înapoi, de pod, unde d-l Colonel Stavrache, căutând cea mai bună poziție, între stâncile, depe lângă pod, și unde d-l Colonel, a așezat trupa.

Asigurând trupa și ridicându-i moralul, ne-am retras, d-l colonel și eu, luând cu noi, de subțiori, și pe doi răniți până la camionetă.

D-l Colonel a rămas, la postul său de comandă, iar eu m-am înapoiat la Bumbești, pentru a-mi face raportul.

ss. Maior P. Boerescu

București 25 Noembrie 1920.

Pentru această participare, Maiorul Boerescu, la acțiunea mea personală, din ziua de 6 Septembrie 1916, el, a primit Ordinul „Mihai Viteazul“.

Noaptea 7 | 8 Septembrie, liniște pe Jiu. Dispozițiile ce am luat, energice, *au oprit urmărirea și înaintarea din partea inamicului*, pe defileu. Se aude tunul la Vulcana, pe unde se retrăgea, coloana Colonel Anastasiu.

Două companii din Regimentul 71 Infanterie, care trebuia, să lege, coloana noastră din defileul Jiului, cu coloana Anastasiu, care se retrăgea, prin Vulcana, se retrag acum, de pe front, strecurându-se unul câte unul, prin șanțurile șoselei, spre interior, în timpul nopții, fără ofițeri.

Inamicul, a ocupat în timpul nopții, de 6 | 7 Septembrie, pichetul nostru dela Polatiște. O patrulă inamică a înaintat, vre-o 200 m. dela frontieră și a rămas pe loc.

8 Septembrie. La orele 8 dimineața Șeful de Stat Major al Diviziei XI-a Locot. Col. Mărculescu Rafael, mă anunță prin telefon, că sunt pus la dispoziția Diviziei I-a, pentru a primi o comandă superioară, Brigada I Infanterie și că comanda Regimentului 26, s'o predau, Locot. Colonelului C. Teodorescu din Geniu.

La orele 3 p. m. a venit și înlocuitorul, căruia i-am predat Regimentul, în situația tactică, în care se găsea, după cum am arătat mai sus, precum și Drapelul cu arhiva operațiilor, încredințate adjutantului Regimentului Sublocot. de rezervă Țenea.

Trupa se găsea astfel distribuită pentru închiderea defileului.

Batalionul I Căpitan Dumitrescu Ilie, pe Jiu la Păiș, având două companii sus pe dreapta Jiu-

lui la Căndetu, și două companii jos, la poteca militară, din șosea, cu două mitraliere.

Batalionul II, Căpitan Drăgescu Horia, la Mănăstirea Lainici pe Jiu, cu o companie sus pe stânga Jiului, și trei companii la mănăstire. Batalionul III Căpitan Dumitrescu Ștefan, sus pe malul drept, la Schitul Locurile Rele, cu întreg Batalionul, în bordee. Cele două plutoane din regimentul 49 (2 ofițeri și 90 soldați) sunt la podul I, cum venim spre interior.

Inamicul n'a mai înaintat. Suntem în așteptarea evenimentelor. La orele 2 p. m. am plecat la noua destinație. Abia la 11 Septembrie 1916 Div. XI-a prin ordin telefonic, confirmat în scris, dat în noaptea de 11 | 12 Septembrie orele 12,30 p. m. ordonă Regimentului Rovine, a nu înainta, la ofensiva generală, proiectată pentru a doua zi, 12 Septembrie, și a rămâne în situația în care se găsește, așteptând ordinul de retragere, la Bumbești, pentru a se reorganiza.

Concluziuni. După cum se vede din expunerea ce am făcut, Regimentul 26, *intrat în acțiune, pe front la 26 August amiază zi, nu a mai fost schimbat din linia I-a de luptă, și n'am mai avut nici o oră de repaos, până la 8 Septembrie 1916, în care timp să se poată repauza, sau reface, luptând 14 zile fără susținere, fără ajutoare, fără repaos.*

Iată felul de a conduce operațiuni, la Comandantul meu superior Cocorăscu. Orice comentariu de prisos.

În al doilea rând am fost foarte insuficient susținuți, de artileria noastră, care la început trăgea scurt, iar mai apoi, n'a mai tras de loc, încât repetatele asalturi, ce am dat, cu Regimentul Rovine, pe dealul Bran, le-am executat numai cu infanteria, fără măcar mitraliere, căci nici ele nu

mai existau.

Și apoi dacă reflectăm la ziua de 26 August, când dușmanul rupsese frontul și ai noștri se retrăgeau, dela Merișor, *dacă acțiunea angajării regimentului Rovine, aflat la Livezeni, Surduc, nu intervenea, din inițiativa mea, proprie, spre a opri panica, poate că dușmanul izbutea, să treacă defileul Jiului, chiar dela 27—28 August, debușind în câmpie.*

Faptul că Regimentul Rovine, angajat la ora 12 amiază în ziua de 26 August, a oprit retragerea trupelor noastre și a trecut, la ofensivă 3 zile succesive, a împins pe inamic înapoi, până pe Dealul Branului și Băloiu, *merită să fie cel puțin citat, în Istoricul Războiului, fiind un adevăr evident!* dacă persoanei comandantului acestui Regiment, nu i s'a dat nici o răsplată morală!

9 SEPT.—23 NOEMBRIE 1916

Cu brigada I Mixtă din grupul Cerna

9 Septembrie 1916. — M'am prezentat la armata I în Craiova, în localul Cercului Militar.

10 Septembrie.—La divizia I T.-Severin, m'am prezentat d-lui General Dragalina, care mi-a comunicat ordinul, de a lua comanda brigadei I-a Mixte, în locul Colonelului Negruzzi Gheorghe, trecut la altă unitate.

11 Septembrie. Am ajuns la brigada I Infanterie la Siliște, cu postul de comandă la Pichetul Român Siliște, pe Ciorovăț, frontul de luptă al grupului Cerna, Sectorul cuprins între Dunăre Sud, până la Curmătura Nord, punct de legătură cu brigada II-a Mixtă. Dezvoltare de front 8 km.

Brigada se compune din următoarele trupe :

Regimentul I Mehedinți No. 17, cu 3 batalioane și Regimentul 57 de Infanterie deasemenea cu 3 batalioane.

În ordinea de bătaie a Brigadei, mai intră și regimentul I Vânători, „Regele Ferdinand“, care însă lipsea, fiind trimis la Jiu.

Apoi mai cuprindea două Baterii: una de câmp (Lt. Leoveanu), și una de obuziere (Căp. Ionescu) ușoare, o baterie de 4 tunuri de 105 L. și o baterie de 53 a Brigadei de Infanterie (Lt. Basarabescu).

Frontul de apărare se compunea din: Dealul

Alion, Dealul Ozoina și Dealul Drănic. Intinderea aproximativă 8 km.

Posturi de comandă: al Diviziei I-a la Cireș, al Brigadei a II-a la Pichetul Negrușa, iar al Brigadei I-a, postul meu, la Pichetul Siliște, pe apa Ciorovăț.

12 Septembrie. Am vizitat frontul, luând în primire linia de luptă, condus fiind, de ofițerul adjutant al Brigadei, Lt. Cameniță.

Am recomandat ambelor regimente, de Infanterie, să formeze câte o rezervă, de câte 1 batalion fiecare. Colonelii însă mi-au spus, că nu pot, dat fiind întinderea frontului. Totuși am dispus constituirea de rezerve de regiment.

Brigada și-a constituit o rezervă de 2 Companii (5 și 6 din Regimentul Mehedinți) la Siliștea, în Valea Ozoinei.

Pela orele 8,35 dim. un aeroplan inamic, trece dela Nord spre Sud (Serbia) peste frontul nostru. În aceeași zi, la orele 5 p. m. Divizia dela Cireș, îmi cere să pornesc la Cireș urgent, cele 2 companii, ce am în rezervă generală, a Brigadei, iar eu să-mi formez o alta, restrângând eventual trupele înșirate, pe Dunăre, între Vârciorova-Orșova.

Acest ordin l-am executat la orele 7 p. m. când am pornit la Cireș detașamentul de 2 companii, 5-a și a 6-a, sub comanda Căp. Terpu Alexandru.

În după amiaza acestei zile, Bateria noastră grea de 105, de pe Dealul Alion, a fost încadrată de artileria grea inamică. Ofițerii mi-au arătat loviturile căzute, iar eu am raportat Diviziei.

Noaptea de 12 | 13 Sept. avem hărțueli de avantposturi, între inamic și compania noastră, dela Jupaneș, dela orele 11 până la 3 dimineața. Apoi liniște.

13 Septembrie. Liniște. Oamenii Bateriei de Câmp, din Reg. I Artilerie, Bateria Leoveanu, au fost prinși cu un porc de furat din Jupanesti. Am luat măsuri pentru curmarea acestor fapte.

Pe la ora 8,30 dimineața, un aeroplan trece spre Sud (Serbia) și până seara nu s'a mai întors.

La ora 5 p. m. am primit ordinul Diviziei să pornesc imediat Bateria de 53 (Lt. Basarabescu), a Brigadei, în cel mai scurt timp, la Șimian. La orele 6 și 50 p. m. Bateria a putut fi pusă în marș, plecând.

La orele 6 p. m. venise un detașament, de 27 marinari, sub comanda Sublt. de Marină, Știubei, având și 50 de mine, spre a face un baraj pe Dunăre, la Orșova. I-am dat călăuză spre Orșova, spunându-i că dacă va avea nevoie de ajutoare, să-mi ceară. Misiunea însă ce avea, era tardivă și imposibilă, de adus la îndeplinire. Malul Sârbesc al Dunării, era înțesat de Infanterie și Mitraliere inamice.

Maiorul Popilian din Artilerie, vine la mine pentru a ne consulta, asupra tragerilor celor 2 Artilerii: ce avem: grea și de câmp.

La orele 7 p. m. un Zeppelin, trece peste pozițiile noastre, spre Serbia. Seara, a trecut spre Orșova și Pretorul Căpitan al Diviziei.

În general, ziua a fost liniște pe front.

14 Sept. Două aeroplane au făcut recunoașteri, asupra pozițiilor noastre, după care la orele 10,30, am fost bombardați dela Ieșelnița și Tekia. Loviturile însă fiind lungi, se spărgeau la coada Ozoinei, în spatele poziției, ocupate de noi.

Căpitanul Bâtcă din reg. 57, îmi raportează că 4—5 evrei, din compania sa, proiectau să fugă, la inamic. Am hotărât să-i aresteze, să li se ieie

interogatorii, înaintându-le Diviziei, împreună cu cei vinovați.

Noaptea, focuri între patrule, la avantposturi.

15 Sept. Recunoașteri de aeroplane, ziua, asupra pozițiilor noastre, sburând foarte sus. Noaptea hărțueli de patrule.

16 Sept. Vine știrea că la Baia de Aramă, s'ar fi doborât un aeroplan inamic, de către compania 12 din Regimentul 57 Infanterie.

La orele 3,30 p. m. am primit ordin prin telefon dela Divizie (Maior Grozeanu) ca să pun în marș, spre Balota, întreg regimentul 57 Infanterie și Bateria Căpitanului Leoveanu.

Pentru executarea ordinului, trăsurile regimentului 57, li-am pornit, înainte dela orele 5,30 p. m.

Două companii din reg. 17 Infanterie, sub comanda Căp. Corciu Ștefan, i-au în primire sectorul Regimentului 57 Infanterie, pe Dealul Drănic, — punând câte un pluton, acolo, unde regimentul 57, avea câte o companie.

La orele 10 și 10 p. m. regimentul a putut pleca.

Pentru trăsurile de ambulanță, ale acestui regiment, am cerut jandarmului din Ilovița, cinci perechi de boi, să ajute la urcat panta. Din graba plecării, regimentul 57 Infanterie, lasă într'o casă din Ilovița (spatele frontului), 150.000 cartușe de armă, fără să mă anunțe despre aceasta.

Întâmplător am aflat după plecarea regimentului, când, cu cară de rechiziție, le-am încărcat și expediat la Divizie, la Cireș, la coloanele cu Muniții.

Tot aci a mai lăsat regimentul și efectele de îmbrăcăminte, pe cari i le-am trimis tot eu, părții sedentare la Strehaia, cu cară, din Ilovița.

Probabil, că: Comandantul regimentului, cre-

zând că misiunea, pentru care era dizlocat, va avea o scurtă durată și că se va întoarce, curând, la Cerna, a neglijat a raporta, despre existența depozitelor de muniții și îmbrăcăminte, ce avea în spatele frontului. Regimentul însă, nu s'a mai întors de loc, la Brigadă.

Pe la orele 6,30 p. m. am fost chemat de pe Dealul Drănic, de d-l General Dragalina, care venise la postul meu de comandă, eu fiind pe front, unde se înlocuiau trupele regimentului 57. cu trupe din regimentul 17 Infanterie.

D-l General îmi recomandă, să am mereu rezerve.

Brigada rămâne așa dar, numai cu regimentul Mehedinți No. 17 și o Baterie de obuziere.

Seara inamicul, simțind mișcarea regimentului 57, atacă pe întreg frontul, avântposturile brigadei, dela Orșova la Jupaneș, cu focuri repezi și rachete. Avem un rănit la cap, din compania 8-a din Vârciorova (Dunăre).

Spre ziuă a plouat puțin.

17 Sept. Pela orele 7,30 dim. un vapor coboară pe Dunăre, spre Orșova. S'a tras asupra lui de bateria de obuziere, două lovituri, după care s'a întors la Deal, vasul.

Pela orele 8 dim. m'am dus la recunoaștere cu maiorul Buzoianu, din Artilerie și sublt. Ionașcu, pentru a așeza o secție, de obuziere, pe frontul Reg. 57 (Dealul Drănic).

Seara liniște relativă. Noaptea, pela orele 9 însepe a ploua. Prin telefon mi se ordonă, ca: trăsurile de hrană și chesoanele, să le trimit înapoi, la km. 21, pe Șos. Severin Cireș, pe dealul Duhovna. Ceeace s'a executat.

Asupra evenimentelor din această zi, iată cum înseamnă în carnetul său personal, neuitatul erou

General Dragalina : „Brigadei I-a, i s'a luat reg.
„57 Infanterie, cerut de armată.

„Cu ce-i rămâne, *cu greu se face față*.

„In inspecția Brigadei, am pus pe comandant
„la curent cu situația generală, spunându-i a nu
„conta, pe vre-un sprijin, dator fiind a rezista, cu
„orice chip, pe pozițiile sale, totodată a inspecta
„și verifica frontul“.

„Armata, cere trei batalioane, cu trei Baterii.
„Pleacă Regimentul 57 și Bateriile. Iată deci Bri-
„gada I-a încă slăbită“.

„M'am dus cu mașina la Siliște, s'a stabilit
distribuția trupelor judicios“ (Infanterie și Artilerie).

„Misiunea Col. Stavrache, este grea și im-
portantă, trupe puține și front întins“.

18 Sept. Pe la orele 7 dimineața, pe o ceață
deasă, s'a început un bombardament violent, de
la inamic, pe întregul front, al ambelor Brigade.
La Brigada noastră, Dealul Alionul, este bătut
de 2 Monitoare, cari au venit până la 800 m. de
Orșova și de pe Tekia, din Serbia.

Inamicul atacă Orșova, cucerind jumătate din
oraș.

Atunci ordon un contra atac, cu două compa-
nii din reg, 17 (Căp. Spineanu și Lt. Strehăianu
Alex.) *care reușește a cuceri orașul, gonind pe inamic*.

D-l General Dragalina, la aparat îmi cere,
două companii de ajutor, pentru Brigada 2-a.

La ora 11,20 am dat Compania 5-a (Căpitan
Lepri), și cu două plutoane din compania 9-a
(Lt. Petrescu Iacob), spre Metereze, la Nordul
Sectorului Brigadei mele.

Avem vreo 55—60 prizonieri, dela inamic, din
luptele dela Orșova.

Ofițerul de Marină Sublt. Știubei, n'a obstruat
Dunărea, la Orșova și nici n'a cerut ordine, ca

să fie reexpediat materialul de mine, înapoi, de unde venise, ci a distrus 50 de mine, ce adusesese, dărâmând și cazarma nouă din Orșova, în loc să se fi retras, din vreme, cu minele la Severin, în- dată ce și-a dat seama, că acțiunea sa, este materialmente, imposibilă.

Oficial, eu n'am fost încunoștiințat, de șefii superiori, despre misiunea ofițerului de Marină, Sublt. Știubei, deși a fost trimis să opereze în Sectorul meu.

Insărcinarea sa însă, mi s'a părut cu totul disproporționată, cu gradul și experiența sa. A așa mine, în Dunăre, unde lărgimea fluviului este de 900—1000 m, lățime și la Orșova, unde malul Sârbesc ocupat de inamic, domină pe al nostru și unde malul drept al Dunărei, era garnisit de mitraliere, nu era o sarcină ușoară și de încredințat, unui sublocotenent. Probabil că istoria, va critica acest plan, de ultimă oră, care a costat pe țară, o jertfă inutilă, de 50 mine.

Barajul trebuia încercat, în spatele frontului dela Cerna și făcut din timp și încredințat ofițerilor cu experiență, nu unui tânăr sublocotenent.

Seara pe la orele 7,30 p. m. s'a făcut liniște.

Am urcat pe Drănic, două piese de obuziere, cari au luat parte la luptă, în ajutorul Brigadei a II-a, trăgând de baraj la 6200 m. spre Topleț.

Noaptea de 18 | 19 Sept. două contra atacuri, inamice, sunt respinse de noi. Am avut 11 morți. 31 răniți și 2 dispăruți. Prizonieri inamici, avem capturați 74 de oameni.

Insemnările diu carnetul comandantului Divi- ziei, în ziua de 19 Septembrie arată astfel rezul- tatul acestei zile :

Ora 7 dimineața. — La Brigada I-a, Ungurii atacă trupele dela Orșova, bombordată de bate-

rii. Două Monitoare trag asupra Alionului.

„Colonelul Stavache a luat dispozițiuni de întărire a trupelor din Orșova. După jumătate de oră, începe canonadă intensă și foc de armă pe tot frontul“.

„La orele 12, Ungurii ocupă Bârza și Toplețul“.

Brigada I-a execută un contra atac în flancul stâng, cu Batalionul I din Reg. 31 Inf. (Maior Florescu N.), apoi trimite și o companie (Lepri) din Reg. 17 Inf.

La ora 5 p. m. *Satele sunt reocupate, după lupte înverșunate.*

„Brigada ocupă Dealul Moșului și Orșova, după lupte îndârjite înregistrând *frumoase rezultate*“.

„S'au luat prizonieri: un ofițer, un Cadet și trupă“.

„Câțiva prizonieri prinși mai târziu (29 Sept.), declară că trupele care au atacat, au fost din regimentele..... și că numărul răniților lor, a fost de peste 500“.

19 Sept. La 6,30 dim. se aud trei fluerături dela Monitor, și apoi 2 lovituri de tun. Se vede că a fost un semnal inamic, convenit, pentru ceva, care, n'am putut dovedi.

În dreapta Sectorului nostru (Nord), se aud bubuituri asupra Bârzei, în Sectorul Brigadei a II-a.

Dirigintele oficiului Poștal din T.-Severin, prin telefon, mă anunță, în mod particular, ca prieten personal, cu bucurie, că armata a III-a, a trecut Dunărea la Rusciuc (General Averescu) și a pus picior solid pe malul Drept.

Noaptea, două contraatacuri pe frontul Sectorului Brigadei I-a *sunt respinse de noi.*

20 Sept. Am fost dimineața călare la Jupaneș, cu Colonelul Tăutu și Maiorul Aleman. În Orșova, inamicul a tras asupra noastră după malul

Sârbesc, cu tunul de 37, iar la răscruci și cu focuri, de armă, tot de pe malul Sârbesc. A rănit pe un copil român, pe care l-am evacuat, la Spitalul din T.-Severin.

În sârmele de pe frontul de luptă, din ziua de 18 Septembrie, mai rămânând încă câteva cadavre, deale soldaților noștri, am hotărât ca, în zorii zilei de 21 Septembrie, să se facă un contraatac cu două companii; a 12-a și a 6-a (Căpitanii Mortzun și Lt. Zorilă) din Reg. 17 Infanterie și cu două mitraliere (Sublt. Câmpeanu), pentru a ridica morții noștri și a aduna armele.

Pentru a face ordine normală, în sectoare, am trimis la batalioanele lor, companiile a 5-a și a 7-a, cari se amestecaseră în lupte.

Noaptea relativ liniște.

21 Sept. În urma recunoașterii făcută, eri, împreună, cu comandantii de regiment, batalion și companie, la orele 5,30 dim. detașamentul Căp. Mortzun, a procedat la atacul ce am hotărât.

Lupta s'a generalizat, pe tot frontul și la orele 10,30 a. m. a încetat. Avem morți un ofițer (Sublt. Câmpeanu) dela mitraliere, și 17 oameni de trupă. Răniți: 38 trupă — *prizonieri am făcut 4 ofițeri și 216 trupă inamică.*

Un vapor cu două coșuri, mai mare ca un Monitor, venit din susul Dunărei, înbarcă îngrabă, trupe inamice, din Ieșelnița.

Pela orele 4 p. m. d-l General Dragalina însoțit de d-l General Christu și Maior Grozeanu, vin la Brigada I-a. **D-l General m'a felicitat pentru succesul zilei și mi-a mulțumit.**

Mi-a comunicat, că are să-mi dea înapoi, Bateria de câmp Leoveunu, pe care s'o întrebuițez, mai mult, spre dreapta mea (Nord), punctul de legătură, cu brigada II-a la Curmătura. Pela orele

8,30 p. m. s'a auzit la Brigada II-a, o încăerare de focuri de infanterie și câteva lovituri de tun, cari au încetat, pela orele 8,50 p. m.

D-l General mi-a mai spus, că ai noștri pe Jiu, stau cam rău. Că e posibil să fim atacați, pela Cloșani sau Tismana, de forțe superioare. Noaptea liniște.

Iată și notița zilei din carnetul d-lui General Dragalina :

„Două companii ale Brigadei I-a, au fost atacate de batalionul 13 inamic, din Ieșelnița. Trupele Brigadei I-a, au bătut pe adversar, respingându-l și făcând prizonieri o bună parte: Trei ofițeri, 216 trupă, plus morți și răniți”.

22 Sept. Compania Lt. Cămeniță a adunat 208 arme, ranite, unelte și efecte, trofee, pe care le trimitem la Cireș Diviziei.

Tot Lt. Cămeniță îmi spune, că el a văzut ieri, vaporul cu două coșuri, cum încărcă restul trupelor inamice, fugărite de ai noștri, și pe cari cu bărcile îi ducea dela mal la vapor. Unde i-o fi dus nu se știe. Nu s'a putut exploata succesul zilei, ocupând și Ieșelnița, din cauza caracterului de Pivot, defensiv, ce avea grupul Cerna, în acel punct, la gura Cernei.

La căderea nopții, am retras companiile pe pozițiile de avantposturi. Noaptea liniște.

22 Sept. Noaptea.... Spre ziuă, un aeroplan inamic, a trecut venind dela N-E spre S-W, iar la orele 10 s'a înapoiat.

Bateria Leoveanu vine înapoi și pe care o așez, pe dealul Drănic, spre Curmătura, cu acțiune asupra Toplețului.

Deasemenea și o secție de mitraliere, pe care o dau, tot pe dealul Drănic, spre Curmătura, punctul de legătură spre Nord, a Sectorului Bri-

gadei I-a, cu Brigada II-a.

Se aude o canonadă grea, spre S-E. Interesându-mă, am aflat că a fost provocată, de un șlep de pe Dunăre, care, fiind eşuat pe banc de nisip și crescând apele, a plecat în jos, spre Hinova-Corbu. Infanteria Bulgară, a tras asupra șlepuului, iar Artileria grea a noastră, Bateria dela dealul Stârmina, a tras asupra acelor câțiva soldați Bulgari, inamici. Greșeală mare, cine o fi ordonat aceasta, nu știu, n'am putut afla. S'a descoperit prematur, locul bateriei grele, dela Stârmina.

Am reorganizat frontul de apărare, în trei subsectoare. Fiecare câte un batalion, cu comandantul său, spre a fi mai bine supravegheat și apărat. Sub sectorul I Alion (Orșova), cu Maiorul Aleman; Sub sectorul II Ozoina cu Lt. Col. Parascu, sub sectorul III Drănic cu Căp. Corciu.

Sergentul Ciorăscu, dela Cartierul Brigadei I-a Mixte, aduce dela Balota, măscile, pentru gaze axfixiante. Seara se mai fac șeaze prizonieri inamici, de către patrurile noastre.

23 Sept. Liniște. In sectorul Brigadei a II-a, se aude tunul. Căp. Leoveanu îmi semnaleză de pe dealul Drănic, că vede la West de Topleț, civili cari lucrează, șanțuri-adăpost pe deal. Am zis să nu tragă, lucrătorii fiind români, dar ca să calculeze, elementele și să tragă, când șanțurile vor fi ocupate, cu luptători inamici.

Din Jupaneck, mi s'au trimis, 27 de porci mijlocii și mici, găsiți fără stăpân, pe cari, i-am trimis Centrului de aprovizionare, Bunaica, să-i împartă corpurilor.

Noaptea am schimbat, din Bateria Leoveanu, de pe Drănic pe Ozoina, două tunuri, dupe consiliul Colonelului de Artilerie Poltzer, comandant-

tul Artileriei, Grupului Cerna. Incolo liniște.

24 Sept. Liniște.

25 Sept. Am fost la recunoaștere pe dealul Dobra, cu Colonelul Tăutu, comandantul reg. Mehedinți No. 17, spre a tranșa o reclamațiune, cu privire la sectorul ocupat, de Compania III-a Căp. Corciu, care, voia să ocupe și dealul, la cota Rudina, și la care propunere, Colonelul Tăutu, se opunea. Dreptatea era de partea Căpitanului, pentru că împrejurările, au dovedit-o.

Când, am hotărât, și ocuparea aceluia punct, Compania III-a, a găsit *deja* cota ocupată, de inamic, — și cu stăruința ce a depus Căpitanul Corciu, poziția s'a câștigat, de noi, capturând și 3 mitraliere, însă, imediat s'au pierdut, fiind scoși de inamic, superiori în număr, și mitraliere, organizându-se apoi, ca cheie a poziției inamice, cel mai apropiat punct, din frontul inamic, de al nostru, de pe întregul Sector. Dacă Căp. Corciu, n'ar fi fost oprit dela o întreprindere bine inspirată, ocuparea aceluia punct, mi-ar fi permis descoperirea spatelui frontului inamic. Dela Divizie, vine șeful intendenției (Lt. Col. Dunăreanu), spre a inspecta starea hranei de rezervă, deasupra oamenilor (galeți și conserve).

La orele 9 a. m. un aeroplan, trece iar peste pozițiile noastre.

Imi vine un ajutor de 2 companii, din regimentul 31 Infanterie, cu Maior Florescu Nicolae, pe cari le repartizez, pe Dealul Drănic. Patrurile noastre, găsesc și adun mereu, arme și efecte, de pe câmpul de luptă.

Pe la orele 5 p. m. să prind trei prizonieri, din trupele noi, venite, în fața Orșovei, la Ogradina, pe malul stâng al Dunării. Ei zic, că sunt un batalion al II-lea, de trei Companii a 260 oa-

meni, din regimentul 25 Bosniaci, din Agram și că acum vin din Belgrad. Că au avut ordin să ne atace, astă noapte 24 | 25 Sept., dar tot cu un ordin, au fost opriți.

26 Sept. D-l G-ral Dragalina, mi-a vorbit la telefon, că o recunoaștere ofensivă, trimisă dela Brigada II-a, de Col. Dimitriade, n'a reușit. S'au rănit doi ofițeri și pierdut 64 de soldați. Mi-a ordonat să trimit pe Maiorul Curiță, la Divizie la Cireș, mâine 27 Septembrie. Noaptea, inamicul a tras cu Artileria, asupra frontului Brigadei a II-a.

27 Sept. Pe Dealul Drănic, Compania I-a din Regimentul Calafat 31, care era de 2 zile, la Curmătura, este înlocuită cu o companie din regimentul 1 Dolj, Locot. Piperescu. Făcea legătura cu noi, spre Metereze.

Să adâncesc șanțurile, se fac rețele de sârmă unde mai trebuie și se adună prisosul de sârmă. Noaptea liniște.

28 Sept. Dimineța un aeroplan inamic, aruncă două bombe, asupra bordeelor companiilor din rezerva Brigadei, în Valea Ozoinei, stricând un bordei. Din fericire fără pierderi. Trupa nu era în acel moment în ele. Curând apoi, începe un bombardament pe D. Ozoina, dela Artileria inamică, de pe D. Tekia, pe dreapta Dunărei și asupra Dealului Moșului, de pe D. Ogradina, malul stâng al fluviului.

Seara, pe la orele 7, vine la mine Căp. Atanasescu C. din serviciul de Stat Major, al Diviziei, de la Cireș, cu ordinul de ai da, cele două companii din Rezerva Brigadei, imediat la Cireș; am dat comp. 4 și 11 R. 17. Deasemenea să trimit și Bateria grea, de 105 (cele trei tunuri) de pe D. Alion, chiar astă seară, la km. 21, de pe șoseaua Severin-Cireș.

Mai de vreme Col. Lupașcu, comandantul Artileriei Grupului Cerna, a aranjat ca Secția de Obuziere, ușoare, de pe Dealul Drănic, să treacă la locul ei pe Dealul Alion-Ozoina; iar o secție de câmp, din Bateria Leoveanu, să se ducă pe Drănic.

La căderea nopții, s'a început executarea ordinului.

Pentru mișcarea Bateriei grele, am trimis să comunice ordinul primit, Maiorului Buzoianu, comandantul Artileriei grele, a Brigadei, prin adjutantul Brigadei Sublt. Plăvițiu, iar după aceea, să se ducă la Primăriile din Ilovița și Bahna, după atelaje de boi. La orele 8 p. m. cele două artilerii, de pe D. Drănic și D. Ozoina, să schimbaseză, între ele.

La ora 9,20 p. m. au plecat, cele 2 companii (4-a și 11-a) la Cireș.

Foarte greu a mers însă, cu Bateria grea de 105. Toată noaptea s'a mișcat și abea la ora 6 dimineța, s'a putut coborâ, până la Pichetul Siliște, iar până la 7 dimineța s'a scurs pe Ilovița. Incolo liniște.

Colonelul Tăutu, Comandantul Reg. 17 Mehedinți, neliniștit de mișcările artileriei, îmi scrie următoarele rânduri:

„Dragă Domnule Colonel”,

„Poate vă cer prea mult, totuși, dacă se poate satisfaceți-mi curiozitatea, promițându-vă cea mai strictă discreție. Plecarea artileriei de astă noapte și plecarea infirmierilor din Ilovița. Evacuarea satelor Orșova, Ilovița, Bunaica, toate acestea, îmi scormonesc curiozitatea și mă face să recurg, la bunăvoința D-vs, spre a mă liniști. Inc'cdată conțați, pe toată discreția mea”.

„Asemenea auzii de schimbări mari și în comandamentele mari, de d-l General Iliescu, de Muică și alții.

„Profit de moment, să vă rog să primiți, respectul, dragostea și întreg devotamentul meu, ce-l am, pentru D-vs.

„din tot sufletul vă mulțumesc“

Colonel Tăutu.

29 Sept. Pe la orele 5 dimineța patrurile noastre, au întâlnit, pe dealul Merge-Moșul, un lanț de santinele îndoite, inamice. Ai noștri au schimbat câteva focuri, de armă, aruncând o granată și s'au retras.

Astă noapte în satele Ilovița și Bahna, din spatele frontului, Adjutantul Brigadei mele, a aflat, că lumea plângea alarmată, din cauză că jandarmii, anunțaseră locuitorii, din ordinul Diviziei, să-și strângă avutul și să se retragă, în interior. Eu n'am avut cunoștință de un astfel de ordin, de la divizie. Probabil că ordinul pleca, de la Prefectura Județului, un ordin administrativ.

După amiază, am inspectat iarăși, frontul de pe Dealul Drănic.

Inamicul aduce cele două tunuri grele, ce le avea la Tekia, de pe malul drept al Dunărei, la Ogradina, pe malul stâng.

O barcă automobilă, venind din sus, spre Orșova, a fost oprită cu două focuri, a tunului nostru de 47 (singurul de acest calibru), gonind-o.

Intre orele 9—12 noaptea, a fost la Brigada II-a, iar, o încăierare de patrule, cu focuri. Pe sectorul nostru liniște.

30 Septembrie. Dimineța, m'am dus iar pe D. Drănic, de am mai vorbit cu ofițerii și soldații,

încurajându-i și îmbărbătându-i. Aceasta în urma știrilor neliniștitoare, ce se auzeau.

Pe la ora 10.30 a. m. un aeroplan trece, spre Severin. La amiază, vine un detașament de pionieri, cu Sublt. Branca și un Plutonier cu ordinul de a mina lucrările, (fostele adăposturi ungurești) depe Alion și Ozoina, și a le arunca în aer, în caz de retragere.

Noaptea, între orele 10—11 a. m. o patrulă inamică, aruncă rachete, după care Artileria lor, trage câteva lovituri, spre a neliniști frontul. Patrula de ale noastre, gonesc unele patrule, inamice. La Brigada II însă, se aude foc mai intens, de artilerie.

1 Octombrie. Se aude de moartea generalului Praporgescu, la Olt. Pe frontul Brigadei II-a, violent foc de Artilerie; iar pe al nostru, pe la orele 6 p. m. câteva lovituri și apoi liniște.

În această zi, d-l General Dragalina, a inspectat frontul brigadei mele. Iată cum notează D-sa, în carnetul personal, impresiile personale:

„La inspecțiile bivuacurilor brigadei, m-am întreținut tot timpul cu ofițerii, sergenții, caporalii și soldații. **Am promis a răsplăti pe acești bravi, cari au dat probe de eroizm.** În plus, pentru trupă am dispus înaintări pe loc la gradul de plutonieri, sergenți, etc.

„Luptele de 18 și 21 Septembrie, **au demonstrat eroizmul și buna conducere a brigadei.**

2 Octombrie. De pe la orele 9 dim. începe de la inamic, un foc de artilerie intens, asupra dealului Moșului, (poziția noastră de avantposturi). Se trage și dela Tekia (Serbia) și dela Ogradina. Pare că inamicul și-a apropiat artileria, căci își regulează bine tragerea. Pare a avea observator, pe lângă Tekia și depe Dealul Ursului dincoace

de fluviu.

Afară de asta, și-a sporit gurile de foc, la Ogradina. Cu căderea nopții, avem liniște, afară de câteva focuri de armă.

Căpitanul Sima Cristea, Comandantul Companiei de Pionieri, a Diviziei, mi-a vorbit despre distrugerile ce urmează a pregăti, în vederea unei eventuale retrageri. La 5 p. m. un aeroplan inamic, trece spre Serbia, sburând foarte sus.

Pe la ora 1 noaptea, Căpitanul Ștefănescu Anghel, dela Divizia I-a, trece pe la Postul de Comandă al Brigadei, venind din Orșova spre Cireș. Inventariase materialele, din Arsenalul din Orșova.

3 Octombrie. Sosesc patru secții de mitraliere franceze. Pe care le împart, la Regimentul Mehedinți. Liniște.

4 Octombrie. La telefon, Căpitanul Atanasescu, dela Divizie, mă anunță că au sosit la Cireș, Regimentul I Vânători, care urma să intre sub ordinele mele. Este însă foarte redus, ca efectiv.

Pe la orele 12 amiază, s'au tras cinci focuri de tun, de pe Tekia, asupra insulei Ada-Kaleh și 3 focuri, asupra gheretei, ocupate de noi, fără efect. La 6 p. m. din nou un monitor, inamic, cearcă să scoboare spre Orșova, dar este silit a se retrage.

5 Octombrie. D-l General Dragalina, ordonă ca tunul de 47, să-l trimit înapoi spre Severin, ordin ce se execută imediat. Deasemenea îmi face cunoscut, că cele două companii 4 și 11 din Reg. Mehedinți No. 17, se vor întoarce dela Cireș la Alion.

6 Octombrie. Dimineța, la apa Ciorovățului, întâmpin și vorbesc, îmbărbătând, un detașament, parte complimentară, a Regimentului Mehedinți No. 17, ce venea dela Turnu-Severin, pentru um-

plerea golurilor Regimentului.

Căpitanul Morțun din Reg. 17, mi se plânge că n'are încredere, în Șeful său de batalion (Locot. Col. Paraschivescu) și cere să fie mutat, în alt batalion. I-am recomandat să se adreseze, șefului regimentului.

7 Octombrie. Timp urât. Plouă și bate vântul rece. Mi se comunică un Inalt Ordin General, dat de Majestatea Sa Regele, cu vorbe de îmbărbătare, ca să ținem munții, cu orice preț. Acest Inalt Ordin, să citește oamenilor, pe front în tranșee. Noaptea trece în liniște.

8 Octombrie. Din cauza timpului ploios, oamenii în șanțuri, petrec noaptea cu oarecare stângenie. Medicul Șef al Regimentului Mehedinți, dr. Maior Maman, vizitează pe toți oamenii de pe front, negăsindu-se nici un bolnav. spre mulțumirea generală. Pe la orele 3 p. m. Dealul Moșului, este bombardat, de pe Tekia. Noaptea dela 9.30 până la 10.45 p. m. s'a auzit la Brigada II-a o încăerare cu lovituri de tun, focuri de arme și mitraliere, fără nici o urmare. D-l General Dragalina la telefon, mă face atent să păzesc bine Curmătura (punctul de legătură între Brig. I și II).

9 Octombrie. Serviciul religios cu părintele Pârligras, Preotul Regimentului Mehedinți, la rezerva brigadei. Iau parte companiile 4, 9 și 11 din Regimentul Mehedinți 17.

Seara, am dat o secție de mitraliere franceze la Curmătura.

Pe la orele 1.30 p. m. — 3 p. m. se trage iar de pe Tekia, asupra dealului Moșu (conacul Vișescu). Dela noi răspundem cu două tununi (obuziere) de pe Alion și cu un tun greu, de pe Dealul Duhovna.

Seara s'a tras și de pe Monitoare asupra

dealului Moşului.

La Brigada II-a, se aud spărturile de lovituri lungi, de tun greu al inamicului.

10 Octombrie. Incă dela orele 5 dim. un foc violent de artilerie bate Dealul Moşului. Pe la ora 9 a. m. încep şi focuri de infanterie. Avem un mort şi 7 răniţi, loviţi numai de artileria inamică. Seara am apropiat chesoanele de artilerie şi infanterie la Silişte, iar o parte din coloana de brancardieri, am adus-o dela Iloviţa la Silişte. Noaptea linişte. Dela T. Severin trec spre Orşova 56 de care cu făină, pentru hrana populaţiei civile, trimise de Prefectură.

11 Octombrie. Bombardamentul inamic se continuă dis de dimineaţă. Un furgon cu fân, al Bateriei a 4-a din Regimentul 1 Artilerie, este văzut de inamic şi bătut, în faţa Jupanecului. Furgonul are un cal mort şi 4 cai răniţi. La 3 p. m. un aeroplan inamic recunoaşte poziţia noastră. Din ordinul telefonic al Diviziei, la orele 7 p. m. un batalion din Regimentul Mehedinţi, *compus din cele mai bune companii* (4, 5, 9 şi 12) cu Căpitani Lepri, Terpu, Lt. Petrescu Iacob şi Căpitan Morţun, pleacă la Cireş fiind urgent cerute. Noaptea plouă.

12 Octombrie, D-1 General Dragalina este numit Comandant al Armatei I. Comanda Grupului Cerna, revine Ipso Facto Colonelului Demetriade, cel mai vechi comandant de brigadă, iar la Brigada II-a în locul său, e numit Colonel Lupaşcu Constantin din Artilerie. De pe monitoare, se trage pe dealul Moşului. Sosesc care cu porumb pentru Orşova, trimise de Prefectura Severin. Le-am descărcat la Silişte, şi le-am încărcat carele, cu raniţile celor patru companii, trimise urgent la Cireş.

Aceste companii, au intrat în compunerea detașamentului, comandat, de Lt. Col. Dejoianu.

Bateria noastră de Obuziere 105 cu o secție pe D. Alion și una în Valea Alionului, dispuse după ordinul Comandantului Artileriei grupului Cerna, nu pot ajunge artileria grea, inamică, de pe Tekia.

Căpitanul N. Ionescu comandantul Bateriei, îmi scrie în noaptea de 11 | 12 Octombrie, că cu cele 2 tunuri din Valea Alion nu poate face față aproape nicăeri, având distanța prea mare. Deabia dacă ajunge la 100 m. pe creasta dealurilor Orșovei. Iar cu un tun singur pe vârful D. Alionului, abia ajunge pe un singur punct pe Tekia, peste Dunăre, pe întâia creastă. Artileria inamică însă, este așezată, pe a treia creastă, a dealului Tekia. Mai scrie, c'a auzit noaptea uruit de tunuri și pe dealul Moșul, de pe stânga Dunărei, în fața poziției noastre de pe Alion. Probabil inamicul instalează tunuri grele și pe Dealul Merge-Moșul, cam la 8 km. de noi. Că inamicul îl va bate, iar el va fi silit să stea cu mâinile în buzunar. Inchee cerând aducerea unei secții din Bateria noastră grea, de pe D. Duhovna, la Alion, pe poziția unde a mai fost, putând trage la aproximativ 10 km. Depe Duhovna unde se află acum, nu poate ajunge nici până la Orșova.

Iam răspuns verbal, ducându-mă la Bateria pe Alion, că : în principiu locul Bateriei de Obuziere, pe Alion, este hotărât de Divizie. În ce privește celelalte considerațiuni, tehnice de bătaie, distanțe, și poziție, ele cad în sarcina comandantului artileriei grupului, cu cari voi lua legătura.

Tunurile grele ce se cer, s'au retras dupe Alion, la Duhovna, tot din ordin superior. Așa că decamdată vom face cum vom putea mai bine, față

cu tunurile de care dispunem, pe poziția ce ocupăm.

La telefon Maiorul Grozeanu, Șeful de Stat Major al Diviziei (Grupului Cerna), îmi spune de măsurile ce trebuie, să luăm în caz de retragere. Apoi, că un detașament de trei batalioane și două baterii, s'au trimis din Cireș prin Baia de Aramă cu Lt. Col. de Artilerie Dejoianu, să cadă în flancul drept inamic, spre Tg.-Jiu. În această zi am avut un rănit din Compania 11-a Regimentul Mehedinți.

13 Octombrie. Aflăm că la comanda armatei I-a, a venit d-l General Petala, în locul d-lui General Dragalina, care, rănit greu la Tg. Jiu, este evacuat la spital. Pe frontul nostru are loc, violent foc de artilerie, de pe Tekia și dealul Ogradina. D-l Colonel Demetriade i-a comanda grupului Cerna. În fața Sectorului Drănic, al Brigadei noastre, deasupra Toplezului, apare la inamic, în marș, o coloană subțire de infanterie și mitraliere. Bateria noastră de câmp Leoveanu, de pe D. Drănic, trage la 6000 m. vre'o 20 lovituri, după care inamicul dispare. Noaptea, avem liniște, coloana inamică însă, mai multe batalioane, se scurge dela Nord spre Sud, către trupele inamice din fața Alionului, în timpul nopții. Aceste trupe au fost văzute întâi, de d-l Colonel din Artilerie Polzer, dela Brigada II Mixtă, sectorul aflat la Nord de al nostru, care ne-a comunicat că sunt trupe luate, din ale inamicului, aflate în fața Sect. Brig. II-a.

Noi le-am așteptat și căutat cu binoclul, de am putut trage asupra lor.

14 Octombrie. Coloana inamică de ieri, care a scoborât dela Nord la Sud spre noi, a fost un regiment, care, s'a scurs toată ziua pe potecă.

Pe la orele 8 dim. compania noastră a 3-a din Reg. 17 Inf. depe d. Rudina, dreapta Cernei, punctul cel mai înaintat al frontului nostru, este atacată violent. Lupta se încinge apoi pe întregul front și durează toată ziua, până noaptea târziu. Primesc două companii de ajutor, din Regimentul Dolj No. 1 dela Brigada II-a cu Locot. Petrescu Ilie, pe care le așez în poziție pe dealul Drănic. Noaptea relativ calmă. Trupele dorm în formație de luptă, cu avantposturile de luptă. Ploaia stă și cerul se înseninează.

15 Octombrie. Lupta reîncepe la ora 7 dim. pe întreg frontul. Sunt pe Dealul Drănic la Bateria 6-a, indicându-i să bată dealul Ornița și D. Grindu, unde s'a prezentat inamicul, cu infanterie și mitraliere. Lupta devine violentă. La aripa dreaptă a frontului nostru compania 3-a Corciu, este atacată violent de un batalion. La centru compania 2-a (Locot. Cameniță P.,) este atacată de un batalion, iar stânga noastră Ieșelnița, atacată de alte două batalioane. D-1 Colonel Demetriade a venit azi la postul meu de comandă (Brig. I-a) tocmai în momentul când acest loc era violent bătut și încadrat de artileria inamică. Lupta continuă până noaptea. Se anunță moartea Locot. Vasilescu și rănirea Sublocot. Filimon, ambii din regimentul 17 Infanterie. Avem apoi 13 morți și 41 răniți trupă. Menținem însă bine pozițiile. Lupta ține și noaptea, în care facem 9 prizonieri și 23 de arme.

16 Octombrie. Liniște. Se îngroapă morții, se pansează și se evacuează răniții. Inamicul și-a apropiat artileria și bate orice țintă, individuală. Chiar un călăreț s'au o trăsură singuratică. Are distanțele perfect referate. A rănit pe un soldat telegrafist, care ne repara o legătură telefonică

cu Divizia. Ziua nu mai putem primi convoiul de hrană pe cai, din cauza artileriei inamice.

Noaptea hărțueli de patrulare de infanterie, iar pe la ora 1 noaptea bateria 4-a Leoveanu, a tras asupra D. Rudina, după cererea Companiei 3-a, care avea, observator de artilerie, în șanțurile de infanterie ale acestei companii, pe plutonierul Cio-câlțeu. Aci avem 8 morți și 20 de răniți de artileria inamică.

17 Octombrie. Se aude de moartea Căpitanului Lepri și a altor ofițeri la Tg.-Jiu, din Batalionul ce am trimis, în grabă, la Cireș, la 11 Octombrie din Regimentul 17 Infanterie. Sunt anunțat că un batalion de Miliție din Regimentul 57 Infanterie, este în drum, în ajutorul meu. Am făcut propuneri de recompense pentru ofițerii și trupă, distinși în luptele dela 14 și 15 Octombrie. M-am dus apoi pe dealul Ozoina și Alion, pentru a recunoaște unde să plasez, batalionul de miliții din Regimentul 57 Inf. ce mi s'a anunțat, că vine. Odată cu propunerile făcute de mine, pentru ofițerii și trupa, din Brigada I-a Mixtă, detașamentul Cerna (Grupul Cerna) a făcut și propunerea pentru decorarea mea prin raportul No. 264 din 18 Octombrie 1916, a cărui copie, mi-a dat-o secretarul grupului Cerna în cuprinderea următoare :

No. 264

18 Octombrie 1916

DETAȘAMENTUL CERNA

către

DIVIZIA I-a

„In zilele de 14 și 15 Octombrie a. c. trupele inamice, în forțe aproximativ de patru batalioane cu multe mitraliere și susținute de artilerie grea,

depe Tekia și Monitoare, cum și de artileria de câmp și de munte, au atacat cu multă înverșunare sectorul brigădei I-a Inf. care, nu mai dispunea, decât de două batalioane, cu 5 secții mitraliere și două baterii.

Cu tot acest efectiv redus, (Majoritatea Trupelor Brigădei I-a Inf. fiind luate și trimise la Grupul Jiu), s'a ținut piept inamicului, mai mult decât îndoit în număr, timp de 2 zile, numai grație devotamentului și energiei dezvoltate de ofițerii care conduceau aceste unități, rămase din Brigada I-a Infant., *dar mai cu seamă, energiei devotamentului și abnegației, de care a dat dovadă, cu această ocaziune, Colonelul STAVRACHE NICOLAE comandantul Brigădei I-a Infanterie.*

În adevăr, pe când mă aflam personal în ziua de 15 crt. la postul de comandă al Brigădei I-a, artileria inamică a încadrat acest post, și cu tot pericolul ce-l amenința, colonel Stavrache a rămas la postul său, continuând să dea ordinele necesare conducerii luptei, pe care a dus-o la bun sfârșit, menținând pozițiunile și respingând pe inamic cu pierderi simțitoare, în timp ce subsemnatul, mersesem la aripa dreaptă a sectorului Detașamentului Cerna pentru supraveghere“.

Până aci raportul este scris la mașina „Yost“. De aici și până la sfârșit, raportul, este scris cu cerneală, de mâna domnului Colonel Demetriade-Scarlat, Comandantul Detașamentului, astfel:

„Pentru că nu este pentru prima oară, când Colonel Stavrache Nicolae, dă dovezi că posedă simțământul datoriei și un deosebit curaj și abnegație, am onoare al propune pentru a i se acorda ordinul „STEAUA ROMÂNIEI“ cu Spade, pentru abnegațiunea și devotamentul în grava sa situație și mai ales pentru rezistența sa, fără șovăire, pe pozițiunea Bri-

gadei cu micile ajutoare trimise dela dreapta sectorului, dela Brig. II-a)".

Comandantul Detașamentului Cerna
(ss) **Colonel Demetriade**

18 Octombrie. Liniște. Plouă mărunț. Pe la orele 10 a. m. sosește și Batalionul de Miliții din Regimentul 57, pe care-l repartizez, pe dealul Ozoina și Alion. Valoarea combativă a acestui batalion, se poate zice că era nulă. Oamenii purtau o parte din echipamentul lor, în foaie de cort, înnodată boccea, iar cu arma Md. 1879 petrecută în loc de băț, ținea legătura peste umăr. Colonel Tăutu comandantul Regimentului Mehedinți, primindu-i, i-a pus la corvezi în dosul frontului, la astupat șanțurile ungurești și la instrucție. Armurierul Regimentului, verificând armele, le-a găsit în stare de neîntrebuințat. Ruginite, camera funcționând anevoie și numai cu 80 cartușe de fiecare armă. Rezultatul a fost, că acest batalion, n'a putut fi întrebuințat, în linia I-a de luptă, decât, intercalați, câte trei patru inși, printre oamenii activi ai regimentului Mehedinți și numai în parte. A fost în definitiv, un element demoralizator, care a sfârșit, prin a se lăsa capturat, de inamic, după cum vom vedea mai departe, fără a încerca cea mai mică rezistență. Ba dimpotrivă, arboraseră parte din ei ștergarele albe, la țevile armelor. Locot. Colonel Olteanu și Căpitan Leoveanu, vin la mine la postul de comandă, pentru a lua ordine, cu privire la trenurile de luptă, ale bateriilor. Se aude și de moartea plutonierului major Mica, din compania Căpitanului Lepri.

De asemenea îmi vine vestea că d-l General Dragalina, fostul nostru comandant, a fost decorat cu ordinul Mihai Viteazu, pentru vitejie. Noaptea

liniște.

19 Octombrie. Maiorul Grozeanu, mă anunță că Colonelul Dumitrescu C. Șeful de Staț Major al Diviziei I, e numit Șef de Stat Major al C. 1 A. și că el rămâne Șef de Stat Major a Diviziei I (Grupul Cerna). Tot Grozeanu îmi comunică că Batal. din Regimentul 17 Mehedinți, ce am dat pentru compunerea detașamentului Colonel Dejoianu, va veni înapoi dela Jiu. Primesc ordin de a strămuta caii și trăsurile brigadei, dela km. 21 de pe Șoseaua Cireș-T.-Severin, unde se aflau, la Bunaica. Pe la orele 11 a. m. artileria noastră de 75 depe dealul Drănic, dela Curmătura, trage asupra unui convoiu ce mergea dela Sud spre Nord, în dreptul Topletzului. Inamicul de pe Tekia, bate dealul Moșului, iar depe Dealul Duhovna, răspunde pentru întâia oară cu tunurile de câmp, de 75, trăgând asupra Tekiei pentru că tunul nostru greu, bate numai 6 km. Sergentul Ciorăscu, Secretarul Brigadei, este trimis în serviciul comandat la Turnu-Severin, pentru a aduce măști de păslă, contra gazelor. Noaptea focuri rari de infanterie. Trenul de luptă al Brigadei, l-am trimis înapoi, la km. 20 în Bordee. Dispun să vină numai noaptea pentru alimentarea trupelor.

20 Octombrie. D-l Colonel Demetriade, este de părere, a ține contactul cu Rudina, numai cu patrule și a-l bate cu artileria. Ne vin dela Intendența Diviziei — câteva găini și vin, pentru ofițeri, dela Bunaica și dela Cireș. Plutonierul Major Unguritu, dela Secția de Mitraliere Dolj, ce a fost trimis în ajutorul nostru, a fost rănit la brațul stâng și evacuat. Ceață și ploaie. Artileria inamică dela Dealul Scoruș, trage asupra cotei noastre 253, aceasta înseamnă că inamicul și-a apropiat artileria, depe dealul Ogradina pe

dealul Scoruș. Condițiunile noastre de rezistență scad, iar cele de atac ale inamicului cresc. Ceață și ploaie. Noaptea pe frontul nostru liniște. Pe acela al brigadei II-a însă, se aude foc de artilerie inamică, asupra secției noastre de artilerie Gărdescu, care venise în ajutor în zilele, de 14 și 15 Octombrie, pe dealul Drănic și acum retrăgându-se la Sectorul Brigadei II-a, căreia aparține, a fost simțită și bătută de inamic, în mers. Compania 1-a Locot. Cămăniță fiind prea expusă pe dealul Drănic, am mutat-o jos la piciorul dealului, spre inamic, pe malul stâng al Cernei, în pădure, cu avantposturile pe râul Cerna chiar.

21 Octombrie. Am inspectat întregul front de luptă de pe dealul Drănic. Maiorul Florescu cu 2 Companii din Reg. 31 Calafat, venit în ajutorul sectorului nostru, îl înapoiez la Brigada II-a, căreia îi aparține. Avem doi răniți la mână se bănuște: mutilați. Unul din Regimentul 26 Inf. aflat la Secția Mitraliere Dolj și unul din Reg. Calafat 31, din cauza unei greșite manevre, a unei granate. Facem un prizonier din Regimentul 25 Croat. Ne spune că trupa lor suferă din lipsă de hrană. Maiorul Grozeanu Șeful de Stat Major al Diviziei, se retrage cu cartierul Diviziei în interior, iar Căpitanul Corniciou Grigore, vine ca Șef de Stat Major, al Grupului Cerna. Se anunță vizita frontului nostru de luptă de către un Colonel și un Căpitan francez, pentru mâine după dejun. Ziua liniște pe front. Noaptea idem.

22 Octombrie. Am fost pe Drănic. Pe la amiază și către seară, primim focuri de artilerie inamică, care au început a avea efect, asupra pozițiilor noastre.

Locot. Colonel Paraschivescu, din Regimentul 17 Infanterie, îmbolnăvinduse de nervi, nu poate

conduce Batalionul, am ordonat Colonelului Tăutu, a face raport să fie înlocuit și evacuat. Dr. Căpitan Călărășeanu din Reg. 17 Infanterie, îmi cere o permisie de câteva ore, la Turnu-Severin. I-am acordat. Noaptea liniște.

23 Octombrie. Duminică dimineața, vine d-l Colonel Demetriade cu oaspeții francezi. Se anunțaseră patru persoane și după dejun. Și întâmplarea a făcut, ca să vină 7 persoane și înainte de dejun. Au fost d-nii: Colonel Francez Paul Fain, Căpitan Francez Charron, Colonel Demetriade, Comandantul Grupului Cerna, Căp. Sima Cristea, Sublocot. Grama, Auto-mobilistul Fun. Grație înștiințării de ieri, am putut face provizii și am ospătat, la dejun, pe toți. Menu-ul frugal:

După dejun, am fost în inspecția frontului Drănic. D-nul Colonel Fain, ofițer de Artilerie, după ce a terminat inspecția sectorului, *ne-a mulțumit pentru felul cum am organizat apărarea și distribuit armele.* Apoi mi-a recomandat ca: artileria noastră, să concentreze focurile asupra artileriei inamice, dacă o vede; iar dacă nu, să tragă cu șrapnele, asupra infanteriei inamicului. La înapoere (călări) am venit dela aripa dreaptă a sectorului, pe o potecă defilată, zisă a grănicerilor, la postul meu de comandă (pe pârâul Ciorovăț), de unde ei au plecat la Brigada II-a. Colonelul Comandant al Regimentului Mehedinți 17, face raport și îmi cere, neputând compta pe batalionul de Miliții 57, că n'avem cartușe model 79, să-l înlocuiesc. Eu am cerut diviziei să mi-l schimbe, cu un alt batalion, care să aibe arme model 1893. Nu s'a schimbat, din motive de forță majoră, numai erau trupe disponibile.

Azi avem un om mort de glonț și un rănit de

șrapnel, din Compania 3-a. Compania 1-a mai face 6 prizonieri. Noaptea liniște. Ploaia a încetat.

24 Octombrie. Brigada II-a ne trimite o secție de tunuri de 63, de Munte, pentru Compania 3-a, care fiind cea mai expusă, să aibă la avantposturi și un tun. Deasemenea ne vine și un pluton de Pionieri, care să lucreze adăposturi pentru o secție de artilerie, de 75, pe dealul Drănic. Noaptea asta am avut schimb de focuri, de Infanterie. Pe la orele 4. p. m. Artileria de pe Tekia, trage asupra Șantierului Naval din Orșova, pe care-l incendiază. El era în spatele frontului nostru de luptă. Noaptea am mers la avantposturi, la compania 10 Căpitan Vârvoreanu și la compania 3-a Căpitan Corciu, unde am vorbit, despre așezarea secției de 63, ce am primit, dela Brig. II. A venit ordin să facem propuneri în vederea înaintărilor, ce se vor face pe 1 Noembrie 1916.

25 Octombrie. Am înaintat propunerile pentru Regimentul Mehedinți 16, Medicul Călărășanu a fost la mine, pentru a-mi propune schimbarea posturilor de ajutor, din cauza focurilor de artilerie inamică, din ce în ce mai supărătoare. Mi se telefonează dela grup (Cireș) trista veste, a încetării din viață a fostului nostru comandant General Dragalina. Pe la orele 5 p. m. s'a tras depe Tekia un foc, în convoiul de hrană chiar lângă noi. Echipa de Pionieri, a făcut și un podeț pe poteca Ciorovăț și un adăpost de tun pe Drănic, pentru secția din bateria 6. Noaptea liniște.

26 Octombrie. Compania 2-a din Regimentul 31 Infanterie Brigada II-a, ce-mi fusese trimisă în ajutor pe Drănic, o trimit înapoi, la Corpul său. Lt. Col. Paraschivescu, bolnav, este înlocuit la comanda batalionului, prin Căp. Corciu. Noaptea o patrulă de a noastră, compania 7-a, în-

tâlnindu-se cu una inamică, s'a produs la inamic, o alarmă cu focuri de arme, mitralieră și două granate, apoi două focuri de tun. Aceasta, pe la orele 2,30 dimineața. Fără nici o importanță. La dejun am avut pe Dr. Maman.

27 Octombrie. Azi am avut la dejun pe Col. Tăutu și medicul Lt. Călărășeanu. Primesc prin Sublt. Plăvițiu, adjutantul Brigadei, scrisori dela soția mea, din Craiova. În ziua de 25 Octombrie soția mea cu două fetețe minore, lăsând casa și avutul, au părăsit Craiova, cu partea sedentară a Regimentului 26 Rovine, regiment cu care am intrat în campanie, spre a se refugia în Moldova.

Noaptea, focuri de tun și arme, dela inamic.

28 Oct. Pentru prima oară, Bateria noastră de obuziere de pe Alion, a fost încadrată cu 5 lovituri de 150. Astăzi noapte avem doi răniți de glonț, unul din compania 2 și altul din a 11.

29 Oct. La inamic se observă sosire, de noi ajutoare. Patrulele noastre aduc știri, că trupe germane (Reg. II Vânători de rezervă Bavarezi au sosit la Orșova. Pe la orele 4,30 dimineața, suntem atacați, pe întregul front, de trupe germane și austro-ungare. Germanii pe dealul Moșului și Orșova. Lt. Marinescu, sublocotenent Filimon și Cristeșcu, cu un pluton din compania 11, sunt făcuți prizonieri. Probabil, această companie, fiind mult hărțuită, a neglijat paza severă și a fost surprinsă. Lupta continuă și noaptea. Inamicul are artilerie multă și de toate calibrele și ne face să avem răniți. Pela 9 seara încetează. N'am dormit, nu m'am spălat, n'am mâncat.

Lt. Zorilă rănit și el este evacuat. Lupta a durat toată ziua și târziu noaptea. Avem 4 morți și 138 răniți, trupă și un ofițer rănit. Pierdem Orșova și D. Moșului. Lupta încetează la orele

9 seara.

30 Oct. Dimineața la orele 7,30 s'a reluat lupta pe întregul front, al Sectorului Brigadei. Dreapta noastră formată din batalionul I, se menține pe vechile pozițiuni de avantposturi. La centru Batalionul III, cedează teren, și resfrânge înapoi stânga sa. Cedează Dealul Merge-Moșu și Orșova. La aripa stângă, Batalionul II la Sud-Vest de Orșova, rezemat cu stânga pe Dunăre. La orele 12 noaptea, încerc o întoarcere ofensivă, ajutat de două companii (Maior Florescu), venite din Reg. 31 dela Brigada II-a. Lupta durează până la orele 5 dimineața, fără rezultat favorabil. Avem rănit pe: Căp. Spineanu și Lt. Cămeniță din Reg. 17 Infanterie, Sublt. de rezervă Ionescu din Artilerie și mulți soldați. Se capturează trei mitraliere, 15 prizonieri trupă și 1 ofițer, de origină italian. BCU Cluj / Central University Library Cluj

31 Octombrie. Sunt silit a mă retrage, pe stânga Cernei, pe poziția principală, de luptă: Dealurile Alion, Ozoina și Drănic, organizate defensiv.

Am dispus trupele pe noua poziție, pe Dealul Drănic, am amestecat și cele patru companii, de milițieni, printre oamenii Batalionului I.

1 Noembrie. Am inspectat Drănicul. Ziua liniște. Noaptea am primit ordin, să fac distrugerii: podurile de lemn dela Jupaneș și Comarnic, de pe râul Cerna. Apoi Calea ferată din Valea Cernei și Șoseaua Națională Orșova-Vârciorova.

Am aflat dela Dr. Călărășeanu, că a fost executat primarul din Tufăr, pentru că semnaliza inamicului.

2 Noembrie. Am fost pe Drănic, pentru a explica ofițerilor, că linia de pază, este pe Cerna, jos. Am evacuat populația din Tufăr. Am mai

cerut ajutor dela Brigada II-a o secție de artilerie de câmp (Lt. Georgescu) și o secție de 63 (Lt. Graur). Cu un pluton de pionieri (Sublt. Branca), distrugem noaptea linia ferată, din Valea Cernei, în 15 locuri.

Cele două companii din Reg. Dolj, trimise de Brigada a II-a le înapoiez la Cireș. Seara pe la orele 8 primesc ordin, să trimit pe Col. Tăutu, cu adjutantul său Papadopol, și bagajele personale, la Cireș, imediat. L'am trimis. Comanda Reg. Mehedinți No. 17, am încredințat-o Maiorului Aleman, mai nou în grad decât Maiorul Curîță, care mi-a dovedit, lașitate, pe front, neluând parte personal, la operațiile de conducere, a atacului asupra dealului Rudina. Pe la orele 11 noaptea, se bate cu artilerie de pe Tekia, pozițiile noastre de pe Alion, Ozoina și Insula Ada-Kaleh. La orele 12, noaptea, o încercare de debarcare, în insulă este respinsă de postul nostru de infanterie din Insulă. Mi se anunță că pe Jiu lucrurile merg greu, deși ajutoare se trimit în grabă. Am cerut o echipă de lucrători, dela gara Vârciorova, cu sculele speciale, de demontat linia, de C. F. R. ca: Chei, ciocane, picior de capră etc. Comunicatul de azi e rău.

3 Noembrie. Plouă cu ninsoare. Trupele noastre obosite și nedormite, nu se pot odihni. Secția de artilerie de 75 (Sublt. Ripanovici), din bateria Gărdescu, pleacă la Brigada II-a înapoi. O cerusem eu ca ajutor. Un soldat din compania 2-a a reg. 31 Calafat, la Comarnic, de patrulă, aduce 77 oi din sat, pe care le-am trimis centrului de distribuție Bunaica. El ne aduce știrea, că la i-namic, a sosit un batalion de rezervă de Vânători. Batalionul No. II german, trupă de formație nouă la Orșova. La ora 10 noaptea o încercare de de-

barcare la Gura Văiei, cu mitraliere, în dreptul cantonului 248. Inamicul însă este respins, de posturile noastre de pe malul Dunărei, date de compania 8-a (Lt. Mingarelli) din reg. 17 Mehedinți. La miezul nopții, liniște.

4 Noembrie. La orele 7 dimineața, inamicul începe atacul, trece râul Cerna, prin apă, și ocupă fabrica de petrol, și gara Orșova. Lupta se învinge, pe tot frontul Alionului. Pe la ora 10 a. m. reluăm fabrica și gara, în urma contra atacului nostru și lupta se continuă cu focuri rari, de armă.

Seara la ora 8, primim ordin dela d-l Col. Demetriade, comandantul grupului Cerna, secret, de a pregăti ruperea luptei și retragerea. Am început executarea, scoborând o secție de artilerie. Bateria IV-a de pe D. Ozoina. (Lt. Leoveanu). La ora 10 p. m. însă, se primește o știre falsă, care a oprit retragerea. Mai aflăm că acea știre, aducea grupului un ordin ca să stăm pe loc, că la Balș debarcă trupe ruse, cu însărcinare de a urca Valea Oltețului și a cădea în flancul stâng al trupelor, inamice ce cobor pe Valea Jiului și a Gilortului. De fapt, inamicul, în ziua de 5 Noembrie, era la Filiași. D-l Col. Anastasiu Ion comandantul deviziei I-a și d-l General de Divizie Vasilescu Paraschiv, comandantul armatei I-a, mi-au spus personal, după războiu, când m'am întors din captivitate, că d-lor, dăduseră ordin grupului, ca : la 4 Noembrie să se retragă și să vină la Filiaș, spre a lua parte și a forma, aripa dreaptă a Diviziei.

Această dispoziție logică însă, a comandanților direcți, ai grupului și la curent cu situația locală, tactică și strategică, a fost oprită, de Marele comandament al armatei, și noi a trebuit să rămânem jertfiți, în mod inutil. (Vezi Războiul nos-

tru de General Găvănescu, Iași 1918, pag. 44), „*ele (trupele dela Cerna) au fost însă lăsate să cadă și să piară, în mâna dușmanului, fără nici un rezultat practic și fără nici un scop, bine definit. Timpul ce s'ar fi câștigat, cu întârzierea trecerei dușmanului, peste Olt, 7—8 zile, ar fi fost, de o valoare, nestimată, în socoteala operațiunilor ulterioare*“. (Vezi și Kirițescu ediția II-a vol. II pag. 165). „La 17 Noembrie (4 stil vechi) în urma înfrângerii dela Tg. Jiu, grupul primise ordin, să se retragă, în spre Filiaș, spre a forma aripa stângă a armatei de Jiu, în retragere. Acest ordin a fost contramandat, în interesul manevrelor plănuite, de Inaltul Comandament Român. Divizia (Grupul Cerna), primi un nou ordin, să rămână pe loc, ca să reziste, și a rămas“. Incât, ne întrebăm azi, cine a dat ordinul nelogic, de jertfire a grupului Cerna. De ce acest ordin nu s'a găsit nicăeri? Ce înseamnă minciuna, că vin rușii, la Balș și de ce n'a lăsat să se retragă grupul la timp, (noaptea de 4—5 Noembrie) pentruca între 8 și 18 Noembrie să poată lua parte, la lupta de pe Olt, la Sud de Slatina, la stânga grupului Jiu?

Poate că Marele Stat Major, în „Istoricul“ ce va scrie, asupra războiului, va găsi vre-o justificare de: „interese superioare a conducerii“ însă foarte greu va fi, a motiva, o jertfire inutilă și o suferință indescriptibilă, de înfometare, umilire și nedreptățire, a unei mâini, de cinstiți luptători, care și-au făcut datoria cu onoare, și devotament, până în ultimul moment, al luptelor, când s'a terminat și cartușele, de a trebuit să fie capturat și târât, în captivitate, în loc să fie salvat, la timp, și răsplătit ca adevărați viteji, cum s'au răsplătit toți luptătorii?!

Noaptea ger și senin. Preparativele de rupere

a luptei, și mișcările trupelor din interiorul poziției, ne-au rupt legăturile de comunicațiuni, încât a trebuit după contramandarea ordinului, să treacă 8 ore, până la restabilirea lor.

Liniște restul nopții. Azi am avut doi răniți trupă, de focul de artilerie.

5 Noembrie. Sublt. Branca cu Pionierii, continuă distrugerea C. F. în Valea Cernei. Ninge. Incăerări mici la Orșova, între patrule. Secția de 63 Graur, a fost rechemată la Brigada II-a. La căderea nopții, inamicul face adăposturi, parapete, cu saci plini de nisip, pe malul stâng al Cernei, la podul de C. F. Bateria noastră de 75, care avea reperat, de cu ziuă, noaptea cu ajutorul felinarului, trage, la capătul podului, în trupele inamice, masate. Avem 2 răniți. Noaptea, restul, liniște.

6 Noembrie. Dimineața ceață, la ora 7, începe focul de artilerie, de pe Tekia, de pe Monitoarele de pe Dunăre și de pe dealul Scoruș, asupra frontului nostru, Bateria Leoveanu, de pe Ozoina, trage la podul de pe C. F. R. Avem un rănit. Din cauza pierderelor în efectiv și a detașării unui batalion la Cireș, fac o nouă grupare, luând pe toți ofițerii și gradații, combatanți, de pe la servicii. Companiile 6, 7, 1 și 2, formează Batalionul al II-lea, pe dealul Alion: companiile 10, 11, 3 și 8 Batalionul III pe Ozoina (Compania 8 Vârciorova). Batalionul Miliții 57 pe Dealul Drănic.

La orele 10,30 p. m. primesc telegramă în franțuzește, dela Lt. Leonescu, comandantul companiei Jandarmi Mehedinți, că azi la Dealul Ciochiuța, Vest de Strehăia (Mehedinți), a apărut o patrulă tare germană, de 60 de oameni, în automobile blindate, care a tăiat firele telegrafice

și distrus C. F. R. dela Strehaia spre Severin. Deasemenea, că la Bujorăscu pe Motru, a apărut un escadron și o Baterie germană.

7 Noembrie. Pela orele 5 dim. Canonadă. Pe D. Drănic ne-a rupt artileria inamică liniile, telefonice, dintre unități, 3 Patrule, din cele două companii, din regimentul Calafat, ce veniseră în ajutorul nostru, fug, dela râul Cerna, de frica unor patrule inamice, mai tari și cu mitraliere.

Am ordonat să-i împuște, dacă nu se vor întoarce, la posturile lor. Inamicul trece Cerna prin vad. Trei aeroplane dușmane, au virat asupra noastră. Avem un caporal și doi soldați din Compania 3-a Reg. Mehedinți morți; iar răniți: trei soldați din Compania 3-a, 2 din Compania 8-a Mehedinți și 2 din Batalionul de Mișcării 57. Am refăcut ordinea de bătaie a regimentului Mehedinți, dând ordin a se pune la comandă, în front, și adjutanții de batalioane. Ordinul e scris de mine, personal. Seara un reflector dela inamic, luminează frontul nostru, de pe Drănic. La Negrușa, se aude tunul, dela Brigada II-a. Noaptea se bate de pe Malul Sârbesc, Școala din Vârciorova, până la ora 7 p. m.

8 Noembrie. Dis de dimineață, artileria inamică de pe Tekia, Ogradina și Ieșelnița, bat continuu avantposturile noastre, din Valea Cernei, Gara Orșova și Fabrica de Petrol. Maiorul Florescu, care cu cele 2 companii, din Regimentul Calafat, sunt în ajutorul Brigadei noastre și aflate pe Dealul Drănic, este chemat la Cireș, la grup. In locul său pe Drănic, am numit pe Maiorul Curiță Ion, din Regimentul 17 Mehedinți. *Se aude că suntem tăiați de Severin*, unde a intrat inamicul, venind din Ciovârnașani. Primit șase scuturi pentru mitralierele Franceze și patru pe

rotile, pentru câte doi trăgători, de infanterie. De 6 zile, nu mai primim ovăz și fân; iar pâinea, o aducem pe cai, și numai noaptea. Artileria inamică, care acum e foarte mult sporită, trage chiar asupra oamenilor izolați, și curierilor. Un soldat din Compania de Pionieri, care lucra la legarea Postului de comandă al Brigadei, cu Pichetul dela Siliște, este lovit de artilerie, cu un glonț din șrapnel, perforându-i spatele. Monitoarele de pe Dunăre, se apropie de Orșova, unde încep a se vedea noaptea și automobile cu farurile puternice. Pe la orele 8 p. m. se aude o vie comandă, la Brigada II-a.

9 Noembrie. De dimineață se începe un atac violent, asupra întregului nostru front, compus din dealurile: Alion, Ozoina și Drănic. Pe o ceață foarte deasă, infanteria inamică, se apropie de poziție, în părțile ei mai slabe. Frontul nostru de 8 km. de astă dată, nu mai poate prezenta densitatea necesară, cerută de lupte, numai cu cele două batalioane din Reg. Mehedinți, de care dispunem și la care cu numele se adaogă și batalionul Miliției 57, (Maior Nicolescu). După o îndârjită și obositoare rezistență, toată ziua, seara inamicul a început a ne tăia sârmele, — oamenii noștri auzeau șgomotul, dar din cauza ceței dese, nu vedeau nici la 3 metri. Ei trăgeau, doar, fără a ochi, în direcția zgomotului. În aceste condițiuni, la orele 3 p. m. raportez comandantului grupului, prin telefon, la Cîreș, d-lui Col. Demetriade, că situațiunea este foarte grea, în sectorul brigadei mele. Că sunt copleșit de Infanteria superioară, pe întreg frontul și nu pot rezista și mâine, 10 Noembrie, pe poziție. Să ne retragem și să începem războiul de mișcare. Altfel, riscăm de a fi înconjurați și capturați, la noapte. În fine.

abia acum Col. Demetriade, a dat ordine, că pot începe retragerea, la noapte. Destul de târziu și așa, dar în fine! Atunci, în această zi de 9 Noiembrie, orele 4 p. m. am preparat ruperea luptei, iar pela orele 8,30 seara, am început efectuarea retragerii, cu direcția spre T.-Severin.

RETRAGEREA DE PE CERNA PE BAHNA

Am început retragerea cu dreapta mea, a trupelor de pe D. Drănic, pentru că presiunea inamică, se exercita, acum, pe aripa mea stângă. Orșova, D. Alion cu mare intensitate, spre amintăia retragerea. Am retras deci Batalionul Miliției 57. Batalionul I Maior Culiță, de pe Drănic, lăsând o pânză subțire de oameni, activi, cu ordin de a urma acest batalion, după o oră. Direcția Pichetul Siliște, Ilovița, D. Duhovna, pe stânga Bahnei. Apoi cu centrul format de D. Ozoina, Batalionul III Corciu și ambele baterii de artilerie, (obuziere și de 75), acelaș intinerar: Siliște—Ilovița—D. Duhovna. În fine, aripa stângă, de pe D. Alion Bat. II Aleman, Reg. Mehedinți, urmând drumul din Valea Cracul Voicului, să vină la Vârciorova, tot pe D. Duhovna. Toate trăsurile brigadei (hrană, chesoane, bagaje), se găseau retrase din vreme la km. 21, pe Șoseaua Cireș-Severin, unde au venit și cele ale Brigadei a II-a, din Cireș, sau îngrămădit cu încă alte formațiuni de ale Diviziei I-a, ca: două secțiuni de ambulanță Divizionare, două coloane de munițiuni Divizionare, de Infanterie și artilerie și mai ales depozitele de hrană și furaj ale subcentrului Bunaica, cu convoiuri auxiliare, formând o coloană de trăsuri, mai bine de 1.000 vehicule. Inamicul

nu urmărește imediat. Pe la orele 3 dim. în noaptea 9 | 10 Noembrie 1916, trupele ajung pe D. Duhovna, — de pe stânga râului Bahna, și primesc ordinul comandantului de grup, de a ocupa defensiv acest deal, *în loc să continuăm mișcarea de retragere cât mai repede.*

Cu toate protestările mele, către comandantul grupului, că oprirea noastră este inutilă și că odată rupt contactul, să mergem cât mai repede, el n'a voit să înțeleagă, situația de fapt, spunând că pământul țării, trebuie apărat, deget cu deget, pas cu pas. În zadar i-am arătat că teoria aceasta, este valabilă numai, când am fi cu flancurile sprijinite, pe alte trupe de ale noastre, dar noi suntem astăzi în aer, și cu retragerea tăiată. Virtual suntem la discreția inamicului. N'a voit să înțeleagă. Am ocupat cu trupa brigădei mele, sectorul ce mi s'a indicat și am început lucrările de șanțuri adăpost. Personal, mi-am fixat postul de comandă, pe șoseaua Cireș—Severin, unde mi-am așezat un cort mic, din trei foi, individuale, post pe care l-am menținut până ce s'a dat ordin de plecare. M'a întristat profund, reaua conducere a grupului, și am plâns cu lacrimi fierbinți, moartea iubitului și distinsului nostru fost comandant, General Dragalina. El nu ne-ar fi lăsat să pierim și să cădem, în mod inutil, în mâna inamicului.

Dar, asupra episodului de rupere a luptei, pe Cerna, de către grupul întreg și începerea retragerii generale, este nevoie a lămuri, încă câteva puncte, arătate de d-l Kirîțescu, în Istoria Războiului. Așa, în Ediția I Vol. I pag. 396 Alin. 6 scrie :

„La Cerna, Colonel DEMETRIADE, Comandantul Grupului, văzându-și linia de comunicațiuni

tăiată, dete ordin de retragere generală, grupul dela Cerna, fusese mult redus"..... etc.

Nu tăerea liniei de retragere, a hotărât pe colonel Demetriade să înceapă retragerea generală, ci tăerea rețelelor noastre de sârmă, de către trupele inamice, ce ne atacau, cu desperare și cu o superioritate zdrobitoare, ca număr și arme, în ziua de 9 Noembrie 1916, pe râul Cerna;

Că ni se tăia se retragerea și comunicația, cu armata I, am știut-o dela 5 Noembrie st. v., decând, au încetat a ne mai sosi: ovăz, fân și hrană dela Prunișor, unde era subcentrul nostru, de aprovizionare, și din comunicatul zilnic, dela armata I. Dar, chiar dacă ar fi fost acesta, motivul, adică tăerea retragerii, ea ar fi trebuit începută de atunci, dela 4 Noembrie, și bine s'ar fi făcut. Noi însă, primisem ordin de retragere și apoi de contramandare, în ziua de 4 Noembrie și a trebuit să executăm ordinul de a rămâne, pe loc, la Cerna, și am rămas, dând lupte zilnice, în sectorul de Sud, brigada mea, unde se făceau și se făcuse, tot timpul, pe Cerna, sfortările inamicului. Și e ușor de înțeles de ce. Aici erau liniile naturale de comunicație: Dunărea; Calea Ferată, Orșova—Craiova, șoseaua națională, plus trei drumuri strategice, lucrate în sectorul din fața brigadei I, dela inamic spre țara noastră. Nu numai că rezistăm încă, în ultimile zile, dar făcusem și 18 prizonieri, dintr'o brigadă de cicliști Bavarezi, pe cari i-am purtat cu noi, tot timpul retragerii, până la căderea brigadei, la Tia-Mare (Romanați), la 23/XI/916.

Ordinul de retragere prin urmare, s'a dat și executat, în seara de 9 Noembrie 1916, când, pe de o parte, în Severin intrase inamicul de două zile, în spatele nostru; iar pe de alta, inamicul

cu care luptam în față, devenise foarte îndrăzneț, și brigada mea (I-a) cu efectivul foarte, foarte, redus, (pentru 8 km. dezvoltare de front aveam numai trei batalioane reduse și 2 Baterii!!) Nu mai puteam, de astă dată, face față.

Pe o ceață și întuneric, de nu se vedea la doi pași, soldații noștri auzeau cum dușmanul ne taie rețelele de sârmă, din față, fără să-l putem vedea și nici împiedica, deși ai noștri trăgeau în direcția zgomotului. Atunci deci, și *numai atunci*, eu raportând la Cireș d-lui Colonel Demetriade, situația disperată, că poziția nu se va mai putea ține și mâine 10 Noembrie și pentru a evita capturarea noastră, chiar din acea noapte, am cerut și Demetriade a ordonat, în fine, retragerea.

Deci retragerea grupului Cerna, a început, silită de superioritatea forțelor inamice și de ocuparea Severinului, de către inamic în spatele nostru.

Că nu ni păsea nouă de tăerea retragerii, o dovedește faptul, că noi ne-am mișcat dela 9 la 23 Noembrie 1916 și luptat dela Orșova la Olt, între două focuri, în spatele inamicului, fără a ne putea el împiedica, retragerea.

Dimpotrivă, inamicul ne urmărea sfios și ne ataca, numai când noi voiam, oprindu-ne pe o poziție, mai mult timp. Trecem mai departe. Tot d-l Kirilțescu, în vol. I, Ediția I, pag. 397 alin. 2 scrie :

Ariergardele noastre, bine întrebuințate, ținură însă pe dușman, la o distanță respectuoasă. În noaptea de 10/23 Noembrie 1916, ultimile noastre posturi, părăsiră malul de răsărit al Cernei; iar la 11 Noembrie trupele grupului Cerna, se găsiră în fața Severinului, ocupat cu două zile, înainte, de germani".

Mai întâi, data de 9/22 Noembrie este adevărata zi când noi am părăsit malul stâng al Cernei, iar nu în ziua de 10/23 cum se arată de d-l Kirițescu.

Acesta este adevărul. Și apoi, n'au fost ariergarde, ci numai o singură ariergardă și aceia dacă, tot de Brigada I-a Mixtă, a mea, pentru că grupul Cerna s'a retras într'o singură coloană, iar ariergarda se compunea, din Regimentul Mehedinți No. 17, pe două batalioane, cu 500 de puști și Batalionul 57 Miliții (de valoare operativă nulă) și 2 baterii de câmp).

Această brigadă, a ținut pe inamic, în coada noastră, ziua prin lupte și întoarceri (contraatacuri), iar noaptea prin arierposturi timp de 14 zile!! *neschimbată dela Cerna la Olt*. În aceste zile Brigada a II-a, care forma capul coloanei în retragerea grupului, și coprindea 3 batalioane active, din Regimentul Calafat 31 și 2 batalioane din Regimentul Dolj No. 1, sub comanda Colonelului Lupașcu Constantin, din Artilerie, cu efectivele aproape intacte, de războiu, *nu a format*, cel puțin *odată măcar*, o zi, din cele 14 de retragere, serviciul de ariergardă a Grupului.

Este de reținut această lipsă elementară, de tact în conducere, din partea Comandantului Grupului Cerna, care pe mine m'a onorat cu încrederea D-sale, însă trupa mi-a fost supraepuizată. Dealtfel d-l Kirițescu, în ediția II Vol. II, pag. 170, referindu-se la retragerea Grupului Cerna, la alin. 3 scrie: „Nu era zi, în care Grupul să nu fie atacat, fie în flancuri, fie în spate, *unde brigada Colonelului Stavrache*, care forma ariergarda Coloanei, a avut de susținut, aproape *continuu* lupte, cu Brigada Szivo“. „Românii au dat numeroase atacuri pentru a-și acoperi retragerea și

a-și asigura libertatea mișcărilor“.

Cred că acest episod adevărat și vrednic de reținut, ar fi fost mai justificat, să fie citat de d-l Kirițescu, și în ediția I-a, reprezentând un fapt concret, drept și folositor operațiilor, de retragere a Grupului Cerna, decât acțiunea negativă a lui Tăutu, cu detașamentul lui rătăcitor, care n'a adus nici un folos, absolut, operațiilor. Tot greul retragerii, l-a dus trupa viteazului regiment Mehedinți No. 17, trupă în care aveam suflete câștigate, căci servisem trei ani neînterupt, ca comandant al Batalionului I din acest regiment și cunoșteam bine, foarte mulți ofițeri și gradați. De aci și legătura și încrederea ce existau, între mine și trupă. Mai cunoșteam regimentul și din serviciul de Garnizoană, căci în gradul de Căpitan și Maior, la Divizia I-a, în serviciul de Stat Major, am avut ocazia, în mai mulți ani dearândul, a face manevre și numeroase exerciții, împreună. Din această cauză, a pornit invidia pe mine, a Colonelului Tăutu, Comandantul Regimentului, iar la întoarcerea din captivitate, m'a calomniat, pentru a-mi lua locul la înaintare și recompensele morale, la care aveam dreptul. Adevărul și dreptatea însă, au învins. Lunga judecată, într'un proces, ce mi s'a înscenat, la un an, după ce m-am întors din captivitate, judecata cerută de mine, *a constat completa mea nevinovăție*. Dumnezeu, atotputernic va pedepsi pe toți acei, care m'au nedreptățit, m'au umilit pe nevinovate și au nesocotit, munca mea cinstită, de o viață întreagă, în oștire, pe care am iubit-o servit-o și adulat-o. Tot la acest capitol, al retragerii grupului Cerna, trebuie să completez, tot pe d-l Kirițescu. In Ediția I, Vol. I, pag. 398 alin. 2, D-sa scrie :

„Pe stânga, detașamentul Tăutu, hărțuindu-se cu cavaleria inamică, cobora valea Motrului spre Filiași. In drumul său, el atacă o coloană inamică (de trăsurii!!) de 120 căruțe, cu alimente, efecte și munițiuni. Ajuns la Strehaia, Detașamentul nu-și poate continua marșul, el își schimbă direcția spre Sud-West, și la 11 Noembrie se unește cu Grupul Cerna“.

Asupra acestui paragraf, se va vedea mai departe în lucrarea de față, că detașamentul Tăutu, s'a unit cu grupul Cerna, din seara de 9 Noembrie 1916, când Căpitanul Sima (azi Colonel) comandantul Companiei de pionieri, a Grupului Cerna, trimis să caute pe Tăutu, de către comandantul Grupului, spre a-i comunica ordine, l-a găsit pe Tăutu la Pietrele Albe, în Câmpia Severinului, unde era cu Căpitanul Bernescu, din Artilerie. Deci, adevăr, adevărat, în ziua de 9 Noembrie, s'au unit detașamentul Tăutu cu Grupul Cerna, iar *nu* la 11 Noembrie, cum scrie domnul Kirițescu.

Din expunerea acestui aliniat, d-l Kirițescu face să reiasă dovada, că d-sa confundă acțiunea grupului întreg Cerna, cu acțiunea lui Tăutu, izolată, și cu o scurtă durată, de 6 zile, ceea ce este cu desăvârșire neexact. Tăutu sosise deja în câmpia Severinului, dela 8 Noembrie la Malovăț, iar grupul a început retragerea de pe Cerna în seara de 9 Noembrie. O retragere paralelă, dela West spre Est, după începerea retragerii generale, a grupului Cerna, cu începere din seara de 9 Noembrie stil vechi, sau dela Severin spre Sud West începută în dimineața de 12 Noembrie orele 4 a. m. cu detașamentul Tăutu pe stânga și Colonel Văitoianu pe dreapta, în lungul Dunării, după cum arată d-nul Kirițescu, n'a existat „Doamne

păzește" în mod real. Este o eroare flagrantă de fapt.

Toată isprava Detașamentului rătăcit Tăutu, se produsese dela 3 la 8 Noembrie 1916, dată la care ajunge în Câmpia Severinului, unde se afla în dimineața de 9 și 10 Noembrie nu de 11 Noembrie cum o indică d-l Kirițescu. Vom vedea pentru ce. Darea de seamă a lui Tăutu, după care a luat probabil datele, d-l Kirițescu, pune data de 11 Noembrie, întâlnirea Detașamentului Tăutu, cu Grupul Cerna, în câmpia Severinului. Faptul istoric este, că: Tăutu, ajunsese în câmpia Severinului, din seara de 8 Noembrie, iar în câmpul tactic, sosise din seara de 9, dovadă că primise prin Căpitanul Sima, ordin de operațiune, pentru ziua de 10 Noembrie 1916, dela comandantul Grupului, Colonel Demetriade. Tăutu însă, pentru a se acoperi de lipsa participării sale, dela marea și sângeroasa bătălie, dela Severin, dată în ziua de 11 Noembrie și la care el n'a luat parte, stând ascuns la Pietrele Albe, 3—4 km. de locul luptei, deși trupele foste în Detașamentul Tăutu, reintraseră la unitățile lor și au participat la luptă; misiunea specială a sa, fiind terminată. Pentru aceasta el dă, probabil, ziua de 11 Noembrie, în darea lui de seamă, ca zi de intrare la Grup, ceea ce nu este exact. Dar, se mai verifică, și prin aceea că: în seara de 10/11 Noembrie st. v. Grupul Cerna, dă în câmpia Severinului peste trupele lui Tăutu. În operațiunile militare, joacă rol orele și minutele, de întârziere, sau de grabire, a unei operațiuni, și al cărei rezultat se resimte; dar mi-te 24 de ore! o zi și o noapte, cum a lipsit Tăutu: Noaptea de 10/11 Noembrie și ziua întreagă, de, 11 Noembrie, când regimentul său Mehedinți No. 17, se decima, sub zidurile

Severinului!! Este de regretat, că izvoarele după care a luat datele, d-l Kirîţescu, nu sunt reale, — cu privire la întâmplările din zilele 8, 9, 10 și 11 Noembrie St. v. 1916, în Istoricul Grupului Cerna.

10 Noembrie. Eram numai la 6—7 km. de pozițiile de luptă, de pe Cerna, pe cari le părăsisem. Aci am stat dela orele 3 a. m. până la orele 2.30 p. m. fără nici un folos și până la care oră, inamicul încă nu urmărise. In acest timp artileria noastră, a tras din această poziție, asupra unui pluton de infanterie, inamică, de pe Alion; iar pe șoseaua Orșova—Vârciorova, o companie din regimentul Mehedinți, trage asupra unei coloane germane de un Batalion, precedată de Cicliști. La 2.30 p. m. ne mișcăm cu direcția spre Turnu-Severin. Până la această oră, inamicul s'a ocupat cu repararea distrugerilor, ce făcusem, cu compania de Pionieri, pe șoseaua din Valea Bahnei și cu înlăturarea obstacolelor, (stânci dărâmate) ce semănasem, în calea lui, după retragerea noastră.

Am pierdut astfel inutil, douăsprezece ore, timp în care am fi putut câștiga o zi de marș, de care însă a profitat inamicul, spre a înlătura piedicile ce i-am organizat și scurtând prin întârzierea noastră cu o zi, distanța dintre noi și el. Ba, s'a mai făcut și o altă greșală principială, — că nu s'a dat drumul să continue retragerea, cel puțin, coloana nesfârșită de impedimenta, sub o puternică pază.

La punerea noastră în marș, Brigada II-a de la Cireș, în cap, apoi Brigada I-a. In drum dăm peste masa îngrămădită de trăsuri, despre care am vorbit mai sus, într'o confuzie și dezordine nemaipomenită. Colonelul Polțer din Artilerie, dela grup, primește ordin de a pune ordine, în convoiul de trăsuri, a-l organiza și expedia i-

mediat după coloana trupelor, în loc să-l fi trimis înainte.

La Jidoștița sat, 9 km. de Severin, ajungem o altă coloană de muniții, înșirată pe drumul îngust, din defileu și stând, pe loc. Oamenii acestei coloane, (luaseră parte), zic ei, la un atac asupra unei patrule inamice, pentru a-și deschide drumul și a apăra scurgerea spre T.-Severin, fără însă a fi putut trece de Jidoștița! Atacul s'a dat ziceau ei, concomitent cu acel dat în câmpia Severinului, de trupele detașamentului Tăutu. Lucru ce, după cum vom vedea nu este exact, căci colonel Tăutu, fugărit de inamic, din însărcinarea ce primise, dela 2 Noembrie, de a merge spre Jiu, și a ataca spatele și dreapta inamicului, ce scobora spre Filiași, zic, Tăutu, fiind trimis prea târziu, și prea slab compus, pentru o astfel de misiune, a dat de cavaleria lui Schmetau, înainte de a ajunge la Jiu, și dela Motru, a fost fugărit spre Severin. Marșul său spre Severin, a fost făcut în așa condițiuni, că inamicul i-a luat înainte intrând el în Severin, din ziua de 8 Noembrie, fără ca Tăutu să-l fi putut opri sau să-i fi luat el înainte, inamicului!... Așa că Colonel Tăutu, n'a putut ataca, nici pe inamicul din Severin în ziua de 10 fiind prea slab și pentru această misiune. În raidul făcut, își pierduse (rătăcise) jumătate din trupele ce i se dase, în comandă. Detașamentul Tăutu, venise prin Severinești, la Topolnița, în satele Tunari, Cerneți, Pietrele Albe, în dimineața de 10 Noembrie, unde Căpitanul Sima Cristea, comand. companiei de Pionieri, comunicându-i ordinul d-lui Comandant al Grupului Cerna, de a ataca Severinul, Colonelul Tăutu a replicat că: *„trupa lui e obosită și inferioară ca efectiv, pentru o astfel de însărcinare“* totuși, el a

Încercat cu patrule, luarea contactului cu inamicul. În lucrarea sa tipărită : „carnet de câmp“ la pag. 90 jos, Tăutu scrie : „Cu privire la atacul germanilor din Severin, din ziua de 10, *nu i-am atacat, căci am socotit această operație inutilă*“.

Deci acesta a fost ordinul lui Demetriade, către Tăutu, de a ataca inamicul din Severin, transmis prin Căpitanul Sima în dimineața și ziua de 10 Noembrie. Prin urmare o altă însărcinare, nu a primit și nici nu putea primi, fără să fi știut și eu, comandantul său de brigadă ! Misiunea detașamentului Tăutu, încetase din seara de 8 Noembrie, când ajunsese în câmpia Severinului. Grupul Cerna, trece de coloanele de trăsuri din Jidoștița, și se încolonează, având punct inițial Conacul Moșiei Breznița, de pe șoseaua Cireș—Severin, aflat la 9 km. de Turnu-Severin spre Nord. Ploua încontinuu, și se apropia seara. Pe la orele 7—8 p. m. am intrat la conacul părăsit așteptând sosirea și încolonarea Batalioanelor Brigadei mele, cari, după dealul Duhovna, luaseră două drumuri. Unul pe șosea : Regimentul 17 Mehedinți ; iar pe drumul Hoțului, la Maturăț, venea Batalionul Miliții 57. În casa conacului, am găsit și pe comandantul Grupului Cerna, care era însoțit de d-l Colonel C. Lupașcu din Artilerie, comand. Brigadei II-a Infanterie, de Colonel Macedoneanu Ion, comandantul Regimentului Dolj No. 1, de căpitan Sima Cristea, comand. comp. de Pionieri, și alți ofițeri adjutanți. Cum toată ziua, ne plouase, și nu avusei posibilitatea de a lua nimic de mâncare, până vin Batalioanele, am luat ceva dela coburi. Cu această ocaziune, am convorbit cu d-l Colonel Demetriade, comand. Grupului, și am opinat că acum, rupând a doua oară contactul cu inamicul, profitând că e noapte

și trupele noastre fiind locale, cunosc bine drumurile, să continuăm retragerea ocolind Severinul, care e ocupat deja de două zile, să simplificăm potopul de trăsură, luând numai ce e mai principal: muniții, hrană, și material sanitar, pe care să le punem în căruțele convoiului auxiliar care erau foarte bune și ușoare, să le înhăptăm cu câte patru cai și să facem marșuri forțate, *fără nici o luptă*,—să ajungem la Olt trupele noastre, de care am fost tăiați virtual, dela 4 Noembrie 1916. D-l Colonel Demetriade îmi spune, că are intenția de a ataca Severinul și că mâine 11 Noembrie, vrea să iee dejunul în Severin. Am opinat că în situația strategică și tactică, în care ne aflăm, ar fi cea mai mare greșală, ce am putea face, susținând în fața tuturor d-lor ofițeri, ce-l însoțeau, în acel moment, și demonstrându-i că ne găsim într'o dilemă nefavorabilă: fie că învingem, fie că vom fi învinși. De vom învinge și ocupa Severinul azi, mâine vom fi capturați și făcuți prizonieri în oraș. Inamicul venea asupra Severinului, pe trei direcțiuni: Dela Jiu, pe Motru, dela Mehadia,—Cireș pe călcâile noastre și dela Orșova—Vârciorova pe șoseaua națională. In plus Artileria inamică, de peste Dunăre, pe malul sârbesc, ar distruge orașul Severin, din cauza prezentei noastre în el. Am provoca distrugerea unui oraș al garnizoanei noastre, în mod nejustificat de operațiuni.

Reciproca, dacă atacăm și suntem respinși, vom fi fugăriți și nu departe de Turnu-Severin, vom avea aceeași soartă.

Ambele ipoteze nu corespundeau situației strategice ce ni se impunea, prin această situație dificilă, de a ajunge cât mai de grabă, trupele amice.

N'am fost însă ascultat.

Şeful Grupului se enerva, la orice propunere judicioasă, ce i se prezenta, de alt ofiţer, mulţumindu-se a se executa numai ceiace gândea şi credea el, refuzând părerile camarazilor săi, bătrâni şi cu experienţă în conducere. Dealtfel evenimentele au confirmat părerile mele. După cum se va vedea, am atacat, am pierdut o lume, de morţi şi răniţi, material enorm şi animale, *jertfă inutilă* şi de mare răspundere.

Comandantul luând un ton arogant, mi-a spus că el ordonă. La acest cuvânt şi atitudine, eu am luat chipiul dupe masă, am zis „am înţeles”! l-am pus pe cap, am salutat şi am părăsit camera. Toţi ofiţerii superiori şi inferiori, prezenţi, aflaţi în camera aceea, care aprobau prin afirmări spusele mele, au rămas surprinşi, de această nelogică hotărâre, şi neoportun ordin.

Pentru a întări spusele mele de mai sus, iată cum relatează Colonelul Sima Cristea, comand. Regimentului 1 Pionieri, pe atunci căpitan comand. al Companiei I-a pionieri, întâmplarea, în declaraţia scrisă ce mi-a dat, autentificate de d-l Comisar Regal Colonel V. Macovescu, dela Corpul 1 Armată la 4 Noembrie 1920 în Craiova.

„In seara zilei de 10 Noembrie 1916, când toate trupele Grupului Cerna, se puseseră în marş de retragere pe itinerarul ordonat, s'a ținut un mic consiliu de războiu, în cantonul fostei Tabere Regionale, a C. 1 A. unde s'a discutat chestia retragerii, şi dacă mai este nevoie, de a se ataca grupele germane, din oraşul Severin. In acest consiliu mă aflam şi eu. Am auzit pe d-l Colonel Stavrache, criticând itinerarul ales şi că D-sa nu este de părere, a se mai ataca trupele germane din oraşul T. Severin, ci în noaptea de 10/11 Noembrie, să se strecoare pela spatele tru-

pelor de investire, și să treacă spre Rogova (Sud-Est) distrugând toate impedimentele și mărșăluind numai marș forțat, de cel puțin 35—40 km. pe zi, în scopul de a câștiga timp ca să poată uni Grupul, cu întreaga armată I-a, despre care nu se știa zona în care se află. Păreră D-sale nu a fost primită, de către repauzatul Colonel Demetriade, care a perzistat să se execute ordinul așa după cum s'a dat.

D-l Colonel Stavrache și-a luat chipiul și a plecat zicând cuvintele „am înțeles“.

ss) **Colonel Sima.**

2 Noembrie, 1920 Craiova.

4.XI.1920. Lt. Colonel Sima s'a prezentat înaintea noastră și ne-a declarat că cele de mai sus sunt scrise și subscrise de D-sa personal.

Comisar Regal la Curtea Marțială C. 1 A.

ss) **Colonel D. Macovescu.**

Noaptea pela orele 9 p. m. capul coloanei Grupului Cerna, cu Brig. II-a în cap, eșind din defileul Breznița, ajunge la Satul Magheru în câmpia Severinului, de unde dela Hanul Cărbunaru, apucă pe șoseaua Averescu, via Tache Băbeanu, via P. Popescu, etc. Aci coloana intră în panică, și se oprește. Rezultatul este dezorientarea, din lipsă de recunoaștere și informațiuni. Ploaia se subțiasse, întunericul nu permitea libera vedere. Orașul T. Severin până aci ținut în întunecime, apare într'o mare de electrică. Inamicul îl luminase ocupându-l. Ce se întâmplase? Inamicul intrase în T. Severin din ziua de 8 Noembrie cu trupe venind depe Jiu, Motru, prin Hălânga și dela Vârciorova. Apoi o parte trecuse

cu bărcile de pe malul sârbesc al Dunării. Ocupase oraşul, iar periferia era pusă în stare de apărare, închizând străzile la ieşire spre câmp, cu reţele duble de sârmă ghimpată şi aşezând mitraliere, în podurile caselor mărginaşe. Iar în afară de oraş, până la o distanţă de 4—5 km. se acoperise cu avantposturi de luptă.

Pe de altă parte, un Detaşament slab român sub Colonel Tăutu, (3 Batal. şi 1 Baterie) trimis din Cireş, pentru o misiune specială, cu câteva zile înainte de 3 Noembrie 1916, fusese respins de inamic şi silit a se retrage, înapoindu-se la T. Severin în ziua de 10 Noembrie unde găsind oraşul ocupat de forţe puternice, compuse din cele 3 arme, nu poate intra în oraş, ci se mărgineşte la o supraveghere, cu un sistem de avantposturi de circumvalaţiune, cu faţa spre oraş în faţa sistemului de anteposturi, de luptă, inamic.

Grupul Cerna, nu mai ştia nimic despre Detaşamentul Colonel Tăutu, iar acesta neglijând serviciul de legătură, cu Grupul Cerna, care îl trimisese, nu-l informează de situaţiunea sa şi sosirea în câmpia Severinului: fie trimitând agenţi călări, spre Cerna, cari ar fi întâlnit în marş de retragere spre Severin şi ne-ar fi pus în curent, fie postând la Magherul, sau la Brezniţa, la eşirea în câmpia Severinului, o patrulă de ofiţeri, care să ne întâmpine şi să ne pună la curent cu starea de lucruri din câmpia Severinului, indicând şi drumul de scurgere pentru coloana noastră. Colonelul Tăutu, era doar în faţa Severinului. Timp material ar fi fost, căci detaşamentul Tăutu ajunsese la Severin din dimineaţa de 10 Noembrie, iar la Malovăţ în imediată apropiere de Severin, chiar din seara de 8 Noembrie!!?. (Vezi carnetul de câmp de General Tăutu,

Tipografia Românească Ploești 1926 pag. 77: „La 8 Noembrie 1916 orele 10 noaptea, ajunge la Malovăț unde cantonează iar, nu în ziua de 11 Noembrie cum arată d-l Kiriteșcu în Istoricul Războiului 1916—1919 (vezi acelaș op. pag. 79 și 80) „La 10 Noembrie 1916, la orele 3,30 dim. detașamentul se pune în marș spre satul Șimian a-l ocupa“. Dece, să-l ocupe, căci Șimian era liber, numai Severinul era ocupat de inamic. Tăutu trebuia să reintre pur și simplu, la comanda Regimentului lui. Incetase doar misiunea cu care fusese însărcinat, iar Grupa lui reintrase la Brigadă sub comanda mea. În aceste condițiuni, rezultatul a fost că: coloana grupului Cerna cu Brigada II-a în cap, luând drumul spre Dudași, pentru a ocoli orașul și a merge spre Rogova, este angajată, printre cele două linii de anteposturi, față în față și începe a primi focuri dinspre oraș, dela inamic și dinspre Cerneți, Topolnița, dela trupele amice ale lui Tăutu, sosite din dimineața de 10 Noembrie și deci avusese destul timp să se orienteze și să ne întâmpine. Pe ploaie și întuneric, în noaptea de 10 Noembrie orele 10 p. m. se produce panică, în coloana Grupului. Coloana noastră se rupe. Sunt morți și răniți. Sub-unitățile se strecur cum pot, prin întuneric peste câmp, iar un batalion Maior Nicoleanu, din Regimentul Calafat 31, a trebuit să dea, o adevărată luptă de noapte, cu trupele amice ale lui Tăutu, pentru a-și deschide drumul, spre Șimian. Noaptea aceasta trupele noastre, poposesc cum pot, în neregulă, în satele Dudași, Puținei, Banovița, Tunari, Cerneț și Șimian; iar alte unități (companii întregi) înspăimântate de cele petrecute, ajung tocmai la Rogova, la 26 km. distanță de Severin. Aceste unități au fost: Compania 3 din

Reg. 17 Infanterie Căpitan Corciu, Compania 7-a
 Reg. Calafat 31, Căpitan Stavrache, compania 2-a
 Reg. Dolj No. 1 Căpitan Suhăreanu, împreună și
 cu Locotcolonel Macedoneanu I. Comandantul
 Regimentului Dolj No. 1. Toată această lume din
 Rogova a fost lipsă a doua zi, 11 Noembrie, dela
 sângeroasa luptă, „atacul Severinului“, dat de
 Grupul Cerna.

Dacă comandantul Grupului Cerna, Colonel
 Demetriade, înțelegea să continuăm retragerea,
 în noaptea de 9 | 10 Noembrie, fără să ne fi o-
 prit pe dealul Duhovna, dela 3 dimineața până
 la ora 2.30 p. m. din ziua de 10 Noembrie, cum
 i-am cerut, am fi ajuns cu lumină în câmpia Se-
 verinului, am fi evitat panica și poate și atacul
 Severinului. Soarta noastră însă fusese pecetluită,
 încă dela 4 Noembrie, când se dase ordinul de
 retragere, de comandantul Armatei I-a și de co-
 mandantul Diviziei I-a, dar care a fost contra-
 mandat, de Marele Cartier, care a scos de sub
 ordinele armatei I-a, Grupul Cerna, fixându-l pe
 loc, la Cerna, *pentru a-l uita pe urmă fără ordin de
 retragere la timp.* Pur și simplu sacrificându-l, fără
 necesitate și fără nici un scop altul, decât a că-
 dea în mâinile inamicului. Aceasta reiese, din
 faptul istoric cert, că: la 9 Noembrie seara, când
 grupul din inițiativa lui și silit de inamic, se
 pune în retragere, inamicul de pe Jiu se gă-
 sea în fața Slatinei la Olt?! Iar dacă gru-
 pul nu se punea în retragere la 9 Noembrie, la
 10 Noembrie era capturat, chiar pe pozițiile de
 pe râul Cerna, ce ocupa.

*800 ostași morți și răniți au fost jertfiți, în mod
 inutil, în ziua de 11 Noembrie, în bătălia de pe câmpia
 Severinului, pentru ocuparea orașului, conform
 ordinului colonelului Demetriade.*

În această noapte de 10—11 Noembrie 1916, am stat tot timpul până la ora 6 dimineața personal la încrucișarea drumului Dudași—Halânga cu Șoseaua Severin—Târgul-Jiu — pentru a aduna răzleții, a-i îmbărbăta și îndruma oamenii, tunurile, căruțele și pe izolați, pe care-i constituam în grupe, cu un comandant și-i puneam după fiecare tun, sau cheson. Inamicul ocupa Severinul și dealul Balota și arunca rachete, iar de sosirea detașamentului Tăutu, nu se știa nimic, nici de noi, nici de colonelul Demetriade comand. Grupului. S'au dacă comandantul Grupului a știut, n'a împărtășit-o nimănui. Dovadă surpriza și panica din capul coloanei Grupului Cerna brigada II-a despre care am vorbit produsă la intrarea în câmpia Severinului. Apoi, dacă Colonelul Demetriade comandantul Grupului, știa, cum el mergea în capul coloanei cu Brigada II-a, de ce n'a trimis el recunoașteri din vreme, spre Severin ??, eu nu puteam trimite de oarece formam ariergarda Grupului.

Înainte însă de a trece la descrierea operațiilor, din ziua de 11 Noembrie și zilele următoare, trebuie să mă opresc puțin, spre a analiza și pune la punct, unele arătări și fapte, scrise de doi ofițeri, cari au comptat în Grupul Cerna, și chiar în Brigada I-a Mixtă pe care eu am comandat-o.

Acești ofițeri sunt: General Tăutu, care a publicat broșura *Carnet de câmp, Ploești*. Tipografia Românească 1926 și Maior Nicolescu Ștefan, care a scris broșura „*Pagini de Glorie*” Turnu-Severin 1922.

Deasemenea, chestiunea având legătură cu Istoria Războiului pentru întregirea neamului scrisă de d-l Profesor Kirițescu, voi discuta și

din acest op, unele puncte și arătări.

Se pune întrebarea a se ști, pentru Istorie: dacă

a) Detașamentul Tăutu, trimis dela 3/16 Noembrie 1916 din Cireși (frontul depe Cerna) prin Baia de Aramă, spre Târgul Jiu, cu însărcinarea de a cădea și a ataca, aripa dreaptă și spatele inamicului, care presa trupele noastre, în retragerea lor, pe văile Jiului și Gilortului după ruperea frontului nostru;

și-a îndeplinit, această misiune? *Da sau nu?*

b) Dacă, acelaș comandant de Detașament Colonel Tăutu, silit de inamic să se înapoieze la 8/21 Noembrie 1916, seara la Malovăț (7 km. Nord-West de Severin) unde s'a găsit și în seara de 9/22 Noembrie 1916, a luat parte cu trupele Grupului Cerna, recte cu Regimentul său Mehedinți No. 17 din care fusese format și trimis, pentru a lua parte la lupta din Câmpia Severinului, dată de toate trupele Grupului Cerna, în ziua de 11/24 Noembrie ora 12 amiază, luptă care a durat până seara în noapte, la ora 8 p. m., pentru ocuparea orașului Severin, a luat parte la luptă? *Da sau nu?*

Dela început, pot afirma, că după cum se va vedea, Colonelul Tăutu n'a îndeplinit nici prima misiune (dela 3/8 Noembrie 1916 stil vechi și nici la atacul Severinului 11/24 Noembrie, n'a luat parte personal în nici un fel, deși însărcinarea sa luase sfârșit, iar trupele fostului detașament Tăutu, reintraseră la Regimentul lor.

După lămurirea acestor două întrebări vom continua povestirea operațiilor mai departe, în ordinea lor cronologică.

Asupra primei chestiuni.

D-l Kirîțescu în istoria războiului Ediția II.

Vol. II, pag. 145 al. 3 scrie :

„Detașamentul care venea dela Cerna, era alcătuit din 3 batalioane din Infanterie, cu artilerie, pus sub comanda Colonelului Tăutu“.

Detașamentul nu putu să ajungă la timp, pe teatrul luptei el trebuind să se întoarcă din drum și să lupte din greu pentru propria lui siguranță.

Idem Ediția I, Vol. I, pag. 383 „Detașamentul care venea dela Cerna era alcătuit din trei batalioane de infanterie și 1 baterie pus sub comanda Colonel Tăutu. *Detașamentul nu putu să ajungă pe teatrul luptei oprit de puternicile mase de cavalerie, dela aripa dreaptă a dușmanului. El trebui să se întoarcă din drum, și nu-și regăsi trupa, de care fusese detașat, (Grupul Cerna) decât după lungi și aventuroase marșe și peripeții“.*

Iar Căpitan Ștefan Nicolescu, în „Pagini de Glorie“ pag. 48 al. I scrie: „...plecați cu un plan hotărât, pentru un scop bine determinat, ne-am pomenit, după două zile de marș și lupte împinși de inamic, îndărăt, către locul de unde plecasem *fără să ne îndeplinim misiunea.....* „Aveam impresiunea că suntem niște rătăciți, într'un pustiu“.

Este adevărat că Detașamentul Colonel Tăutu, a fost format și trimis din ordinul Armatei 1 (General Vasilescu Paraschiv) să atace flancul drept — și spatele inamicului, ce presa trupele noastre, cari scoborau în retragere Jiul. A dat însă peste diviziile (6, 7) de Cavalerie Schmettau și n'a ajuns, decât dincolo de Motru, de unde a fost fugărit, de i s'au împrăștiat oamenii. Dacă se urmărește pe o hartă, acțiunea Colonelului Tăutu se poate constata următoarele :

În seara de 2 Noembrie 1916, eu am primit la Ozoina pe Cerna, ordinul telegrafic al grupului Cerna Colonel Demetriade, dela Cireșu, ca: a

doua zi dimineața 3 Noembrie 1916, Colonelul Tăutu, comandantul Regimentului 17 Mehedinți, însoțit de adjutantul și bagajele personale să se afle la Cireșu, având a primi o însărcinare specială. Acest ordin i s'a comunicat imediat, cu indicațiunea de a-l executa, în timp util. Tăutu s'a întristat, bănuind că eu aş căuta să mă scap de el; și că eu îl trimit, dela Regiment. El personal mi-a spus aceasta. L-am asigurat, că sunt străin de motiv, dar că e posibil, că va fi trimis într'o acțiune izolată.

La 3 Noembrie dimineața, el pleca din Cireșu, cu Detașamentul format din companii luate de pe frontul întregului grup, și care s'au concentrat la Cireș, în noaptea de 2/3 Noembrie 1916.

Iar la 8 Noembrie 1916, seara *deja*, se înapciase la satul Malovăț 7 km. Nord-Est de Severin, unde doarme noaptea de 8/9 Noembrie iar în seara de 9/10 detașamentul vine în câmpia Severinului (el personal la Pietrele Albe pe râul Topolnița; iar trupele din detașamentul său, în Halânga, Cerneți-Tunari, pe malul de Est al Topolniței). Stă în câmpia Severinului, în ziua de 10 Noembrie, când inamicul din T. Severin, îl atacă, silindu-l a se opri în fața Severinului, cu un sistem de avantposturi de circumvalațiune, pe Topolnița. În noaptea de 10/11 Noembrie, el se afla în această situațiune tactică, tocmai când capul coloanei grupului Cerna, debușa la 9,30 seara în câmpia Severinului, pela Magheru. Prin urmare, a avut 7 zile pentru dus și întors, în executarea însărcinării ce i se dase.

Este deci probabil, că n'a putut atinge, nici Jiul, pentru că la 6 Noembrie 1916, ora 10,30 a. m. Locotenentul Leonescu, comandantul Companiei Jandarmi Rurali Mehedinți, îmi telegrafiază

franceză, din Strehaia, mie la Cerna, pe o linie telefonică înconjurătoare, pe la Sud de linia C.F. Turnu-Severin-Craiova, că: „Ieri 5 Noembrie, a apărut la Ciochiuța, West de Strehaia (localitate între Strehaia și Prunișor, deci spre West de Motru) o patrulă puternică germană, de 50—60 infanteriști, în Autoblindate, care au distrus linia telegrafică, între Strehaia și Turnu-Severin“ și că: un Escadron și o baterie germană, trec Motrul la Bujorăscu mergând spre Severin“.

Că această informație era adevărată, o dovedește faptul că și d-l Kiriteșcu în Istoria Războiului Vol. I, Ediția I, pag. 387, ultimul aliniat scrie: „La 5 Noembrie, capetele coloanelor Cavaleriei Germane, atinseră linia ferată T.-Severin-Craiova la Prunișor și Strehaia. Linia fu stricată în mai multe puncte“.

Este deci cert, că acțiunea lui Tăutu, s'a redus la lungi marșuri și aventuroase peripeții, pentru a-și salva libertatea, nu pentru a îndeplini ordinul ce primise, mai reiese însă, că: detașamentul Tăutu, a trebuit să fi fost, așa de fugărit, împrăștiat și speriat, de inamic, fără nici o direcție și inițiativă, de conducere, încât în noaptea de 10 Noembrie în trecerea noastră am găsit în câmpia Severinului oameni răniți, din Regimentele 43 și 49 (cari nu făceau parte din Grupul Cerna) probabil rămași, de unitățile lor pe Jiu s'au salvat, ralindu-se la acei, ai lui Tăutu. Acești oameni spuneau, că în acea zi (10 Noembrie 1916) au cercat să înainteze către T. Severin și au fost respinși, de inamic, care ocupa orașul.

Detașamentul lăudat (Tăutu), n'a putut să vină înapoi măcar cu trupa cu care plecase, din Cireși la 3 Noembrie, fiindcă i se rătăcise oamenii, chiar dela pornirea spre Baia de Aramă. O baterie

(Locot. Gărdescu) care operase și alergase de mai multe ori spre Cerna din Sectorul Brigadei II în ajutorul Sectorului Brigadei I, la lupte având caii slăbiți și drumurile desfundate, pe timp rău a rămas dela Jupănești de Detașament. De asemenea trenul regimentar și de luptă (Plutonier Berneanu) s'a rătăcit și el, dela început de Detașament și s'au reîntors la Cerna. Incât atât Bateria Gărdescu coloana trenului regimentar cât și aproape jumătate din efectivul detașamentului, cu care plecase dela Cireșu rămase în urmă dela marșul forțat, spre Baia de Aramă și nu s'a mai întâlnit cu Detașamentul Tăutu, decât în câmpia Severinului.

Iată asupra acestui capitol cum povestește Căpitanul Ștefan Nicolescu, fost în detașamentul Tăutu în „Pagini de Glorie“ pag. 24: (E vorba de marșul Severin-Baia de Aramă).

„De la o vreme însă oboseala înfrânge puterea omului și durerea ne copleșește. Văzând cum soldații încep a cădea, alături de drum, trântiți în zăpadă cu fața în sus. In zadar îi îmbărbătam. In zadar îi ridicăm pe picioare, le spunem, că pot să moară aici, înghețând, sudoarea rece pe corpul cald. Nimic nu-i mai mișcă, nimeni nu li mai dă putere, rămân ici colo câte unul și în suflete se luptă datorita cu mila. Cum să ne împărțim? Avem ordinul să ajungem până în seară la Baia de Aramă. Ca să odihnim iarăși ar fi fost vreme pierdută, *fiindcă nu-i mai putem aduna*. Inainte, tot înainte! prin negura fulgilor de zăpadă, prin plesnetul vântului, *încet, încet*, cei cari puteau, să țină piept ursitei, să țineau de drum, *Mulți foarte mulți au rămas în zăpadă*, cu câte un sanitar, alții au încetinit pasul, *încât coloana se destrămasse de lungimea unei divizii*. Unii s'au ales

cu picioarele degerate și câți n'or fi murit, înghețați, sub zăpadă, fiindcă cu greu se putea controla efectivul.

— Ca să putem evidenția, că Tăutu, fugea de orice angajament afond, cu inamicul, iată irefutabila mărturie.

Detașamentul Tăutu fiind în seara de 9 Noembrie 1916, cantonat în satele din câmpia Severinului, este căutat de Căpitanul Sima Cristea, comandantul companiei de Pionieri a Grupului Cerna, azi Colonel, din ordinul Colonelului Demetriade, comand. Grupului, spre a găsi pe Tăutu și a-i comunica un ordin. Tăutu a fost găsit în Pietrele Albe, unde era cu Căpitanul Bernescu, de către Căpitanul Sima și-i comunică ordinul ca, a doua zi 10 Noembrie 1916, Tăutu să atace Severinul. „El însă n'a atacat simțindu-se prea slab pentru această însărcinare. Dealtfel, însuși Tăutu, în cartea sa. Carnet de câmp la pagina 80 alin. nou după cum am mai văzut, scrie textual: Nu l-am atacat (pe inamic) căci am socotit această operație inutilă. Atunci de unde scoate tot Tăutu, afirmațiunea că a atacat Severinul cum arată la pagina 80 aceiași broșură ?!

Atacul s'a produs invers. În fapt dela inamic la el. Inamicul, care la fugărit până aici și care i-a luat înainte intrând în Severin; nesupărat de Tăutu, el inamicul, i-a inițiativa unei izgoniri a lui Tăutu, din Câmpia Severinului, cu care ocazie îi atacă posturile și-l provoacă la o luptă în ziua de 10 Noembrie 1916, în care Tăutu are răniți și morți, iar inamicul rămâne stăpân pe oraș. Că Tăutu, evita o întâlnire cu inamicul, mai reese și din altă relațiune: Căpitanul de rezervă Ilie Petrescu, avocat comand. al Companiei 5-a din Regimentul Dolj No. 1, care a participat la raidul

lui Tăutu, în memoriul său raport, către Minister, la ziua de 9 Noembrie 1916, scrie : „Detașamentul (Tăutu) primește ordin de a se înapoia la Malovăț și a cantona la Halânga, lângă Severin“. „In drumul între Malovăț și Halânga ne sosește știrea, că inamicul a ocupat Severinul“ și „că grupul Cerna e în retragere, de pe pozițiile ce ocupa Detașamentul se înapoiază din drum și cantonează iar în Malovăț“.

Deci, Malovăț fiind mai departe decât Halânga unde i se ordonase să cantoneze, localitate mai aproape de inamic, decât Malovăț care era mai depărtat 8 km. de inamic, se întoarce din drumul spre Halânga spre a se culca la Malovăț (mai departe de Severin și de inamic).

Acesta-i adevărul în fapt. Dar să mai discutăm.

D-l Kirițescu în ediț. I vol. I pag. 395 al. 4 scrie : In a doua bătălie dela Jiu, Divizia (dela Cerna) trimise-se de asemenea un Detașament de 3 Batalioane sub comanda Colonelului Tăutu, detașament prea slab, nici nu putu să ajungă pe teatrul principal al luptei. Mai înainte, ca el să se fi putut întoarce, ruperea frontului Român, și invaziunea Olteniei, îl despărțise de Grupul din care fusese detașat“. In această formă, cum este redactat acest aliniat nu corespunde faptului petrecut în realitate, detașat“. In această formă, cum este redactat acest aliniat nu corespunde faptului petrecut în realitate, detașamentul lui Tăutu ci el se referă desigur situației întregului Grup Cerna. Tăutu este drept, a fost fugărit de inamic și a putut ajunge, la Severin urmând drumuri ocolitoare, în urma inamicului, care a intrat în Severin. Deci n'a fost tăiat de trupele care l-a trimis pe Tăutu, adică de Grupul Cerna, cum scrie d-l Kirițescu. Faptul s'a petrecut dimpotrivă. Inamicul alegân-

du-și drumul spre Severin dela Jiu spre Motru pe căile Mari de Comunicație, a obligat Detașamentul Tăutu fugărit, să-și caute alt drum spre Severin peste dealuri spre Vest, ceea ce a făcut să întârzie marșul său, de retragere, spre Severin în așa fel, că după ce n'a putut opri detașamentul de Batalion întărit (Pichet) german, de a merge spre Severin, Tăutu n'a știut măcar să se retragă din vreme spre a-i lua înainte inamicului, către Severin. S'a întâmplat atunci episodul că inamicul a intrat în Severin la 8 Noembrie, defilând în marș de flanc, înaintea lui Tăutu iar la ordinul ce i s'a trimis, de Colonelul Demetriade, comand. Grupului Cerna prin Căpitanul de Pionieri Sima Cristea, în ziua de 9 Noembrie de a ataca în ziua de 10 Noembrie pe inamic, în Severin, Tăutu n'a executat, simțindu-se prea slab, recte, fiind cu forțele sale risipite ieșite de sub mână. S'a mulțumit a observa pe inamic, care se instalase în Severin, toată ziua de 10 Noembrie fără cel puțin să ne înștiințeze și pe noi Grupul Cerna, de sosirea detașamentului său în câmpia Severinului de pozițiile și localitățile ce ocupă pentru ca în aceeași zi de 10 Noembrie seara grupul Cerna ajungea și el în câmpia Severinului scoborând din munte, și fiind încunoștințat de prezența lui Tăutu în câmpia Severinului, nu s'ar fi produs panica la capul Coloanei (Brig. II). *Prin urmare detașamentul Tăutu, n'a fost despărțit de Grupul* din care fusese trimis, după ruperea frontului Român și invaziunea Olteniei cum scrie d-l Kirițescu și lasă să se înțeleagă.

Nici o trupă inamică nu se intercalase între grupul Cerna și detașamentul Tăutu, căci atunci s'ar fi capturat detașamentul Tăutu de către inamic. Este foarte elementar. Ci această situație strategică

și tactică se referă la grupul întreg Cerna, adică grosului forțelor acestui grup, care la 4 Noembrie ruperea frontului pe Jiu el era încă la Cerna, ținând ferm poziția și împiedicând înaintarea inamicului dela Orșova spre Est, în lungul țărmlui stâng al Dunărei, de care inamicul avea așa imperioase nevoi, ca calea de transport, pentru aprovizionarea celor două armate ce operau acum în Oltenia și Muntenia.

Acesta este adevărul și trebuie să fie cunoscut.

Dealtfel d-l Kirițescu arată la pag. 395 alin. 5 că „grosul grupului dela Cerna rămăsese pe pozițiile sale“. El luptase cu bravura obișnuită, în zilele de 29 și 30 Octombrie și respinsese atacurile pe care le dase inamicul, concomitent, cu marea ofensivă dela Jiu și cu scopul de a împiedica, trimiterea de ajutoare importante în sectorul vecin“.

D-l Kirițescu omise însă a scrie că aceste lupte de infanterie ca și cele de până azi, pe Cerna, au fost purtate numai în sectorul Brigadei I-a a mea, și de către trupele Brigadei I-a ce conduceam, și îmbărbătam în situația grea și critică în care ne găseam. Deasemenea și toți prizonierii făcuți pe frontul dela Cerna, sunt capturați de noi numai, în sectorul aceleași brigade I-a mixtă. Așa că acea bravură obișnuită despre care se amintește în zilele de 29 și 30, se cuvine a se referi, pe drept trupelor Brigadei I-a, pentru că Brigada II-a Mixtă pe Cerna Sectorul de Nord, a luptat numai cu *artileria* din cauza terenului accidentat și absolut impracticabil.

Deasemeni d-l Kirițescu în vol. I, Ediția I, pag. 396 alin. 4 scrie: „In acelaș timp Kuhne, care ocupase Craiova și înaintase spre Olt, fără

a se preocupa de Corpul Român, rămas în spatele său, începe să fie neliniștit de atacurile pe care trupele rătăcitorului detașament Tăutu, le executa în spatele trupelor și convoiurilor sale“.

Acest aliniat, în forma cum este redat, ar face să se înțeleagă că Tăutu, a comandat, și condus, întregul grup (Div. Cerna) în timpul retragerii ceea ce iarăși, nu corespunde cu adevărul și faptele reale.

Și iată pentru ce: Kuhne ocupă Craiova, la 8 Noembrie dimineața, când Tăutu era în Severinești și seara la Malovăț (7 km. de Severin). Adică Tăutu terminase cu însărcinarea, pe care nu o putuse aduce la îndeplinire și fugărit de inamic, ajunge la Severin, unde la 9 Noembrie seara Căpitanul Sima Cristea azi Colonel îl găsește la Pietrele Albe pentru a-i comunica ordinul despre care am vorbit pentru ziua de 10 Noembrie din partea Colonelului Demetriade comandantul Grupului Cerna.

Deci, Detașamentul Tăutu, n'a fost tăiat de grosul grupului pe câmpul tactic.

Pe de altă parte, Kuhne, a plecat dela Craiova spre Olt, adică spre Est, pe linia de operație Craiova—Slatina, pe când Tăutu a reintrat la Grupul Cerna, adică spre Vest, din dimineața de 10 Noembrie. Așa că, „trupele rătăcitorului detașament Tăutu“ a rătăcit într'adevăr și nu s'a putut întâlni, decât din întâmplare la 7 Noembrie, cu trăsurile de hrană ale detașamentului de cavalerie ce-l fugărea și care îi luase înainte spre Severin în lungul C. F. R. dela Strehaia spre Vest pe când serviciile (convoiul) l-a atacat Tăutu. Sau că, Tăutu fugărit de escadroanele lui Schmettau, (Regimentul 5 Kurasieri), a dat peste trăsurile inamice din întâmplare, în tot cazul un

angajament secundar, care nu ne-a adus nouă nici un folos și care n'a putut face, nici mare rău, inamicului; Căci nu l-a împiedecat de a urmări trupele noastre de pe Jiu, și nici nu i-a luat măcar o trăsură, ca trofeu, căci a venit la Severin cu mâna goală, la 9 Noembrie. Deasemenea nici nu s'a bătut spre a împiedica coloana Picht, de a ocupa Severinul în seara de 9 Noembrie și nici n'a căutat să reentre la grup, cât mai curând, când a văzut că prima însărcinare, devenise inoperantă.

Dealtfel la pagina 77 în broșura sa „Carnet de Câmp” alin. 4 Tăutu vorbește de o captură de: 3 tunuri, 7 chesoane, 7 mitraliere, 20 cai, un car plin cu benzi de mitraliere, pe care le ia el, căci scrie: „8 Noembrie la orele 5 p. m. Detașamentul se pune în marș spre Malovăț, *luând cu el întreaga captură*”. Iar la pag. 91, aceiași broșură, Tăutu arată c'a trimis la Turnu-Severin, „captura compusă din 5 ofițeri, 47 trupă prizonieri, precum și cele trei tunuri, 6 mitraliere, 30 cai, 7 chesoane, carul cu benzile de cartușe pentru mitraliere și o serie de alte obiecte ca: lănci, carabine, căști, măști, apărătoare contra gazelor, și altele”!

Cum noi am văzut că inamicul intrase în Turnu-Severin, din ziua de 8 Noembrie cred că trebuie să-i fi rămas foarte recunoscător dușmanul Picht d-lui Comandant al Detașamentului rătăcitor Tăutu, pentru un așa cavaleresc serviciu, de a-i înapoia o așa importantă captură. Păcat că Tăutu, omite a scrie, în „Carnetul de Câmp” ce trupă a escortat această importantă captură, ce ofițer român a comandat convoiul, și cui l-a predat în Turnu-Severin? și mai ales dacă a avut dovadă de dare în primire, — a convoiu-

lui?... (fără comentariu)!

Dealtfel, despre trimiterea acestei capturi la Severin, scrie și Căpitanul Ștefan Nicolaescu, în „Pagini de Glorie”, la pag. 53 al. ultim, prizonierii sunt trimiși la Severin, împreună cu toată prada de războiu, iar detașamentul se îndreaptă spre Malovăț. Și aceasta efectuată, adăug eu, tot în ziua de 8 Noembrie!...

După cum vedem Detașamentul Rătăcitor Tăutu, a rătăcit într'adevăr păzindu-și pielea și luând drumuri laterale și secundare, evitând văile principale, străbătute de drumuri (șosele) cari erau toate împânzite de dușmani, deci, nu detașamentul rătăcitor Tăutu, care a venit înapoi la Severin, a neliniștit spatele armatei lui Kuhne, care mergea spre Slatina, ci, grupul (grosul trupelor dela Cerna), care ținea Dunărea și șoseaua cu C. F. R. Orșova—Turnu-Severin, Craiova, București.

În aceste condițiuni, s'a făcut o reclamă și o faimă nefondată pe adevăr, colonelului Tăutu, care în însărcinarea ce i se dase, a fost în imposibilitate de a o îndeplini. *Ca timp, a fost trimis prea târziu și prea pela Nord. Ca efectiv, prea slab, și din acest efectiv chiar jumătate rămas pe drum* (infanterie și artilerie). Aceasta o mărturisește însăși Tăutu la pag. 88 din Carnetul de Câmp... Când jumătate din efectiv rămâne în satul Ponoarele (Mehedinți) (localitate între Balta și Baia de Aramă), *Iar ca spațiu, distanța dela spatele inamicului la Tăutu, a fost peste măsură de mare.* Când Tăutu ajunge spre Peștișani, inamicul ajungea spre Filiași, așa că n'a putut acționa, detașamentul Tăutu, în spatele armatei lui Kuhne. Astfel faima cu detașamentul, Tăutu, rămâne o legendă, nu un fapt folositor, operațiilor. Istoria îl va scrie, din gura soldaților, altfel, de cum îl scrie d-l Kiri-

țescu, probabil luat numai din darea de seamă, a lui Tăutu și aceia necontrolată, de comandanții săi direcți, General Vasilescu Paraschiv, d-l General Anastasiu Ion, Colonel Demetriade și Colonel Stavrache, adică comandanții: Armatei I-a, Divizia I-a, Grupului Cerna, și al Brigadei I-a, din care Tăutu făcea parte.

Dealtfel d-l Kirițescu, în Ed. II. Vol. II. pag. 165 al. 6 și 7 scrie: „la 6 | 19 Noembrie, (6. XI. stil vechi) odată cu înaintarea armatei Kuhne, spre Craiova, inamicul reîncepu ofensiva și împotriva Grupului dela Cerna. Atacul îndreptat împotriva muntelui Alion, *fu respins*. Incurajat de situația din ce în ce mai dificilă, în care se găsea grupul Român, cu retragerea tăiată, inamicul reînoid *cu acelaș insucces*, atacurile sale“.

„In acelaș timp Kuhne, care ocupase Craiova (8 Noembrie st. v.) și înainta spre Olt, *incepu să fie îngrijorat de siguranța spatelui său*, iar pe de altă parte Hindenburg, avea nevoie de calea Dunării, fiind indispensabilă, pentru serviciile de aprovizionare, ale celor două armate, ce operau acum, în Câmpia Munteniei. De aceia Comandantul german ordonă o acțiune energetică, prin care dușmanul să ia în posesiune, malul stâng al Dunărei“.

Prin urmare, și d-l Kirițescu, convins în ediția II-a, a arătat că nu detașamentul Tăutu îl îngrijora pe inamic, ci grupul Cerna, care ținea și calea Dunării, și malul Dunării. Dar la pagina 167 d-l Kirițescu este și mai categoric, în a arăta adevărul, căci scrie „în spatele grupului dela Cerna, Kuhne trimise, batalionul întărit Picht, cu tunuri și o stațiune de telegrafie fără fir, etc.“ care la 9 Noembrie, ocupă Turnu-Severin. Deci, nu într'u întâmpinarea detașamentului rătăcit Tăutu, inexistent, chiar pentru batalionul întărit Picht, cu care

nu s'a întâlnit Tăutu și care, a putu intra în Severin, nesupărat de Tăutu, s'a detașat depe Jiu, trupe inamice; ci în spatele *grupului dela Cerna*, care stânjenea operațiunile de aprovizionare, a celor două mari armate germane, care operau acum în Muntenia. Și această linie de operație, a aprovizionărilor germane, (Dunărea), *Grupul Cerna, a ținut-o închisă cu demnitate și vitejie, până în ultimul moment, seara de 9 Noembrie st. v. 1916*, când inamicul ocupase și trecuse de Craiova. Dar și în această zi, tot noi am avut libertatea de acțiune. Apreciind lipsa totală, de aprovizionări, de care sufeream de patru zile, pe de o parte, și superioritatea zdrobitoare în efective și tunuri, aeroplane, inamice, pe de alta, am rupt lupta și trecut la războiul de mișcare. În ediția I-a d-l Kirițescu, confundase acțiunea și importanța întregului grup Cerna, la care se referă Kuhne, cu acțiunea izolată și neînsemnată, ca operațiune pozitivă, în folosul operațiilor noastre, a detașamentului Tăutu. Deci, nu împotriva acestui detașament a trimis Kuhne, cele două divizii de cavalerie Schmettau, (6, 7) dacă am admite această justificare, a invaziei de cavalerie germană, spre West, după ieșirea din defileul Jiului, pe valea Jiului și a Motrului, pentru acoperirea dreptei lui Kuhne și apoi spre Sudul Olteniei; ci, în spatele și împotriva diviziei dela Cerna, căci la 4 Noembrie când s'a spart frontul nostru, la sud de Tg. Jiu, Grupul Cerna lupta și ținea frontul pe Cerna, iar nu să întâmpine resturile celor trei batalioane ale lui Tăutu, înșirate între Balta Ponoare, Baia de Aramă și Celeiul, în ziua de 3 și 4 Noembrie și care nici nu se semnalase încă, inamicului la 4 Noembrie. *Și atunci greșit s'a dat în opinia publică o faimă neîndreptătită și nemeritată,*

in tot cazul neexactă, slăvind pe Tăutu, care n'a adus nici un folos, operațiunilor armatei noastre în raidul de 6 zile, cât a fost trimis, pentru un anumit scop, dar neatins însă. In rezumat: Detașamentul Tăutu nu a executat însărcinările, pentru care a fost format și trimis.

* * *

Și acum să trecem mai departe, în narațiunea noastră.

11 Noembrie. Toată noaptea de 10/11 Noembrie și până la orele 11 amiază, din ziua de 11 Noembrie 1916, s'au scurs trupele și trăsurile grupului Cerna, în Câmpia Severinului, fără a se termina, nici până la ora 12 amiază. Pe la orele 8 dimineața căutând pe comandantul Grupului, pentru a-i lua ultimile dispozițiuni, și ordine, trupele abia putându-se aduna și pune în ordine. l-am găsit în Puțineiu, aci îi raportez de starea trupei și primesc ordinul verbal, să atac orașul Severin. In rezumat, ordinul cuprindea: „Grupul întregit cu toate unitățile ce-l compun, va ataca pe inamicul ce ocupă orașul Turnu-Severin“. „Brigada I-a Colonel Stavache, va ataca sectorul de Est și Nord începând cu stânga din Dunăre, și întinzând dreapta până la șoseaua Severin-Breznița, moara Sabety, inclusiv, Brigada II-a Colonelul Lupașcu C. cu stânga dela moara Sabety la Nord și West până la cazarma roșiorilor—Dunăre“.

„Atacul va porni din Valea Topolniței, la orele 12 amiază, fix“. Artileria ocupase poziție: o baterie (Leoveanu), la Cerneț; o alta Căpitan Bernescu, la Cerneț pe Delul Est de via P. Popescu, spre spatele poligonului de tragere. O altă baterie, Gărdescu spre Magheru cu ordin a bate

numai trupele inamice dela marginea oraşului. Eram într'o luptă inegală. Pe lângă greşeala ce comandantul grupului făcea, atacând oraşul, în mod inutil, am fi făcut şi crima, de a distruge un oraş frumos ca Severinul, fără nici o justificare operativă. În urma acestui ordin primit, am dat ordinul de atac, trupelor brigadei mele, de a organiza unităţile, şi a se grupa în vederea executării, operaţiunii ordonate. La stânga Brigadei se găsea Căpitanul Mitroescu, cu două companii din Regimentul Dolj, atacând în dreptul Căzărnilor Regimentului Mehedinţi, ambele aceste companii, sunt din cele ce fusese în raidul lui Tăutu. Compania a 5-a sub comanda Locot. de rezervă Ilie S. Petrescu iar compania 2-a sub comanda lui Mitroescu. Brigada mea se compunea din cele două batalioane, întâiul şi II Mehedinţi şi Batalionul Miliţii 57, care nu avea valoare combativă, şi nici nu l-am văzut, în atacul Severinului. Ce a făcut şi unde a stat, acest batalion, nu ştiu în această zi. Am indicat sectoarele: pentru Batal. I Maior Aleman, Frontul de atac între Cazarma Reg. Mehedinţi stânga iar cu dreapta până la casa dela Oierie (podeţul peste râpa Gruia) inclusiv. La dreapta acestui batalion, Maiorul Curiţă cu batal, II întinzându-se pe dreapta sa până la şoseaua Brezniţa inclusiv moara Sabety, iar cu stânga la Oerie. Batal. de rezervă al Brigadei format de batalionul Maior Florescu din Regim. 31 Calafat, fiind rămas la mine încă depe Cerna.

Pe la orele 9—10 a. m. pe când trupele se grupau, adăpostite de pădurea din Valea Topolnicei, în vederea luptei, ofiţerii dela un batalion din Cerneţ, văd o coloană de călăreţi, în mare trap debuşind dela Sud de Magheru, —şi venind pe drumul, pe care s'a retras coloana grupului,

spre Cerneț. Toți au început a striga „Cavaleria Ungară“ și acel batalion, au început a lua măsuri pentru întâmpinarea ei. Când am auzit aceasta, am căutat să o văd și eu. Ce se întâmplase? Erau conducătorii civili, dela convoiul auxiliar, de subzistență, cari luaseră caii și fugiră, din cauza inamicului, care ne-a ajuns, trenul grupului și împușcând caii dela câteva căruțe din cap, trenul găsindu-se tocmai atunci în defileu, a produs o panică, inamicul capturând vre-o 70 trăsuri de ale subcentrului Bunoaica.

Pe la orele 11 a. m. apare în urma călăreților, o coloană de muniții de artilerie, care fiind mai înainte, de convoiul auxiliar, reușise să scape din defileu, dar ajungând însă în câmpie, și luând acelaș drum defundat și greu, cam în dreptul viilor Petre Popescu și Take Băbeanu, este prinsă, în marș de flanc, de artileria inamică, așezată pe malul drept al Dunării și distrusă, făcând un carnagiu în atelaje: Deasemenea sunt distruse și alte trăsuri, de ale trenului regimentar, și de subzistență. În această enervare și surprindere, toate trăsurile care nu apucară să se scurgă, până la această oră, au fost capturate, ori distruse. La organizarea convoiului de impedimenta, cu care fusese însărcinat d-l Colonel Poltzer, din Artilerie, știu că avusese la dispoziție și două batalioane din Regimentul Calafat No. 31, cu o baterie, care să formeze ariergarda și paza convoiului, sub comanda Locot. Colonel Georgescu Ion, din Reg. Calafat No. 31.

Cum a înțeles acest ofițer superior, Locot. Colonel Georgescu, să acopere convoiul nu știu. Fapt e, că detașamentul lui, în loc să urmeze după convoiu, el a lăsat coada coloanei de trăsuri a Grupului, descoperită; iar cu trupa sa și ba-

teria, dela Jidoștița, a apucat un drum, spre Est, prin: Bârza—Izvorul—Halânga—Cerneț. Așa că, un escadron de dragoni unguresc, a putut nesu-
părat și neîmpiedicat, să facă o captură așa de importantă. Nu știu dacă l-a tras cineva la răspundere, pe Locot. Colonel Georgescu, din Reg. Calafat 31, pentru această faptă, de a lăsa descoperit convoiul ce i se dase să-l escorteze și să-l comande. In fine vinè și ora atacului.

La ora 12 fix, amiază, începe înaintarea. Trupele brigadei mele Mehedințeni, cari în decurs de mulți ani, sub conducerea celor mai distinși generali, ce au comandat Divizia I-a, contingente de trupă și ofițeri și gradați, care au manevrat și s'au exercitat, pe această câmpie a Severinului, atâția ani, cu atâta precizie și cunoștință a terenului, începând dela aplicațiunile de luptă, cu companiile apoi pe batalioane și regiment, iar în concentrări, chiar pe brigade și divizie cum a fost desfășurarea diviziei și conducerea ei în luptă, în întregime și personal de d-l General Averescu, când a comandat Divizia I-a, în timp de pace, făcuse ca câmpia Severinului și împrejurimile, să fie studiate și cunoscute, de fiecare luptător. Pentru orice ipoteză și direcție de atac și apărare. Datorită acestor împrejurări atacul Brigadei I-a Mixtă, s'a dat cu o pricepere și avânt, clasic. Dar ce folos. Inamicul intrase în oraș, încă dela 8 Noembrie, venind dela Strehajia, de pe Malul sârbesc, iar în zilele și noaptea de 9 și 10 Noembrie când noi am părăsit poziția dela Cerna, însăși trupele inamice, din fața Alionului și Drănicului, veniseră la Severin.

Trupele noastre, deși obosite și demoralizate, de o conducere pe care o simțeau și ele, că este nenorocită, și-au făcut cu toate acestea datoria,

sacrificându-se și vărsându-și sângele generos, pentru a executa un ordin, a unui comandant nervos—și insuficient. Grație eforturilor successive, cu susțineri și rezerve, linia de luptă, până la ora 5 p. m. a putut ajunge, dela Topolnița la Castelul de Apă a Regimentului Mehedinți (150-200 m.) de marginea orașului.

Dela ora 12 până la ora 1 p. m. am văzut în spatele meu cam la 900 metri pe comandantul Grupului Colonel Demetriade însoțit de Șeful lui de Stat Major Căpitanul Cornicioiu. De aci înainte, eu a trebuit să conduc personal și rezerva Regimentului Mehedinți cu drapelul în linia de atac din care moment, am rămas pe linia de luptă, la Castelul de Apă, pe care l-am putut cuceri. Ajunsesem până la 100 m. de albul ochilor inamicului. De câștigat însă, teren înainte, era imposibil. Imi aduc aminte că pela ora 4 p. m. a trecut pela mine Maiorul Aleman N. Nicolae. Rănit la podul palmei stângi, raportându-mi că a predat comanda, retrăgându-se, fiind rănit. Eram în acel moment, la Castelul de Apă, în spatele nemijlocit al liniei de foc. Mai în urmă Aleman N. pansat a mers cu noi până la Corabia.

În această privință iată cum Maiorul Aleman (azi Colonel) a confirmat prezența mea la datorie în ziua luptei dela Turnu-Severin, în declarațiunea ce ne-a dat, scrisă la Pădureni, în ziua de 24 Septembrie 1918.

DECLARAȚIE.

„Subsemnatul Maior ALEMAN NICOLAE, din Regimentul 17 Infanterie declar următoarele:

În seara zilei de 11 Noembrie la lupta dela Turnu-Severin după ce am fost rănit, între Cas-

telul de Apă al Regimentului 17 Infanterie și marginea de Nord al orașului, m'am retras depe front pentru a fi pansat și am găsit pe d-l Colonel STAVRACHE, cam la 150 metri înapoi în ogașul ce trece pe la Castelul de Apă înapoia frontului.

Aceasta fiindu-mi declarația o subscriu.

Major ss) ALEMAN N.
Regimentul 17 Infanterie.

Pădureni, 24 Septembrie 1918.

Deasemenea un alt ofițer fost rănit în aceeași zi la lupta dela Turnu-Severin, Locot. de rezervă VIRGIL NETTA.

DECLARAȚIE.

Subsemnatul Locotenent de Rezervă, VIRGIL NETTA, din Regimentul Mehedinți No. 17, declar următoarele:

În luptele dela Cerna, d-l Colonel STAVRACHE, a dat exemplu cel mai frumos de comandant și camarad. În situațiunile cele mai grele, a fost în mijlocul nostru a ofițerilor și ne-a îmbărbătat, personal venind ziua cât și noaptea, la comandanții de plutoane și companii.

În retragere și în lupta dela Severin, unde am căzut rănit, am văzut pe d-l Colonel Stavrache, comandând și îmbărbătând, cu multă însuflețire, ofițerii și trupa.

ss) **Virgil Netta**
Locotenent, 17 Infanterie.

T.-Severin, 14 Decembrie 1918.

Văzând că se apropie seara și numai vine nici o rezervă din urmă, și nici vreun ordin, dela

Colonel Demetriade, nu mai primesc, m-am dus personal înapoi, să-l văd și să-i fac raportul. Înainte însă de a pleca, am voit a mai împinge linia de foc, măcar cu un salt înainte. Atunci, cu revolverul în mână, am strigat la șefii de secții și de plutoane „un salt înainte“ linia însă nu mai mișca.

Erau toți morți. Ducându-mă înapoi n'am găsit pe comandantul Grupului, am găsit însă după un mal al Topolniței, bine adăpostite de focuri și de vedere, două batalioane masate: unul Maior Gherman din Regimentul Dolj No. 1 iar al doilea batalion din Regimentul Calafat No. 31 Maior Nicoleanu, cari rămăsese acolo, fără nici o destinație, ca rezervă a grupului dela orele 12 amiază.

Le-am dizlocat și dirijat eu personal: pe Nicoleanu, în direcția sectorului brigădei II-a, pentru că Colonelul Lupașcu Comandantul acelei brigăde, pe la orele 4 p. m. printr'un brigadier călare, sosit prin ploaia de gloanțe, cu un bilețel înmîcere să-i dau un ajutor de un pluton de infanterie! și eu nu mai aveam nici o rezervă.

Iar pe Maior Gherman, l-am condus personal la atac, dând două companii să le călăuzească adjutantul Brigădei mele sublocot. de rezervă Plăvițiu Constantin, spre Oierie, la o covercă de grădină: iar pe celelalte două companii, în sectorul Aleman, spre Castelul de Apă.

Cu aceste ajutoare, am putut îngroșa linia de foc, iar pe la orele 6, câmpul de luptă fiind luminat, foarte bine de rachetele inamice, am căutat să fac un ultim efort. Cu revolverul în mână, am comandat „Înainte“! Linia de foc depe creasta Malului Râpei Gruia, era acum ca un val gros. Oamenii se trântiseră, erau așezați câte trei unul

peste altul, când eu ameninț pe gradați și pe ofițeri „înainte că trag“ gradații târâși, se apropie de linie și îndemnându-i cu mâna și mișcându-i pe soldați, linia de luptă era o masă inertă. Ei se întorc și-mi spun „Domnule Colonel“, toți sunt morți“ când am auzit acest răspuns, un fior rece mi-a pătruns corpul, părul mi s'a făcut măciucă în cap, am văzut că nu mai este nimic de făcut, îmi reveni în minte ambiția Colonelului Demetriade și de crima de a ucide, atâta lume, în zadar. Nici un ordin nu-mi parvenea din'apoi. Atunci între 7—8 p. m. am ordonat retragerea, comunicând prin supraviețuitori din om în om, ruperea luptei, și retragerea, spre Tunari.

Lăsam pe câmpul de luptă, peste 800 de oameni morți și răniți și atâta material și cai. Pierdere inutilă. Deși trupele care au compus detașamentul Tăutu, erau în frontul de luptă, al acestui crâncen măcel, dela Turnu-Severin, pe Colonelul Tăutu însă comandantul Regimentului Mehedinți No. 17, titular, nu l-am văzut nicăeri. *Rezerva regimentului lui, cu „Drapelul“, eu am condus-o la atac.* Ce a făcut și unde a fost, în timpul acestei grozave lupte, Colonelul Tăutu, nu știu. Cel puțin eu comandantul lui de brigadă, n'am avut nici un ordin și nici vre-o încunoștiințare, că el ar fi avut vre-o altă însărcinare, în acea memorabilă zi. Și date fiind împrejurările, nu văd ce însărcinare ar mai fi putut avea, decât pe aceia, de a-și conduce regimentul în luptă.

Lui Tăutu îi încetase misiunea, cu detașamentul de pomină încă dela 8—9 sau chiar 10 Noembrie, așa că el era în Câmpia Severinului și trebuia să vie la mine, șeful lui direct, sau dacă ar fi primit vre-o altă însărcinare, să mi-o raporteze imediat, n'a avut însă nici o însărcinare și a stat pur și

simpliciter, la Pietrile albe, sau aiurea, când regimentul său se decima glorios, sub zidurile Severinului. Lupta s'a condus în Brigada I-a, cu două batalioane din Regimentul Mehedinți, 17, două companii din Regimentul Dolj Căpitan Mitroescu și Locot. Petrescu, 2 companii Maior Florescu Regimentul 31, organizate din unitățile ce s'au mai putut ține, în mână. Brigada II-a a atacat mai mult cu artileria fără a angaja infanteria à fond.

Atacul pornind din Valea și Zăvoiul Topolnicei, dintre Dudași și Cerneți, a înaintat până la Viroaga, ce trece dela Castelul de Apă a Regimentului Mehedinți de unde n'a mai putut câștiga teren. Orașul era organizat, la margine, foarte tare defensiv. Crenele prin zidurile caselor marginase și prin acoperișurile lor, apoi stradele ce duc spre ieșirile de câmp, spre Nord, erau tăiate de șanțuri la margine și întărite cu îndoite rețele de sârmă. Artileria de pe dealul Gura Văii și de pe malul Sârbesc al Dunării flancul frontului nostru de atac, — totuși reușim a cuceri cazarma Regimentului Mehedinți și Castelul de Apă, dar cu câte jertfe și pentru nici un scop sau folos practic.

Din nenorocire inamicul mai găsisse în Turnu-Severin, și 380 de prizonieri, făcuți de noi mai de înainte pe Cerna, cu vre-o 12 mitraliere ce capturasem și peste 400 de arme pe cari comandamentul Militar din Turnu-Severin (General Alexandrescu V.) nu avusese timpul să le expedieze în interiorul țării și acum, foștii prizonieri inamici, se luptau cu desnadejde mânuind aceste arme contra noastră. Pierdem foarte mulți oameni morți și răniți, (peste 350 morți și 500 răniți) la orele 11 noaptea, eu am ajuns la Tunari unde într'o casă am găsit pe Colonel Tăutu, sublocot.

Papadopol, adjutantul Regimentului 17 Infanterie, Locot. de Ad-ție Atanasescu, casierul regimentului și alții deasemenea ; în altă casă, am găsit pe Colonel Demetriade cu micul său stat Major, căruia i-am raportat rezultatul executării ordinului ce mi-a dat și mersul luptei.

12 Noembrie. Trupele retrase din luptă se adun la Cerneț și Tunari, de unde precedate de trăsuri, se pun în marș, la orele 3.30 a. m. în ziua de 12 Noembrie spre Balota, prin Valea Copcei, Dealul Morman, Zăgaia spre Rogova.

Asupra luptelor dela Turnu-Severin, din ziua de 11 Noembrie, relațiunea dată de Căpitanul Ștefan Nicolaescu, în broșura sa „pagini de Glorie“, începând dela pag. 61 și până la 65, are impresia unui roman scris din memorie, după mulți ani și cu o fantezie de date și de fapte, cari analizate mai de aproape, se văd că sunt cu totul departe de adevăr. Așa la pag. 63 alin. 4 scrie : „Brigada II-a care era în rezervă la Dudași“..... Pe când de fapt această brigadă, forma trupa de atac din sectorul I-iu dinspre Nord și West de Severin, deci ne-adevăr. Iar mai departe la ora 3.30 p. m. un batalion sub comanda Maiorului Gherman, întărește acelaș sector“... „La ora 4 un batalion cu Maior Nicoleanu, care forma rezerva Brigăzei I-a, întărește celălalt sector“...

De fapt, la orele 5 p. m. eu am dizlocat personal, aceste două batalioane, deodată, și le-am trimis : Batalionul Nicoleanu, Brigadei Lupașcu, nu cum arată broșura în sectorul brigăzei I-a, în sectorul meu. Alt neadevăr. Iar Batalionul Gherman, l-am condus chiar eu, în sectorul brigăzei I-a, iar nu în al doilea sector al Brigăzei II-a. Alt neadevăr.

La pag. 64 alin. 3... „comandantul grupului

Cerna dete ordin de retragere"... Neexact. Grupul n'a dat nici un ordin, de nici un fel, în timpul luptei. Eu și trupa ce comandam n'am primit nici un fel de ordin, de retragere. Nici scris și nici verbal. Ordinul l-am dat eu pentru începerea retragerii, când am văzut că a căzut noaptea, că nu mai avem nici o rezervă pentru a mai întări linia de luptă, că nu vine nici un fel de ordin dela Colonel Demetriade și că atacul nostru este nereușit.

Aceiași pagină la al. 8 „In fața Bazinului de apă unde era compania III-a din Regimentul 17"..... Este absolut neexact. Compania III-a din Regimentul Mehedinți cu comandantul ei, Căpitan Corciș Ștefan, după cum am arătat în noaptea de 10/11 Noembrie, când cu panica din Câmpia Severinului, se retrăsese în acea noapte de 10 Noembrie, tocmai la Rogova, la 26 de km. de Turnu-Severin, și unde am găsit-o, cu încă alte companii. Așa că acea companie a 3-a nici nu a luat parte la atacul Severinului.

Tot așa cu arătarea că compania Locot. Strehăianu, era în fața cazărmei. Nu este adevărat. Strehăianu lupta dincolo de Castelul de Apă, înspre cimitir și fiind cam izolată, a stat noaptea întregă, în șanț, și în luptă pentru că n'a fost vestită de retragere. Deci iarăși un mare neadevăr. Că eram în mijlocul oamenilor la Castelul de Apă, ca dovadă e, că maiorul Aleman, acolo m'a văzut și m'a găsit, când s'a retras rănit și m'a rugat să las cu el, să-l conducă, pe un gradat (sergent sau caporal) nu țin minte bine.

Deasemenea că în momentul începerei retragerii, eram tot acolo dovadă că m-am retras odată cu cei doi doctori dela posturile lor de ajutor, sublocot. Dr. Răceanu și sublocot. Dr. Eitel. Vom mai vedea mai târziu și alte inexactități și

exagerări. Pe la orele 10 a. m. începe marșul grupului, într'o singură coloană și este oprit pe dealul Balota, de ofițerii dela coloanele de trăsură, ce se trimisese înainte între cari se afla căpitan Gheorghe Vasiliu, ofițer activ de cavalerie, căpitan de rezervă Mărăscu și alții, — cari trăsese focuri de carabină asupra a 5 călăreți germani ce apăruseră la orizont pe dealul dinspre Ghelmeșioaia—Balota. Incepuse oamenii a striga : „Să vină mitralierele“ iar alții „să vină artileria“ către compania de avantgardă din Regimentul Dolj No. 1, comandată de locot. de rezervă Căzănescu. La această știre, grosul coloanei grupului, începu a se masa, pe dealul Zăgaia, din cauza celor 3 călăreți germani!

Eram în urmă, formând ariergarda grupului, și văzând că coloana întreagă stă pe loc, mai bine de o oră, m-am dus de unde eram, la capul coloanei trupei. Am mers apoi la avantgardă și am ordonat și explicat, cum să se dea măsuri de siguranță pe linia de marș și patrule pe flancuri. Trei călăreți de a-i noștri, care erau atașați avantgardei, ce se găseau acolo, nu îndrăzneau să se repeadă, să fugărească pe cei trei călăreți germani. Atunci i-am somat cu revolverul să plece și să descalece și cu focuri, pe jos, să-i pună pe goană, ceiace au și executat. Coloana întreagă se pune în marș și trece șoseaua națională Severin-Craiova, pela Balota fără incident, spre Sud. In gara Balota, era o mașină C.F.R. izolată sub presiune, iar personalul german, din stație (patrulă de cavalerie), la vederea coloanei noastre, fugise. Urmam apoi șoseaua prin Valea-Hoșului, Dumbrava, Izvorul Aneștilor, unde întâlnim un escadron de stafete și escortă al diviziei I-a, sub Căpitanul

Gabrovschi, și locotenent Franasovici și ne oprim la Rogova unde cantonăm seara.

Localitatea s'a ocupat astfel: partea de Sud Brig, II-a, cea de Nord cu fața spre inamic, de brigada I-a, care va da și avantposturile pe dealurile Stârmina. Artileria și trenul regimentar, ce a mai rămas, în parc la Sud de sat. Brigada I-a a mea, în noaptea de 12 spre 13 Noembrie, a dat siguranța astfel: Pe direcția-Rogova, la locul zis dealul Stârmina km. 16, spre Scăpău, a format avantposturile un batalion Maior Florescu de două companii, din Regimentul Dolj No. 1 și o baterie de 63 (Graur); iar pe direcțiunea Izvorul Aneștilor-Rogova batalionul Căpitan Corciu din Regimentul 17 Infanterie. Intre aceste două sectoare și mai înapoi, luase poziție bateria Leoveanu, cu o companie de susținere locotenent Strehăianu. Naptea o petrecem fără incident. Inamicul n'a urmărit de aproape.

13 Noembrie. Trupa se pune în ordine și se reorganizează unitățile.

La orele 10 a. m. brigada II în loc să rămână, să ieie și ea serviciul de ariergardă, pleacă în retragere împreună și cu coloana de trăsuri, spre Vânjul-Mare, iar Brigada I-a primește ordin dela Colonel Demetriade, de a rămâne în Rogova și a doua zi 14 Noembrie, spre a odihni trupa ai o alimenta și a opri înaintarea inamicului, în timp ce comandantul Grupului, va fi la Recea.

Pe la orele 10.30 a. m. mă găseam la sectorul Stârmina, când, am primit prin telefon dela Colonel Demetriade, Ordinul ca să stau personal la Stârmina (la avantposturi) ceea ce am și executat, aflându-mă deja acolo cu Maiorul Florescu Nicolae, comandantul avantposturilor. La orele 11 a. m. dela Hinova, sunt avizat de primar, prin

telefon, că acolo au sosit patrulă inamice de cavalerie, cari spun, că la orele 12 amiază, vor veni acolo la Hinova, trupe inamice, infanterie, artilerie și cavalerie, în Severin, care să poposească și apoi vor să meargă la Rogova. Am ordonat atunci ca Maiorul Florescu, cu cele două companii, secția de mitraliere și bateria Graur, să ocupe poziția de luptă, ce am hotărât, pe Dealul Stârmina, călare pe Șoseaua Hinova — Scăpău — Rogova; iar rezerva, două companii, la ramificarea drumului din Șoseaua Hinova — Rogova spre Scăpău. Restul Brigădei, în marginea de Nord a Rogovei. La orele 12 amiază, bateria Graur, trage asupra unor bărci, cari venind din ostrovul Corbului, caută să debarce la piciorul dealului Stârmina, pe malul stâng al Dunării, în unghiul mort, și le gonește. Pe la orele 3 p. m. inamicul atacă cu artileria și apoi cu infanteria, Dealul Stârmina. O țevă dela bateria Graur, este retezată de la manșon. Avem 4 morți și 14 răniți, trupă din Batalionul Florescu. Către seară pe la orele 4.30 p. m. inamicul văzând că Stârmina, nu se poate lua de front, începe o întoarcece, cu infanteria, pe drumul ce duce din Hinova spre Broscari, pe dreapta și spatele poziției noastre, iar cu artileria, bate spatele pozițiunii noastre, depe Dealul Stârmina.

Bateria Leoveanu, susținută de Compania Strehăianu, contra bate înaintarea inamicului, totuși situația devine critică, cu toată rezistența noastră. Pentru a nu ne expune la o tăiere de retragere și înconjurare, sigură, din partea inamicului, la căderea nopții, rupem lupta și plecăm spre Vântul-Mare, ca să nu fim despărțiți de restul Grupului. În acest moment intră sub ordinele mele, și locot. Colonel Georgescu Ion, Regimentul Calafat No.

31. Asupra acestei lupte, iată cum confirmă Maiorul Florescu N. comandantul Batalionului din Regimentul 31 Infanterie și al avantposturilor, de pe dealul Stârmina :

DECLARAȚIE.

Subsemnatul MAIOR FLORESCU N. (azi colonel pensionar) din Regimentul Calafat, fiind atașat cu batalionul ce comandam pe lângă Brigada d-lui Colonel Stavrache, dela 30 Octombrie 1916, până la 7 Noembrie 1916 și dela 13—16 Noembrie 1916, declar următoarele :

Nu am auzit niciodată, din gura d-lui Colonel, că ar ține la viața D-sale și nici dela alți ofițeri, nu am auzit așa ceva, despre D-sa. Pe Dealul Drănic, de multe ori, în timpul bombardamentului, a venit călare pe teren bătut, l-am văzut în atacul Severinului, la 300 metri de inamic în șanțurile dela Castelul de Apă. Pe dealul Stârmina, a luat parte la lupta de oprire a germanilor, ce atacau dinspre Severin batalionul meu, asistând la lupta de artilerie și infanterie.

În tot timpul îmbărbăta și încuraja trupa și ofițerii, arătând foarte mult curaj și dispreț de moarte. Acestea le pot dovedi, la nevoie, cu mărturia ofițerilor și trupei, ce aveam sub comandă.

ss) **Maior N. Florescu.**

Iași, 22 Iulie 1918.

Plecând în retragere, în Rogova am făcut două baricade la Podurile de lemn, iar după încolnarea trupelor, am lăsat în ariergardă batalionul Florescu din Reg. 31. Am arătat companiei de Pionieri, să creieze abatise și șanțuri, în pădure, răsturnând copaci mari deacurmezișul și lungul

șoselei, în zona Pădurei Vânjului. Am mers continuu cu ariergarda. Plouă. La orele 9.30 p. m. ajungem la Vânjul-Mare pe o noapte de întuneric și de ploaie. La Oficiul Telegrafic poștal, un domn diriginte Lăzărescu, îmi dă legătura cu comandantul Grupului, căruia îi raportez rezultatul zilei prin telefon și sosirea mea în Vânjul, la acea oră. Ii cer ordine, propunându-i că sunt de părere, ca a doua zi, să continuăm marșul. D-sa supărat, că dece am plecat de pe Stârmina, ca și când ar fi urmărit sacrificarea și darea ca peșcheș a Brigadei mele, inamicului; îmi ordonă, ca pentru a doua zi, 14 Noembrie să ocup cu brigada, o nouă poziție, de rezistență, pe dealul Galbena, numai la 2¹/₂ km. spre Sud de Vânjul-Mare. La obiecțiunea mea că orice oprire și luptă de aci înainte, este inoportună și nefolositoare și că mai bine să mergem cât mai repede, spre a da mâna cu armata, căci și trupa dându-și seama de situație, este bucuroasă să meargă, decât să fie fărâmițată și epuizată, fără nici un folos practic. D-sa ordonă executarea ordinului ce mi-a dat. Din nou îmi arăt, că trebuie să profităm că inamicul nu urmărește noaptea și că eu deabia am făcut 9 km. numai, până aici, Colonelul Demetriade face un gest Napoleonian. Și, prin telefon, enervat, insultându-mă că: dacă sunt obosit, să dau comanda brigadei Colonelului Tăutu, i-am răspuns că nu înseamnă oboseală, când eu cer tocmai osteneala, de a merge, mai iute. În acelaș timp pun la telefon pe Colonelul Tăutu, spre a-i arăta situația tactică și starea trupei. La aceste conversațiuni se aflau în localul oficiului: Colonel Tăutu, Căpitan N. Ionescu, Comand. Bateriei obuziere, locot. St. Nicolăescu și Sublocot. Papadopol din Regimentul 17 Infanterie. Căpitanul N.

Ionescu, care-și dă seama de suferințele trupei și a cailor *în zadar*; se adresează mie, în gura mare, în fața tuturor, astfel: „Domnule Colonel“ nu-l putem lega pe Comandantul de Grup și să luați comanda unul din Dvs? Atât erau de răzvrătite, spiritele ofițerilor, contra comandantului grupului, pentru felul insuficient și nenorocit, cum el conducea grupul.

Când Colonel Demetriade, ordonă lui Tăutu prin telefon, să ieie comanda Brigadei I-a Mixtă, acesta-i răspunde, *că și el este absolut de aceeași părere, ca d-l Colonel Stavrache.*

Am primit apoi ordin formal scris, de a executa ordinul ce-mi dase, pe plicul căruia, erau scrise și numele meu și a lui Tăutu, ca și când ar fi putut, două săbii într'o teacă.

Natural, am zâmbit și mi-am păstrat comanda, pe care, prin nimic n'oi demeritasem. Dimpotrivă! Am executat ordinul, pentru a nu strica frumoasa tradiție, a disciplinei, din armata noastră.

A doua zi însă, în mod particular, i-am scris o scrisoare plină de demnitate și de stimă, ce se cuvine unui ofițer superior, comandant, prin care-i arătam, că inspirat numai de interesele patriei și armatei, caut să eșim dintr'o situație, atât de nenorocită, în care am fost puși, de conducerea noastră superioară, iar nu din ambiție personală. Seara, a trebuit să cantonăm în Vânjul-Mare, la 8 Km. numai de inamic, pe o ploaie, cu trăsurile înhămate și înșirate pe șosea, în loc să fi continuat drumul.

Că gestul cu luarea comandei, era ceva necesar, nejustificat, și ridicol, o confirmă faptul că n'am lăsat comanda, din mâna mea. Insuși Tăutu în broșura sa „CARNET DE CÂMP“, la pagina 111 și 112, unde descrie, acest incident, la telefon,

scrie la pagina 112 al. 6: „Comandantul brigăzii, care nu lăsase comanda“... „imediat dădu ordin de plecare“.....

Așa că, în mod neexact și necorect, TĂUTU scrie în broșura sa la pagina 114 al. 5: „Comandantul titular al brigăzii, fiind iertat, de comandantul grupului, și-a reluat comanda“. De fapt și în realitate, eu n'am avut nici o vină, ca să am nevoie să fiu iertat și nici comanda n'am lăsat-o nici un moment.

Căpitanul Nicolăescu, în „Pagini de Glorie“, la pag. 68, ocupându-se de acelaș incident, cu dialoguri irevențioase și neexacte, față de șefii săi superiori, scrie cu privire la comanda Brigadei: *„Colonelul Tăutu ezită, să primească și-și exprimă părerea, că nu poate să-și ia răspunderea, în asemenea situațiune, arătând în acelaș timp, o stare de îndoială. Col. Stavrance face gestul, că nu va lăsa comanda, așa prin o simplă dispoziție și raportează că execută ordinul, primit, fără să-l împărtășească și discuția a luat sfârșit, în această atmosferă de pâclă și nervi încordați“.*

În seara aceasta am cantonat pentru câteva ore, la d-l Tache Ionescu Primarul Comunei Vânu-Mare, împreună și cu Col. Tăutu, cu care eram în cei mai buni termeni.

14 Noembrie. La ora 5 dim. pornim la Vânu-Mare spre Dealul Galbena, prin Bucura, de unde convoiul de trăsuri, al Brigadei a II-a, nu plecase încă. La orele 6 am ajuns la D. Galbena. Aci, am oprit și adunat Coloana, sub protecția Batalionului Maior Florescu, care formând ariergarda Brigadei, l-am oprit în satul Elisabeta, ca post înaintat. În timpul când se aduna trupa, eu am recunoscut poziția de ocupat. Platoul Galbena era arat de curând și muiat de ploile continue. Orice

mişcare, chiar pentru infanterie, necum pentru artilerie, ar fi fost extrem de grea și obositoare. Mi-am conceput planul de ocupare, Artileria, cele două Baterii (una de câmp una de obuziere), la Centru. Apoi două sectoare: unul spre Est, format de Reg. 17 Mehedinți, din Șos. Vânu-Mare-Recea spre Vlădaia; iar Reg. Calafat care dela Vânu-Mare intrase sub ordinele mele, la West de Șos. Vânu-Recea. Batalionul din anteposturi, urma să vină înapoia centrului poziției, în rezervă.

Când trebuia să comunic ordinul verbal, pentru ocuparea poziției, mi-am făcut judecata, că: întrucât inamicul, n'a mai urmărit, până la ora 8 dimineața, la ce să trudesca lumea și animalele, prin arătura desfundată, în mod inutil? Și, am hotărât, continuarea marșului, deși ordinul Grupului, era de a ține Dealul Galbena, toată ziua!!

La ora 10 a. m. ne-am pus în marș.

Pentru siguranța aripei noastre și a flancului stâng, formasem o flangardă fixă și mobilă, compusă din două companii din Reg. Mehedinți, cu o secție de mitraliere Dolj și 6 Călăreți; pe direcția Vânu-Corlățel-Vlădaia-Drâncea, spre Est de linia noastră de marș, sub comanda Lt. Ștefan Nicolăescu, ajutat de sublt. de rezervă Băboianu, din Reg. 17 Infanterie. La orele 12 ameză, ajungem la Recea, unde facem o haltă mare, de două ore, în care timp, se alimentează trupa și animalele. Fiecare batalion dând câte o patrulă fixă, de siguranță, restul oamenilor odihnindu-se. Halta a fost păzită; spre Punghina de Batalionul Căp. Corciu cu bateria Leoveanu, (Drâncea) iar spre Vânu-Mare de Batalionul Maior Florescu. Aci am chemat pe Primarul satului, căruia i-am predat, lăsându-i 18 oameni răniți, cu un caporal sanitar, într'o cameră goală, sub îngrijirea sa, în

localul Primăriei. Tot primarului i-am spus, că: porumbul din pătutul d-lui Delescu, căruia aveam ordin să-i dau foc, să-l ridice și să-l împartă oamenilor, din sat spre a evita focul și al sustrage dela captură din partea inamicului. În urmă se va aranja cu proprietarul.

La orele 5 p. m. ajungem la Braniște, unde ne oprim conform ordinului Grupului, pentru a petrece noaptea. Siguranța s'a dispus astfel: o companie cu o secție de mitraliere la Vânători Roșiori. O altă Companie cu o secție de mitraliere la Cearângu; iar o altă companie la Cujmir. La Vânători am întâlnit, foarte multe familii din Severin, refugiate din oraș, încă, înainte de atacul Severinului. În timpul marșului nostru, spre Sud, pela orele 11, am auzit lovituri de tun în direcția Sud-Vest de noi. Am aflat mai târziu, că erau comitagii Bulgari, de pe Malul drept al Dunărei, care trăseseră asupra satului Gruia (satul nostru) pentru a intimida populația, părăsită de orice apărare, după care treceau cu bărcile, la țărnul român, spre a jefui: vite, păsări, făină, pe care le duceau apoi pe Malul bulgar.

15 Noembrie. La orele 5 dim. ne punem în marș, spre Risipiți, unde ajungem la orele 2.30 p. m. Reg. Mehedinți No. 17, fiind redus la un efectiv foarte mic, îl reorganizez într'un singur Batalion, cu Căpitani la Companii, dând prisosul de ofițeri și plutonieri pentru încadrarea Batalionului Miliții No. 57, spre a pune disciplină și ordine în subunități. Acest Batalion lăsa foarte mult de dorit, ca disciplină. Inamicul nu urmărește nici azi, de aproape. În Risipiți, am ajuns și Cartierul Brigadei a II-a, cu care mergea și Col. Demetriade, Comandantul Grupului. Aici întâlnindu-l l'am rugat să fiu pus și eu în Capul

Grupului în retragere, ca să-mi mai odihnesc și eu trupa, *dar n'a voit*. În această localitate, toate unitățile amestecate din cauza operațiilor, trec la locurile lor, din ordinea de Bătăie normală. Brigada a II-a se pune în marș, la orele 2 p. m. cu care pleacă iarăși comandantul Grupului, deși locul său, conform principiilor tactice, era la Brigada I-a, care avea rolul cel mai greu. Noi, rămânem în Risipiți, în Cantonamente. Cartierul Brigadei la Părintele Popescu, unde vine și Col. Tăutu, Comandantul Reg. Mehedinți No. 17. Seara, dăm avantposturi neregulate, spre Dârvari și Plenița, iar spre Nord, paza o dă compania Lt. Strehăianu.

Brigada I-a rămâne acum cu următoarele trupe: Reg. Mehedinți redus la un Batalion, Batalionul Miliții 57, și 3 companii de adunătură: Lt. Cercel, Sublt. Băboianu și Lt. Nicolăescu Ștefan, precum și două Baterii: una de câmp Lt. Leoveanu și una de Obuziere Căp. Ionescu.

16 Noembrie. La orele 8 dim. ne punem în marș, prin Dobridor, Moțătăi, la Galicea-Mare, unde ajungem la orele 12 ameză și unde cantonăm. Cartierul Brigadei la conacul d-lui Valentin Bibescu. Pentru a evita îmbătărea oamenilor și a evita, eventuale acte de rea credință, am ordonat gardă, la Pivnița conacului. De aci primim ovăz și taină, pentru toată Brigada. Oamenii și caii se hrănesc foarte bine. Colonel Tăutu, cu mine la conacul proprietății. În această localitate mi se prezintă la sosire, Lt. Magereanu N. din Reg. Calafat No. 31, cu o Companie independentă, pe care o găsim aci, raportându-mi, că la orele 5 p. m. are ordin dela d-l Comandant al Grupului Col. Demetriade, să atace Calafatul!!

și că trupa sa este montată parte pe căruțe iar parte pe cai!!

I-am ascultat raportul, apoi scoțând ceasornicul și cu ochii pe hartă, i-am arătat, că această operație, este o imposibilitate materială, atât ca timp, ora deja 12,30 p. m. cât și ca spațiu, distanța prea mare și mai ales ca mijloace, efectiv prea redus. L'am oprit și atașat cu unitatea lui, la Brigada I-a, cu mine. Pentru noapte, fiecare unitate de Batalion, a dat siguranța, în sectorul ocupat. Inamicul nu ne-a ajuns. Drumul este desfundat și marșul se execută foarte greu. Plouă.

17 Noembrie. La orele 8 dim. ne punem în marș spre Urzicuța, prin Galicea-Mică. La Băilești, ajungem la orele 12 amiază, unde intrăm conform ordinului Grupului, să luăm pâine și zahăr, dintr'un depozit militar. Tot aci întâlnim și un Batalion de miliții 67, Maior Dumitrescu Gheoghe, care, de două zile, păzea Gara Băilești. Fără a ne opri, din mers, luăm pâine, găsind numai 1500 bucăți (rații). Am eșit din Băilești, pela orele 1,30 p. m. iar pela orele 2 p. m. inamicul cu artileria ne bate ariergarda și trăsurile trenului de luptă. Avem un călăreț ucis cu calul său și câțiva răniți, din infanterie. După relațiunea Lt. Nicolăescu au fost 20—25 morți, din fiecare din cele două companii iar răniți au fost 38 din compania IV-a din Reg. 17 Infanterie și 29 din compania 12-a din Reg. 57. Cu toată vigilența Batalionului nostru de miliții 66, inamicul, grație sentimentelor locuitorilor din Băilești, (mare parte bulgari de naționalitate), s'au putut ascunde și adăposti, în fabrica de făină Știrbei, precum și în vagoanele de marfă goale, din Gară. Ajungând la Boureni, las Compania Lt. Magoreanu și cu 8 Călărași ca

Vedete, să ocupe satul și să dea și avantposturi, cu fața spre Băilești; iar la Afumați pe Locot. Nicolăescu Ștefan, în cantonament și avantposturi spre Boureni și Băilești. Brigada ajunge seara în Urzicuța, unde se oprește pentru odihnă și să dea siguranța spre Nord și Vest. Cartierul Brigadei la conacul Gigi Orman, împreună și cu Col. Tăutu. Noaptea inamicul urmărește și atacă avantposturile din Boureni și Afumați, ocupând aceste două localități. Companiile Lt. Magereanu și Nicolăescu, respinse, vin la Urzicuța.

Văzând aceste intențiuni ale inamicului, ordon continuarea marșului, pentru mâine dis de dimineață, iar trenurile regimentare, să pornească chiar la noapte, la orele 12. Trupele să fie gata de plecare la orele 4,30 dimineața, mâine. Noaptea o petrecem în Urzicuța, având hărțueli de avantposturi, cu inamicul și focuri de patrule, pe front, spre Vest și la Batalionul Curiță spre Sud.

18 Noembrie. Brigada se pune în marș la orele 5 dim. prin Bârca—Măceșul de Jos—Nedeia—Gighera la Zăvalu, unde ajungem și Brigada a II-a. Noi însă primim ordin de a trece și să mergem spre Gângiova prin Comoșteni și să ne oprim acolo. Inamicul bate cu artilerie localitatea și trupele de la Zăvalu, producând panică în trupele Brigadei a II-a. Dela locuitori aflăm, că Domeniul Coroanei din Sadova, să jefuiască de comitagii bulgari. Podul de lemn de peste Jiu dela Gângiova, este de stejar, solid și în bună stare, fiind păzit de un pluton Infanterie, cu o secție de mitraliere, sub comanda plutonierului Stănescu, din Compania Căp. Mitroescu, din Reg. Dolj No. 1. Acest pod însă, după informațiile ce primise, Col. Demetriade, dela recunoașterile ce trimisese, era crezut rupt și pe baza acestei știri

neexacte, a trebuit să ocolim drumul pela Zăvalu, unde de fapt, podul era fărâmat și apoi s'o luăm spre Nord, în susul apei prin Comoșteni să venim la podul dela Gângiova, care era dimpotrivă, în bună stare, în loc să ne fi dirijat dela început, deadreptul, dela Urzicuța, spre Gângiova, la pod. La Zăvalul primind ordinul dela comandantul Grupului, de a mai face un contra marș spre nord, prin Comoșteni la Gângiova, unde mă opresc, cu Jiul în spate, i-am arătat că oamenii mei sunt obosiți și că e mai bine să mai lungesc etapa, spre Sadova, unde să pot da și eu, o noapte de odihnă, Brigadei mele, care continuu forma în retragere, ziua ariergarda, iar noaptea avantposturile. I-am mai arătat că șefii de unități, îmi impută mie, de ce nu fac rotație, în trupele ce am, cu trupele Brigadei a II-a, care n'a mers o singură dată măcar, în ariergardă. *Colonelul Demetriade, n'a voit.* Aflând însă că conacul Domeniului Sadova, se jefuiește, am continuat drumul cu grosul Brigadei trecând Jiul și ajungând la Sadova seara, la orele 9 p. m. *Colonelul Tăutu nu m'a urmat cu Reg. 17 Infanterie* redus la un Batalion, ci, s'a oprit la Gângiova, cu ariergarda Brigadei mele oprind cu el și cele două baterii ale Brigadei, în loc să le fi lăsat să se țină ele de coloana Brigadei I-a, dacă el personal, era obosit. Ba, în lucrarea sa „Carnet de Câmp”, la pag. 117 al. 7, referindu-se la panica produsă, de Brigada II-a la Zăval, scrie: „Comandantul meu de Brigadă, pleacă fără să ne dea vre-un ordin, ne lasă cu cele două Baterii, cu toate că-l provocasem prin adjutantul regimentului, pe care îl i-a cu dânsul, fără să-i comunice ce am de făcut”.

Este drept că trupele Brigadei a II-a Infanterie au fost impresionate de focurile artileriei ina-

mice, în Zăvalu, din lipsa de măsuri de siguranță și puse în panică. Brigada I-a însă, sub comanda și conducerea mea, și-a continuat marșul ordonat, spre Gângiova și de acolo la Sadova. În mod nesincer și nejustificat, deci, se plânge Tăutu (comandantul ariergardei Brigadei I-a) că l'am lăsat în Gângiova fără nici un ordin. Ce ordin mai poate aștepta, când, comandantul Brigadei sale, se află în capul grosului Brigadei, în marș spre Sadova?! Decât datoria ce avea, de a se ține de grosul Coloanei, la distanța cuvenită și regulamentară. Că mi-a trimis pe adjutant, cerând ordine și că l'am oprit la mine, este adevărat; însă, la mine îi era locul regulamentar, pentru legătura cu regimentul. Nu i-am dat nici un ordin, pentru că n'aveam ce-i comunica. Ordinul de a urma grosul și a se ține de Coloană, era o datorie prea elementară, pentru a i-l repeta!!... Fără comentari!

Prin urmare, în istoricul războiului, trebuie să stea scris adevăr neinfluențat, faptul, așa cum s'a petrecut, adică ariergarda Brigadei I-a, din Grupul Cerna, în marșul dela Urzicuța spre Sadova, din ziua de 18 Noiembrie 1916, ariergardă comandată de Colonel Tăutu și formată din Reg. Mehedinți No. 17 (reduc la un batalion), a rămas de coloană în localitatea Gângiova, de buna sa voie, fără ordinul sau aprobarea Brigadei. Aceasta este și trebuie să fie adevărul, nu cum scrie Tăutu.

La Sadova am ajuns la orele 9 seara. Într'adevăr, Conacul Domeniului Coloanei, fusese devastat, în mod barbar. Tot mobilierul luat, ușile și ferestrele scoase, cu tocurile lor din pereți, parchetele de pe pardoseală ridicate, în fine o ruină. De nedescris. Căpitanul Mitroescu I. cu o companie din Reg. Dolj, prinse-se 150 comitagii bulgari, cari devastaseră conacul și conform unui or-

din al comandantului, Grupului, urma să-i împuște. I-a închis pe toți într'un grajd, la Domeniul Sadova. Ce s'a făcut cu ei nu știu. Inamicul care ne urmărea dela Severin, n'a urmărit până la Sadova. La Zăvalu, însă a turburat Cantonamentul. In Zăvalu am văzut dezastrul materialului detașamentului Dunărea comandat de Col. Văitoianu Alexandru. Tunurile părăsite, prin gluci de coceni, le-am luat eu cu boi și am dat pe lângă ele, pe Marinarii din Calafat, ce se alipiseră la Grupul Cerna în retragere. Munițiuni de artilerie și Infanterie, cum și mari cantități de alimente, fuseseră aruncate în Jiu. Trăsurile de ambulanță, noi, jupuite de pânză și curelărie, păreau niște schelete. In fine o dezordine și o demoralizare, ne mai pomenită și nejustificată. Cartierul Brigadei la Conacul Domeniului, în Clădirile atenanse, ale personalului, unde era un funcționar vamal, cu numele de Ciocan. Brigada cantonează și se alimentează.

19 Noembrie. Incepând de dimineață, în Sadova, se adună toate trupele grupului Cerna. Pela orele 9 dimineața, vine și Brigada a II-a, cu comandantul Grupului. Această Brigadă, nu se oprește în Sadova, ci trece spre Est, la Damian cantonează, lăsând din nou, tot Brigada I-a, tampion, către inamic. Aflăm că detașamentul Dunărea, comandat de Col. Văitoianu Alexandru, se găsește la conacul Ocolna al Domeniului Coroanei, — pe când la Sadova se devasta conacul.

La Sadova, Brigada I-a, ocupă lucrările făcute din timp de pace, cu fața spre miază-zi, în vederea luptei.

La Damian ocupă poziții de luptă, Brigada II-a, formând un sector spre Est, care n'a fost deranjat nici de patrulele inamice, în timp ce

Brigada I-a primea o luptă, de 24 de ore. În Damian trupa a cantonat cu serviciul de avantposturi și nu ia parte la lupta dela Sadova. Brigada I-a deși obosită, de atâtea lupte, tot ea este pusă în linia I-a de rezistență, ocupând poziția astfel: Batalionul Miliții 66 Maior Dumitrescu Gh. ocupă sectorul, cu dreapta dela podul Jiului, călare pe șos. Craiova-Bechet, inclusiv, cu o secție de obuziere, cu fața spre sud, observând satul Piscu și pădurea Jiu. La Vest sectorul începând cu șos. Craiova-Bechet exclusiv, pe un front de 500 m., Batalionul de 57 Miliții. Ca rezervă a acestui sector compania Lt. Cercel. La extrema stângă pentru formarea legăturii cu Brigada II-a, am dat companiile Nicolescu și Baboianu, cu o secție de artilerie Leoveanu. La marginea de nord a satului, în rezervă a brigadei, batalionul Maior Alexiu, Miliții Dolj și o secție de obuziere Căp. Ionescu. În linia II-a, în repaus, la Răeți, Batalionul activ, format din Reg. Mehedinți, 17, și o secție de artilerie de câmp Leoveanu. Grupul îmi mai comunicase, că trimite și Batalionul de miliție Romanați, odată cu batalionul Maior Alexiu, însă batalionul Romanați, cu Maiorul Negreanu Nicolae, *n'a mai venit*. La orele 11 a. m. inamicul deschide focul cu artileria sa din direcția Piscu, din pădure, trăgând cu tunuri de 100 și de 75. Lupta de artilerie durează până la ora 3 p. m. când, se pronunță atacul infanteriei inamice dinspre Piscu și mai la est. Brigada rezistă, oprind înaintarea infanteriei și respingându-l pe inamic, în pădure. Lupta durează până la căderea nopții, *rămânând nedecisă*, iar noaptea aceasta de 19 | 20 Noembrie o petrecem pe poziție, în formație de luptă, acoperiți de patrulare de luptă, adăpostiți în șanțuri-adăpost.

Noaptea la Sadova, se întâlnesc în cancelaria Domeniului, cei doi comandanți de grupuri; Col. Demetriade al Grupului Cerna adică detașamentul dela Cireș și Col. Văitoianu Alexandru, al detașamentului Dunărea, adică cel dela Băilești. În loc ca această întâlnire, să aducă unirea forțelor, din potrivă se nasc ambițiuni personale, cari fac ca această întâlnire, să fie semnalul de descurajare și demoralizare, pentru ambele grupe. În loc ca la Sadova, să se contopească grupele Dunărea cu Cerna, să se reorganizeze trupele, formând o brigadă tare și bine încadrată, cu o singură comandă, din potrivă, se naște vrajbă, între comandanți. Col. Văitoianu Alexandru, cel mai vechi ofițer de Stat Major, din ambele grupe adunate, pretinde dreptul de întâietate, la comandă, a tuturor trupelor. Pe de altă parte Col. Demetriade Scarlat, cel mai vechi în grad, din toți cei cinci Colonei, aflați în grupele adunate, pretinde comanda, în baza vechimi gradului, conform serviciului interior și serviciul în campanie. Din cearta aceasta, a eșit rezultatul, că: trupele detașamentului Dunărea, sunt abandonate de șeful lor, Col. Văitoianu Alexandru, care face pe supăratul și cu un automobil, ce are, se retrage, părăsindu-și comanda și nemai având nici o acțiune personală, decât aceia de protector al celor 5 doamne, dela Crucea Roșie din Băilești care se raliaseră în retragerea spre Olt, la Grupul Dunărea.

20 Noembrie. Din Sadova Grupul Cerna se pune în retragere, cu Brigada a II-a, din Damian, în cap, spre Olt, la orele 5 dimineața; iar Brigada I-a, care era angajată, la strâns contact, cu inamicul, primește ordin să mai rămână pe poziție, până la orele 7 dimineața, a doua zi, când să se pună în retragere, formând iarăși și ariergarda

grupului, de și luptasem ieri, toată ziua, și noaptea de 19—20 pe pozițiile dela Sadova.

Judecând acest ordin, îmi dau seama că, rupând lupta la lumina zilei, înseamnă ca să mă supun, la o fixare pe loc și să lupt izolat, fără sprijinul Brigadei a II-a, neputându-mă retrage. Am luat deci hotărârea, a retrage trupele și a mă pune în marș, încă înainte de a se lumina, ceeace mi-a și adus succes. În aceste condițiuni, mi-am retras unitățile, dela orele 5 dimineața, și mi-am încolonat batalioanele, la orele 6 dimineața, spre Ocolna. Inamicul n'a urmărit, bucuros că a ajuns la o localitate cu multe resurse de furaj și hrană, Domeniul Coroanei Sadova. La amiază, ajungem la Ocolna, unde găsim și Brigada a II-a, care însă după masă, pleacă luând direcția spre Sud-Est, spre a cantona la Encuța. Deși situația noastră de trupă sacrificată, și rămasă în spatele inamicului, impunea comandantului grupului, de a organiza mai strâns unitățile, contopindu-le și încadrându-le puternic, cu ofițeri, căci avea de unde, de a simplifica impedimentele, reducându-le la strictul necesar, totuși, lasă unitățile aproape în voia lor, iar dela Ocolna, în loc să meargă cu forțele întrunite cu acelea ale Grupului Dunărea și făcând rotație în serviciul greu și obositor de ariergardă, și arierposturi, spre a menaja trupa și ofițerii din Reg. Mehedinți, cari, dela Cerna (9 Noembrie) în mod continuu, era în ariergardă în luptă și în avantposturi; totuși, zic, nu i-a nici o măsură. La orice propunere judicioasă, comandantul Grupului Cerna, se enervează, iar dela Ocolna aflând că trupele germane au trecut deja Oltul, iar altele dela Nord, dinspre Caracal, se anunță în marș spre sud, spre flancul nostru, formează două coloane, în marșul spre Olt (Spre Est)

având însă grija de a aranja așa fel coloanele, ca: cea dela Nord, și mai aproape de Caracal, deci de inamic, să fie tot Brigada I-a, cu direcția spre Cileni, pe Olt, în partea cea mai expusă; iar Brigada a II-a, care era odihnită și cu efectivele complete, (nu dăduse nici o luptă, în toată retragerea), o îndrumează tot mai pe la sud, prin Encuța—Celei—Izbiceni. Reese clar, două lucruri distincte: prima, o ură, o persecuție pe Brigada I, și secunda, o teamă personală, ce avea comandantul Grupului, de a da piept, cu vrășmașul; căci niciodată n'a mers cu brigada, care avea rolul tactic cel mai greu, recte Brigada I-a și unde de fapt ar fi trebuit să meargă, în tot timpul retragerii și luptelor. În Ocolna primim dela Administrația Domeniului, toți porcii, vite și fâină, pentru hrana oamenilor, apoi ovăz, grâu și fân pentru animale. Pentru toate aceste aprovizionamente, am dat chitanță, eu personal, ca comandant de brigadă, administratorului moșiei Domeniului Coroanei. Dacă nu luam eu porcii și taurii, îi luau trupele germane, ce ne urmăreau. Petrecem noaptea în Ocolna, în cantonamente de alarmă, sub protecția unui sistem de avantposturi de luptă, punând și două Baterii, pe flancurile localității cu susținerile lor, cu fața spre Sadova din cotrovenea inamicul. Nimic de semnalat.

21. Noembrie. La orele 7 dimineța Brigada se pune în marș, prin: Stăvaru—Urzica—Vădăstrița—Vădastra, la Vișina Nouă. Inamicul n'a urmărit cu Infanteria. La trecerea Brigadei prin Vădăstrița, sublocotenentul Duică Florea, din Batalionul 66 Miliție (Maior Dumitrescu), descoperă pe un ofițer activ, sublocotenent Protopescu Aureliu, din reg. 59 Infanterie, care dezertase cu plutonul său, din Batalionul Maior Ne-

greanu Nicolae, din Grupul Dunărea, încă dela Ocolna, pe care îl găsește acum în civil, cu un docar cu doi cai, cu ordonanța pe capră, tot în civil, venise să cumpere vin, pentru fratele său, care are moșie, aproape de Vădăstrița. Ofițerul Protopopescu refuzând să-și adeverească identitatea, a fost arestat și dat cu proces-verbal Lt.-Col. Cristodulo Gheorghe, comandantul detașamentului Dunărea, să-i facă actele de dare în judecată, pentru dezertare în fața inamicului. În această privință, Maiorul Dumitrescu G. comandantul Batalionului 66 Miliții, a făcut raportul cu No. 3 din 24 Iunie 1918, către Divizia I-a, la Adjud, pe care, din ordinul, în rezoluție, a Generalului Mihăiescu, am referat și eu, la Adjud, la 26 Iunie 1918 asupra, ce am știut. Cartierul Brigadei, în Vișina Nouă, la D. Tache Ionescu, unde iau și pe Col. Tăutu, cu mine, Col. Tăutu dându-și seama că soarta noastră este pecetluită (că vom cădea prizonieri din moment în moment), pune pe casierul regimentului Lt. Administrator Tănăsescu, care avea ceva bani, de a-i statului, asupra-și, să-i împartă la ofițeri și gradați, cu mod de împrumut, spre a-i sustrage dela o captură sigură, din partea inamicului. Tot în Vișina, primesc dela Comandantul Grupului Col. Demetriade, ordinul că: „Lt. Col. Cristodulo Gheorghe, cu 3 Batalioane (Maior Alexiu, Adia și Negreanu) cu o baterie de 87 (Căpitan Constantinescu) și un escadron de stafetă Căpitan Aslan Ceaure, intră sub ordinele mele la Brigada I-a Infanterie“. Acest detașament se găsea în acest moment în Satul Vișina-Veche, în noaptea de 21 spre 22 Noembrie 1916. Este trupa Col. Văitoianu Alexandru, pe care o părăsise.

N'am înțeles, ce rost a avut purtarea Col. Văitoianu Alexandru, lăsat fără nici o sancțiune, pă-

răsindu-și trupa? De ce mi se dau mie, în ultimul moment (noaptea de 21 | 22 Noembrie) aceste Batalioane demoralizate, cu Lt. Col. Cristodulo în cap și unde este comandantul lor titular, Văitoianu Alexandru? El merge comod cu automobilul, la Izbiceni. De ce n'a rămas pe lângă unitatea lui la Cileni? De ce n'a venit la mine, la Cileni —Tia-Mare, Văitoianu, să ne fi unit amândoi. luând el comanda trupelor noastre, întrunite, ca mai vechi în grad, iar eu să-i fi servit, ca șef de Stat Major, al detașamentului și să conlucrăm? De ce? Iată de ce: și-a dat seama, că soarta noastră e hotărâtă. Că azi, mâine, vom cădea definitiv, în mâna inamicului și atuncea, pentru a scăpa de răspundere, (nu voi să zic de lipsa de curaj în fața pericolului), s'a retras dela datorie, lăsând ca focul prevăzut și inevitabil, să fie luat cu mâna de comandă a altuia. Poate rămâne el fără răspundere? Istoria îl va întreba și el va fi obligat să răspundă, în tot timpul cât va trăi, în conștiința sa în armată, sau în afară din ea: „Ce a făcut, unde era și ce serviciu s'au comandă îndeplina, Col. Văitoianu Alexandru, în zilele de 20, 21, 22 și 23 Noembrie 1916“. Bolnav nu era. Din potrivă, era chiar prea sănătos și cu dispoziții joviale, pentru împrejurările în care ne găseam!... Rănit deasemenea nu era, pentrucă în tot timpul războiului, trupa ce a condus, *n'a tras un foc*, n'a dat nici o luptă, n'a văzut albu ochiului inamicului. Atunci?!...

În Vișina Nouă dăm avantposturi spre Caracal, Corabia și Vădastra. Auzim dela locuitori, că în Caracal este ordin la primărie, de a se fabrica 14.000 de pâini, pentru trupele inamice, care sosesc a doua zi 22 Noembrie, în acel oraș.

22 Noembrie. Brigada se pune în marș la o-

rele 6 dimineața, prin Cilieni la Tia-Mare. Detașamentul Cristodulo, fiind în drumul nostru, i-am dat ordin, să formeze avantgarda brigadei, punându-l în marș la o oră calculată, spre a păstra aproximativ 2 km. distanță, înaintea grosului Brigadei. După eșirea noastră din Vișina-Nouă, fiind ceață deasă, s'au auzit lovituri de tun, trase dinspre Nord, în flancul stâng al coloanei noastre. Dinspre Caracal. Inamicul crezuse, că coloana noastră execută trecerea Oltului; de aceea a tras, în direcția Cilienilor, câteva lovituri. Coloana s'a format astfel: Detașamentul Dunărea, cu Lt. Col. Cristodulo Gheorghe avantgardă. Grosul Brigadei: Batalionul 57 Miliție, Batalionul 66 Miliție, Bateria Obuziere, și Companiile Cercel, Nicolăescu, Băboianu cu Căp. Corciu grosul Brigadei, sub comanda Col. Tăutu. Ariergarda: Batalionul Mehedinți No. 17 (tot regimentul) cu Bateria Leoveanu, sub comanda Maiorului Curiță. Eu personal am mers cu Bateria Leoveanu. Tot drumul pe unde trecuseră trupele, era plin de cartușe de infanterie, model 93: pe care le călcau în drum, în noroiu, roatele tunurilor și le îngropau în pământul desfundat. Aceasta dovedește gradul de demoralizare, în care ajunseseră, trupele detașamentului Dunărea, care nedând nici o luptă, în tot timpul până în ziua aceea, acum se debarasau și de greutatea cartușelor! La orele 11, ajungem la Cilieni. Acolo găsim și escadronul de cavalerie Aslan Ceaur, compus din 19—21 călăreți. Pentru staționarea din seara de 22 | 23 Noembrie 1916, prin ordinul ce dădusem, prescriam: detașamentul Dunărea (3 Batalioane, o baterie 87 și escadronul) se va opri în Cilieni, cu avantposturi spre Nord și Vest. O recunoaștere de ofițeri de cavalerie, cu 10 Călăreți, se va trimite în satul Rusă-

nești, unde va rămâne și noaptea (spre Nord de Cilieni). Mai la Sud, în satul Potlogeni, se va opri Batalionul Miliției 57, cu avantposturi, spre Vest și legătura spre Nord cu detașamentul Dunărea. Acest batalion, fiind susținerea trupelor din Cilieni. În Tia-Mare, se va opri, restul Brigadei și anume: Batalionul Căpitan Corciu, și cele trei companii independente și restul companiei sale a 3-a, formând Batalionul, și cu bateria Leoveanu, în partea de Nord a Satului, cu avantposturi spre Vest și legătură spre Nord, călare pe Șos. Potlogeni—Tia-Mare—Doanca. Iar Batalionul Mehedinți No. 17, sub comanda Maiorului Curiță ocupă centrul satului, cu avantposturi spre Vest și cu legătură spre Nord cu Corciu și spre Sud cu Batalionul Miliție 67 (Maior Dumitrescu). În fine, în marginea de Sud a satului, Batalionul Miliție 66, cu Bateria de Obuziere Căpitan Ionescu. Comandantul trupelor din Tia-Mare, Col. Tăutu.

Este singura zi când regimentul activ Mehedinți, a putut fi în linia doua spre a se odihni.

Cum inamicul venea dela Nord, eșalonarea în staționare, ne permitea rezistențe succesive, pe de o parte; iar pe de alta, din cauza ploilor neîncetate, oamenii udați, se puteau usca și odihni, în cantonamente. Cartierul brigadei la d-l Marin Dăbuleanu, în Tia-Mare.

Indată după ajungerea trupelor în Tia-Mare, am dat următorul ordin de luptă:

No. 93

22 Noembrie 1916.

orele 5.30 p. m.

ORDIN DE OPERAȚIE

pentru ziua de 23 Noembrie 1916.

TIA-MARE, COMAND. BRIG. I-a MIXTĂ

căt-re

Comandanții trupelor Brigadei (Batal.-Baterii).

„Conform ordinului d-lui Comandant al Grupului Cerna, Brigada trebuie să rămână, în localitățile ce ocupă, și mâine (23. XI.) toată ziua. Inamicul care ne urmărește de aproape, este un escadron cu două tunuri de munte de 65 mm. ce le poartă pe cai. Deci, cei 80—100 trăgători, sunt cavaleriști descălecați, de care nu trebuie să avem teamă. În consecință, se va organiza defensiv, marginile de West și Nord, ale localităților ocupate, săpând șanțuri-adăpost.

Se va împrosăta muniția dela chesoanele trenului de luptă, ale unităților. Se va recomanda oamenilor, a nu trage, decât atunci, când inamicul a ajuns cu infanteria sa, la 300 m. astfel ca fiecare foc al nostru săucidă un dușman. Se va spune aceasta tuturor comandanților de unități, și ei să spună la oameni. Bateria de 87, va trage asupra artileriei inamice, dacă o vede; iar dacă n'o vede, va trage cu șrapnele asupra infanteriei inamice. Bateria Leoveanu, va ocupa o poziție dis de dimineață, mâine 23 Noembrie 1916, de unde să bată în flanc, trupele vrăjmașe. iar Batal. II Mehedinți se va ține gata a pronunța un con-

tra atac, în dreapta inamicului, de se va semnala în forțe superioare. Regimentul Christodulo cu 3000 de oameni, va ține piept la Cilieni, nu numai oelor 80 de călăreți, ce ne urmăresc, dar chiar și unui Batalion de infanterie inamic, dacă ar fi cazul să ne atace. În nici un caz, nu se va face un pas înapoi, trebuind să dăm timp companiei de geniu, care repară podul (în Izbiceni) spre a ne înlesni trecerea Oltului. În caz de atac de noapte, unitățile vor respinge pe inamic, cu baioneta și cu granatele de mână. Se va comunica tuturor oamenilor, că plutoanele de jandarmi, cari sunt pe malul Oltului, și Batal. I din Reg. Mehedinți, (din Tia-Mare) cari închid drumul spre sud, au ordin să tragă asupra oricărui soldat, care va părăsi poziția de luptă. E o rușine și o degradare morală, pentru noi, ca în fața a 80 de călăreți, și 2 tunuri, să părăsim o poziție defensivă, și cu efective de 50 ori, mai mari ca ei”.

Comandantul Brig. I-a Mixtă

Colonel N. Stavrache.

Pela orele 2 p. m. inamicul atacă trupele dela Cilieni, venind dinspre Vișina și Caracal. Fără nici o rezistență, toate trele batalioanele Christodulo și Bateria de 87, se capturează de inamic, care cu lumânări caută prin casele din Cilieni și pătulele din sat, restul trupelor noastre fugare. În loc să se fi retras luptând, spre Potlogeni, unde aveau ca susținere, batalionul Miliții No. 57, ei s’au lăsat dezarmați și prinși. Vezi „Carnet de Câmp” de Tăutu, pag. 124 al. 8. „Știrea căderii subite a satului Cilieni și predarea celor trei batalioane, a influențat moralmente, atât pe ofițeri cât și trupa din satul Tia-Mare”.

Batalionul de Miliții 57, din Potlogeni, nefiind

atacat de inamic, rămâne pe poziție. Escadronul de cavalerie Aslan Ceaur, dela ora 1 p. m. a trecut, în not, pe stânga Oltului și nu s'a mai auzit nici aflat despre el, nimic. La orele 2.30 p. m. primesc informația adusă de Maiorul Adia personal, la Tia-Mare, că inamicul a atacat prin surprindere, trupele din Cilieni, pe cari le-a capturat, iar el abia a scăpat, cu două plutoane și un grup de vre-o 12 marinari, și că Lt. Colonel Christodulo, cere, să-i dau ajutoare.

Am trimis la acea oră următorul ordin scris lui Christodulo.

No. 92

22. XI. 1916

ora 2.30 p. m.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ORDIN DE LUPTĂ

Tia-Mare Comand. Brig. I-a Mixtă

către

Lt. Col. Christodulo, la Cilieni.

„Faceți față inamicului, care nu are decât 2 tunuri de 65 mm. și Cavalerie. Noi de o săptămână îl ținem în coada noastră. Puneți bateria să-i răspundă și Infanteria D-vs. să-l oprească. Vom interveni la timp, numai în caz de atac serios“.

Colonel Stavrache.

Pe la orele 4 p. m. vine la Postul meu de comandă, în Tia-Mare, colonelul Demetriade Comandantul Grupului Cerna, spre a se informa.

Era însoțit de șeful său de Stat major, Căpitanul Cornicioiu Grigore. Ii prezint raportul și situația trupelor, precum și măsurile de siguranță și luptă ce am luat, pe care le aprobă, fără nici o modificare. De asemenea îi comunic, și ia cunoștință, de căderea celor trei batalioane, bateria și Escadronul, ale lui Christodulo, din detașamentul Dunărea, și de care se arată și d-sa surprins. Ii raportez că am recunoscut malul Oltului în sus și jos, de Tia-Mare și nu există vaduri de trecere, Oltul era umflat. Am aflat în urmă că Lt. Col. Christodulo, care fugise dela Cilieni, și venise la Tia-Mare, încă dela orele 2 p. m. iar acum sta ascuns, într'o casă, în Tia-Mare, de unde îmi trimetea rapoarte, platonice, îmi trimite un nou raport, pela orele 4 p. m. (când se înopta), prin care cere un ajutor, de două batalioane de trupe active, spre a ataca Cilienii, noaptea, și a-l ocupa. Pela orele 5 p. m. Lt. Col. Christodulo și Maior Adia, vin ambii la mine și mă pun în curent, cu cele întâmplate la Cilieni. Deși această operațiune, din punct de vedere practic, era irealizabilă, căci luptele nu se pot conduce ca cele de zi, ar fi sfârșit prin pierderea din mână și rățacirea și a acestor ajutoare, din cauza întunericii; totuși intervin la Izbiceni, pentru două batalioane, din trupele Brigadei a II-a, odihnite, ca ajutor, pentru Brigada I-a, dar mi se răspunde, cu ordinul: „să rezist cu trupele ce am, pe pozițiile ce ocup, până în seara de 24 Noembrie 1916, când va fi gata reparat, podul peste Olt“. Ajutor însă nu-mi dă.

Atunci, la orele 11 noaptea îi răspund și eu lui Christodulo cu următorul ordin:

No. 94

22. XI. 1916

ora 11 p. m.

TIA-MARE, COMANDANT. BRIG. I MIXTĂ

căt-re

D-1 Lt. Cot. Christodulo**CILIENI.**

„Rezistați cu cea mai mare înverșunare acolo, până la 24 Noembrie a. c. când, podul la Izbiceni, va fi gata“.

Col. Stavrache.

Că Christodulo, a fugit dela datorie, se dovedește prin aceia, că cere ajutor la Tia-Mare, pe când el avea ca susținere în spatele lui la Potlogeni, ajutor imediat și la îndemână, Batalionul de Miliții 57! Și apoi, Maiorii Alexiu și Negreanu, subalternii săi, îl acuză, c'a fugit dela Cileni, de la orele 2 p. m. în ziua de 22 Noembrie 1916. În realitate, la Cileni n'a fost nici o luptă, ci numai lașitate. Totuși, unii ofițeri din detașamentul Dunărea (Christodulo), cu prilejul desbaterilor actului final, dela Tia-Mare, capitularea, susțineau că lupta nu numai c'a fost, dar că ea ar fi durat, chiar până la orele 9 seara!!...

Este curios, cum toți actorii, cari au jucat această farsă grotescă, zisă lupta dela Cileni, susțin azi după războiu, că au luptat ore întregi, și că au avut morți și răniți, etc.?! Pe când de *fapt*, la cele dintâi focuri de infanterie, ale inamicului pe la orele 2 p. m. întregul detașament Du-

nărea, a căzut în mâna vrăjmașilor, (pentru a nu întrebuința cuvântul brut, de predare lașă).

Cu prilejul judecății, la Curtea Marțială a Corpului 2 Armată, în București, a actului final, al căderei Grupului Cerna, s'a făcut lumină și a putut toată lumea, vedea, pe vinovați și pe nevinovați.

La 22 Noembrie 1916. Detașamentul lui Christodulo, formând avantgarda brigadei, la orele 12 amiază, ajunge în Cilieni, unde primește ordinul de cantonare și ocuparea de poziție, de rezistență, luând toate măsurile de siguranță, și luptă, pentru noaptea de 22 | 23 Noembrie, în Cilieni. La orele 2 p. m. când oamenii își căutau cantonamentele, Detașamentul a fost surprins. Cel dintâi care a fugit, a fost Lt. Col. Christodulo, și a fost așa de grăbit, în cât și-a uitat în Cilieni și o valiză, de mână, în care avea bani și acte de familie, de o importanță covârșitoare și pentru găsirea căroră, tot timpul captivității, a reclamat și cerut cercetări, ca să le poată găsi.

La Cilieni însă, el nu s'a mai întors; în ziua de 22 Noembrie, ci a venit tocmai la Tia-Mare. Maiorul Negreanu N. unul din comandanții săi de Batalion, mi-a spus la proces, personal, că în acea zi, la orele 2 p. m. la Cilieni, a căutat pe Lt. Col. Christodulo și nici cu patrulele, ce a trimis, după el n'a putut fi găsit. Sublocotenent de rezervă Cartianu D., ofițer din Detașament, a declarat, înscris la instrucție, că la orele 2 p. m. toată lumea a părăsit, liziera satului Cilieni, *fără luptă* și s'a ascuns în sat, prin pătule și casele locuitorilor.

Locotenent de rezervă Fortunescu Traian, zice că la Cilieni n'a fost luptă, oamenii au fugit, pur și simplu. Un martor la proces, (în loc să fie in-

culpat), Maior Alexiu C. alt comandant de Batalion, de a-i lui Christodulo, a spus că *Bătălia!!!* (dela Cilieni, a ținut până la orele 9 seara) (când de fapt dela ora 4 1/2 se întuneca timpul)!! Dar n'a fost nici un rănit măcar!.. Un alt martor Maior Niculescu I. comandantul Batalionului din Potlogeni. Miliții 57, a spus în instanță, că lupta a fost scurtă și că a ținut până la 4 p. m. El fiind în spate la Potlogeni, la el n'a venit nici un rănit dela Cilieni. Cei mai mulți martori, au arătat că n'a fost de loc rezistență. In fine, sătenii, oameni bătrâni și femeile din Cilieni, spun la toți cei ce-i întreabă, că n'a fost nici o luptă de infanterie. Nemții, au tras numai cu tunul de departe, și că un obuz a căzut pe o casă, omorând o familie întreagă; tatăl, mama și trei copii. Primarul din Cilieni, spune că n'a fost luptă și că nu există nici un mormânt de erou în satul Cilieni. Plutonierul sanitar Vâjaică, din Reg. 17 Infant. dela Postul de Ajutor, n'a primit spre pansare, nici un rănit dela Cilieni și nici n'a evacuat, înapoi, vre-un rănit din Cilieni. Dar, chiar medicul Detașamentului Christodulo, Doctorul Pască, afirmă că *la Cilieni n'a fost luptă.*

N'a avut nici un mort și nici un rănit, dela Cilieni. De asemenea medicul Batalionului Miliției 57 din Potlogeni, zice că n'a fost luptă. Apoi d-l Marin Dăbuleanu, din Tia-Mare, proprietarul casei Postului meu de comandă, din 1916, când a venit la Craiova, în 1922 cu bonul de rechiziție, pentru a primi cai, venind să mă vadă, mi-a confirmat și d-sa acelaș lucru, că *n'a fost lupte la Cilieni.*

In fine, eu personal înainte și după proces, am fost în două rânduri, pe la Cilieni și Tia-Mare, pentru a studia regiunea, pe unde am trecut și

mi-au spus toți locuitorii, că n'a fost nici o luptă la Cilieni. Și totuși, să perzistă, de unii ofițeri, din cei căzuți la Cilieni, a se menține, lozinca, c'au fost lupte strașnice ;... la Cilieni!! Inchipuite doar, însă n'am înțeles cu ce scop să face această legendă, îndărătnică și neadevărată.

* * *

Comandantul Grupului, care știa situațiunea Brigadei I-a, reduse de astă dată, la un Batalion Miliție în Potlogeni și restul Regim. Mehedinți 17 (vre-o 4—500 de oameni), Batal. Miliții 66 și 2 Baterii, în Tia-Mare, mă lasă fără nici un ajutor, și nici ordin de retragere nu-mi dă, în caz de împingere din partea inamicului; ci, ordonă să rezist pe loc și cu trupele ce am, încă două zile, până la 24 Noembrie 1916. În fapt, el ordona o imposibilitate materială. Am executat ordinul, ocupând și întărind Tia-Mare, ca reduct, al Brigadei. Toată noaptea hărțueli de avantposturi.

23 Noembrie. În dimineața de 23 Noembrie 1916, însă, aflu că și Batalionul Miliției 57, a fost luat de inamic, fără luptă. Am raportat și această știre la orele 8 dimineața, la Izbiceni, Comandantului Grupului. *De aci înainte, onoarea luptei de rezistență, revenea iarăși eroicului Regiment 17, Infanterie, redus numai la 500 oameni și Batalionul Miliții 66, cu munițiunile pe sfârșite, precum și a celor două Baterii.* Comandantul Grupului Cerna, se dezinteresa de soarta și situațiunea Brigadei I-a. În această ultimă și fatală zi, de 23 Noembrie 1916, încă de dimineață de pe la orele 6,30 inamicul deschide focul, cu artileria, asupra satului Potlogeni și Tia-Mare. Pe la orele 8 dim. Lt. Col. Christodulo, îmi comunică personal, că și Batalionul Miliții 57, s'a predat inamicului,

inamicul înaintează acum spre Tia-Mare. Regimentul 17 Mehedinți rezistă puternic, prin foc și dușmanul este oprit. Noaptea de 22 | 23 XI 1916, inamicul primise ajutoare dela Caracal și Corabia. Lupta de Infanterie, reîncepe pe la orele 10, pe sectorul de Nord Tia-Mare și se întinde spre cel de Vest, cu o violență mare și superioritate numerică și morală la inamic. Pe la orele 11 a. m. din nenorocire, trupe inamice proaspete, debarcate în timpul nopții în Corabia, înaintează pe la Sud de Tia-Mare, defilând prin fața trupelor din Izbiceni, fără a fi măcar semnalate, nici simțite, de aparatul de siguranță, a Brigadei a II-a. Aceste trupe inamice, reușesc a se interpune, pe la Sud, de Tia-Mare, între noi Brigada I-a și Brigada II-a, din Izbiceni, tăindu-ne astfel legătura tactică și comunicațiile între noi și brigada a II-a cu comandantul Grupului. La ora 12 amiază, Bateria noastră de obuziere, dela Sudul Satului Tia-Mare, cade. Inamicul ne încercuiește complet. Din acest moment, nu ne mai putem nici retrage spre Izbiceni. Un jandarm, vine cu un bilețel, din partea Col. Lupașcu C. Comandantul Brigadei a II-a Infanterie din Izbiceni, prin care mă întreabă, că ce mai e pe la Brigada I-a?

I-am răspuns urgent, că suntem înconjurați, și că avem nevoie de intervenirea de ajutoare, dela Sud. Pe de altă parte, pe la orele 11,30 a. m. când lupta era în toi, la noi, am scris Comandantului Grupului la Izbiceni, situația disperată a Brigadei din Tia-Mare, cerând ajutor. Raportul l'am trimis prin călărețul de stafetă Drăgănescu Ion din Escadronul de Stafetă al Diviziei I-a, aflat ca soldat curier călare al Brigadei, el este din comuna Perișoru jud. Dolj. Se vede însă că, atât jandarmul trimis, cu răspunsul meu la Col.

Lupașcu, la Brigada a II-a, cât și curierul călărăș Drăgănescu, n'a mai putut străbate spre Sud, fiind prinși de inamic, căci nici un ajutor n'a mai venit, dela Brigada a II-a.

Cu prilejul procesului de capitulare, a Brigadei dela Tia-Mare, Colonel Cornicioiu atunci Căpitan, martor al acuzării, însușit și de mine, a declarat în fața crucei: „că în ziua de 23 Noembrie 1916 pe la ora 12 amiază, Col. Demetriade Comandantul Grupului Cerna, însoțit de martor, Căpitan Corniciou, șeful său de Stat Major, *priveau cu binocurile de pe o movilă, la luptele dela Tia-Mare, la ultimele svârcoliri, ale Brigadei I-a, însă n'au mai putut interveni,—pentru că toată lumea era demoralizată. Orice patrulă, nu se mai întorcea, orice santinelă dublă, dispărea*“. Vezi asupra acestui capitol și afirmațiunea lui Tăutu, din *Carnet de Câmp* pag. 131 al. 5: „în fine, într'un cuvânt, nu s'a respectat nimic, din măsurile care îți dau speranța în victorie. Totul era lăsat în voia soartei, *ceea ce a făcut să se resimtă o mare oboseală în toți*“.

„*În situațiunea în care Grupul Cerna, s'a pus și așa cum a lucrat, cert este că nu se putea face mai mult*“.

. . . . .

„Atât și nimic mai mult,... căci *desigur*, eram prinși, isprăvind cu de toate“.....

Iar al. 8 scrie :

„Ziua capitulării este cea mai dureroasă.....

Este și trebuie să fie înălțătoare și chiar serbată, *pentru că așa cum am fost conduși, ne-am făcut datoria*, ușurând mult retragerea armatei I-a, a cărei situație devenise foarte critică. Aceasta însuși dușmanul o recunoaște și o laudă“.

Idem la al. 6. „Modul cum cade însă este destul de rușinos! Nu trebuia capitulare! Căci o ultimă și supremă încercare cu ajutorul Brigadei a II-a, ne-ar fi dat poate posibilitatea și mângâierea de a fi trecut Oltul“.

Aci, autorul acestor rânduri, ori este de rea credință, ori că a sesizat insuficient, situația tactică și strategică, în care fusese pus, grupul, de conducerea superioară!... Pe ce pod era să treacă grupul, când podul fusese sfărâmat și ce mai putea face Brigada II-a chiar intervenind, când noi în mod virtual eram prizonieri, deja, odată pe Cerna chiar, când inamicul a ocupat Severinul (8 Noembrie 1916), în spatele nostru și acum la Olt (23. XI. 1916) cu retragerea tăiată ???!... Fără comentariu! Și apoi Brigada II-a, nici n'a intervenit. — Vezi mărturia Cornicioiu, — Atunci ce trebuia făcut „Harakiri“?! inutil! Către orele 1 p. m. inamicul întreprinde atacul său. Regimentul Mehedinți refăcut, acum, pe două Batalioane, opune rezistență eroică, pe ambele sectoare, având foarte multe pierderi, mai cu seamă din cauza artileriei inamice. Să provoacă câteva incendii, chiar la postul de comandă, a Brigadei I-a.

Pe la amiază, căzuse Bateria obuziere Căpitan Ionescu, care lucra cu Batalionul Miliției 66, pe Sectorul Sud, al Satului Tia-Mare, fața spre Izbiceni, iar Căpitanul Ionescu Comandantul Bateriei de Obuziere, venise cu tunarii lui pe două rânduri, la postul meu de comandă, spunându-mi că Bateria lui a căzut. Cu acești oameni am localizat incendiile, provocate de artileria dușmană. Asupra acestui episod, al Bateriei de Obuziere, iată cum declară înscris Col. Aleman N. atunci Maior în Reg. Mehedinți 17, declarație aflată în dosarul procesului capitulării dela Tia-Mare:

„In ziua de 23 Noembrie 1916, fiind rănit și neavând comandă, mă aflu în apropierea locului de tragere, al Bateriei de Obuziere, din Reg. 1 Artilerie, comandată de Căpitanul Ionescu N. Pe la orele 12,30 p. m. bateria a terminat munițiunile și după ce au îngropat inchizătoarele, servanții au părăsit Bateria”. Aceasta fiindu-mi declarația o subscriu.

ss. Malor Aleman

Reg. 17 Infanterie.

Pădureni, 23 Sept. 1918.

Vom vedea mai departe, flagranta contradicție între: ce declara Căpitanul Ionescu N. comandantul Bateriei de Obuziere, în mod interesat, și dușmănos și ceea ce de fapt s'a petrecut, în văzul oamenilor cinștiți și de onoare cu bateria sa.

Căpitanul Ionescu N. Comandantul Bateriei de Obuziere, fără autorizarea cuiva și fără nici o necesitate tactică, se erijase, în Comandantul Artileriei Brigadei, venind la postul meu de comandă, unde n'avea nici un rol, în loc să-și fi căutat de datorie, la Bateria sa de Obuziere, pe care o lăsase în seama subalternului său sublocotenent Ionașcu, din Artilerie. Lupta durează cu pierderi însemnate, de partea noastră. Căii, oamenii și chesoanele trenului de luptă, a regimentului 17 Infanterie, adăpostite în curtea Primarului Dăbuleanu, din Tia-Mare sunt reperate și distruse. Armurierul șef Ionescu al Reg. Mehedinți, Șeful chesoanelor de muniții, este ucis și el împreună cu alți servanți. Cu disperare, lupta Brigadei I-a, se urmează, până la orele 1,30 p. m. când, isprăvinduse munițiunile, în urma unui Consiliu, ce am ținut la Cartierul Brigadei, cu șefii de arme și

batalioane, când, prevăzându-se desnodământul luptei, s'a împărțit la ofițeri și gradați, 130.000 lei, bani ai Statului, recte ai Reg. 17 Mehedinți, purtați de casierul Corpului și unde am ars arhiva și drapelul Regimentului și fanionul Brigădei sustrăgându-le dela o captură sigură din partea inamicului, pe de altă parte, Brigada II-a, care vedea agonia Brigădei I-a, însă, n'a intervenit, în nici un mod, măcar cu prezența sa comandantul Grupului, în mijlocul nostru la Tiamare, unde regulamentar iar fi fost locul, am hotărât „în extremis“, să capitulăm, spre a salva viața vitejilor supraviețuitori, din Reg. Mehedinți No. 17 din lipsă de munițiuni. Ambele secții ale Bateriei de câmp Leoveanu, cu focuri repezi, caută a opri năvala inamică, însă curând suntem înconjurați. Atunci, numai, când focurile noastre s'au rărit, până ce în unele sectoare, au încetat, din lipsă de munițiuni și pentru a nu mai sacrifica (a ucide), trupa ce nu se mai putea apăra, și la orele 2.30 p. m. după o rezistență eroică, de 9 ore de luptă, încordată, am ținut consiliu cu șefii de Corpuri. Toți au fost de părere a capitula. Nimeni n'a emis vre-o altă opinie, căci e la mintea omului, că dacă cineva ar fi spus, să facem altceva, îi ceream imediat și aprobam să facă el acel ceva. Sau, dacă, ar fi spus cineva, că se opune la capitulare, se înțelege dela sine, că eu i-ași fi trecut comanda, imediat, să facă el mai bine. Nu? Aceasta este foarte logic și natural, în războiu. Ei bine, toată lumea vedea desnodământul.

Totuși, cineva, a propus să executăm un contra atac, cu două plutoane a Locotenentului Nicolăescu și o Companie a Căpitanului Zamfir Petru, rezervă ale Brigădei, asupra dreptei inamicului.

Deși am judecat ca inutil acest atac, care nu schimba cu nimic, situația noastră, condamnată; totuși pentru ca să țin seama de orice părere a camarazilor, am încuviințat contraatacul. Când s'a comunicat acest ordin, de către Lt. Leoveanu comandantul Bateriei de câmp de 75, care trebuia să susțină contra atacul, Căpitanul Zamfir Petre, din Reg. 17 Infanterie, care trebuia să conducă acțiunea rezervei, după ce a cetit ordinul meu, a exprimat către Leoveanu, textual: „Această acțiune, este o stupiditate”. Adică acțiunea de contraatac. Mișcarea totuși fiind ordonată să începe pela colțul de N-W al Satului Tia-Mare, cu direcția spre Potlogeni, fața spre dreapta inamicului. Când însă începe desfășurarea liniilor de trăgători, o rafală de mitraliere inamice, opri avântul contra atacului și mișcarea dă înapoi. În acest moment hotărâtor, am socotit că nu se mai poate face nimic. *Soarta noastră se împlinise. Părășiți de Comandamentul nostru superior, fără nici o legătură și fără nici o directivă, fără un curier zburător, să știm ce mai putem face, la vreme. Fără hrană, fără munițiuni și furaje, istoviți de lupte inutile, am trimis parlamentar pe Maiorul Protopopescu C. cu un cornist al Regimentului 17 Mehedinți (Mustață plutonier), și un tălmăciu plutonier de ad-ție Drucker, din acelaș regiment, care să comunice verbal, următoarea formulă de capitulare: „Făcându-ne datoria, conform cu tradiția și onoarea militară, suntem siliți a înceta lupta, din lipsă de munițiuni”. Atât și nimic mai mult. Nici o condiție și nici vre-o favoare, nu s'a mai cerut dela dușmani. Cum trupele Brigadei, aflate pe pozițiile lor de luptă, deși comandanții de Batalioane, raportează, înscris, că nu mai au munițiuni, ele mai trăgeau, totuși, arzând ultimele lor cartușe, pentru că trupa nu*

știa, de hotărârea luată și nici eu n'am dat ordin de încetarea focurilor, luând de bază rapoartele șefilor de batalioane, că munițiunile s'au terminat. În momentul când parlamentarul plecase spre inamic, inamicul observând aceasta, la ajungerea parlamentarului, l'a somat să ordone cornistului, să sune „încetarea focului” altfel nu este admis ca în momentul trimiterii de parlamentari, focul să mai continue. Aceasta sub sancțiunea că dacă nu se execută imediat ordinul, inamicul reține parlamentarul și redeschide focul violent. Atunci cornistul nostru (român), pe lângă Maiorul parlamentar, a sunat spre frontul nostru, din frontul inamic, unde se găsea „Încetarea focurilor”.

Apoi acest semnal a fost prins de corniști noștri și repetat de toate unitățile, de pe frontul de luptă. Camarazii răutăcioși, îmi atribuiau mie, ordinul de a se suna încetarea focurilor, — ceea ce nu este adevărat. Acest episod l'am aflat, în instanță, la proces la Curtea Marțială a C. II A.: în timpul judecării capitulării, unde atât parlamentarul cât și plutonierul cornist, au mărturisit în instanță, cum s'au petrecut faptele întocmai cum le-am expus mai sus. Imediat, trupe din regimentul german 148, au intrat pela Nord, în satul Tia-Mare, în timp ce o brigadă Austro-Ungară de Bosnieci, ne înconjurase pela Sud și pela Vest. Luptam de 14 zile, Brigada I, *neschimbată*, în serviciul de ariergardă și avantposturi, a Grupului Cerna, în retragerea de pe Cerna la Olt, (10—23 Noembrie 1916). *Ne făcusem datoria cu toată tragerea de inimă și devotamentul militar. Eram mândri, de suferințele îndurate, lipsurile de hrană, îmbrăcăminte, apoi intemperii și lupte, și speram, că țara ne va răsplăti moralmente. Fusesem jertfiți, de ai noștri, vrăjmașului, în mod inutil. Acțiunea a încetat la*

orele 3 p. m. Luptasem și căzusem cu onoare, cu arma în mână. Fusesem însă învinși, iar acum declarați de inamic: prizonieri de războiu.

Astfel s'a terminat odiseia viteazului, dar nenorocosului Grup Cerna, în războiul pentru întregirea Neamului. Asupra acțiunii Brigadei mele din Grupul Cerna, în retragerea și căderea ei, iată cum povestește și d-l Kirîțescu în istoricul războiului pentru întregirea României, vol. II pag. 170.

RETRAGEREA GRUPULUI CERNA.

Al. 4. „Extraordinara retragere, moderna anabasis, unică în analele războaielor, ținu 2 săptămâni, străbătând mai mult de 200 km. în spatele frontului inamic. Marșul trupelor se făcea greu; timpul era rece și ploios, încălțăminte soldaților ruptă. Nu era zi, în care Grupul, să nu fie atacat, fie în flancuri, fie în spate, unde Brigada Colonel Stavrache, care forma ariergarda Coloanei, a avut de susținut, aproape continuu, lupta cu Brigada Szivo“.

Românii ei însăși, au dat numeroase atacuri, pentru a-și asigura libertatea mișcărilor. Tot ce nu era indispensabil; căruțe, chesoane, ambulante, au fost prăbușite în prăpastia dela Valea Copcei. La Zăval detașamentul Văitoianu și-a îngropat tunurile în pământ . . . . .

Iar mai departe la pag. 174 al. 2 . . . . .

Acum el (inamicul) poate să atace și din față și din flanc Tia-Mare, unde cantonează Brigada din ariergardă. Românii rezistă cu înverșunare. Artileria dușmană, bombardează cu furie, Satul. Legătura cu Izbiceni e ruptă, coloane dușmane

năpădesc din toate părțile. O încercare de rupere a cercului dușman, executată cu două companii, e respinsă. Nimic nu mai e de nădăduit, steagul Regimentului 17 Mehedinți, glorios purtat prin lupte, timp de 3 luni, e sărutat de ofițeri și soldați, apoi e ars de foc. Cornistul sună încetarea focului și steagul alb se ridică, deasupra tranșeelor române. „În aceeași zi, aceeaș soartă o are și Grosul cantonat la Izbiceni. Cercul dușman se strânge din toate părțile, în jurul trupei. Atacați dinspre nord, dinspre Vest și dinspre Sud, Românii se văd atacați și de peste Olt de trupele de Căi ferate, din armata lui Mackenzen, care ocupau Malul Răsăritean. Infrântă de fatalitate, copleșită de dușmani, fără nici o perspectivă de scăpare, trupa trebui să-și plece capul în fața soartei“.....

BCU Cluj / Central University Library Cluj

„Era ziua intrării trupelor germane în București“. Astfel se încheie epopeia glorioasă a acestei Divizii. În istoria războiului nostru, ea rămâne o pagină înălțătoare și dușmanul însuși îi consacră rânduri elogioase: „Micul Grup al Orșovei, care a stat timp de săptămâni, în mijlocul vâltoarei și numai la Turnu-Măgurele a fost prinsă *a salvat onoarea armelor române*. Atunci, când Grosul, deja de multă vreme, nu se mai putea ține, decât prin ajutorul Rusesc“.

„Corespondentul militar al ziarului „Nord-deutsche Allgemeine Zeitung“ unul din ziarele germane inspirate de guvern, în chestiunile de politică externă, scrie la 30 Decembrie în legătură cu retragerea Grupului, dela Cerna :

„.....*Toate acestea nu ne pot împiedica, să nu recunoaștem deopotrivă cu cei mai buni militari, ai noștri, că purtarea Românilor dela Orșova și în ge-*

ner, a întregii armate Românești, dela 1916 merită toată admirația, chiar în comparație cu ceilalți aliați ai lor. Cine are cultul steagului și credința ne-strămutată, în el, va trebui în definitiv să recunoască și inamicului, ce i se cuvine“.

„Falkenheim însăși, foarte sobru, când e vorba să recunoască virtuțile adversarului, se mărginește a scrie: „Și această faptă, merită să nu fie uitată, în istoria războiului“:

Dar tot asupra acțiunii Grupului Cerna, mai găsim ecouri favorabile, și în presa noastră din Moldova, după căderea Grupului în captivitate. Iată de pildă d-l Gr. Trancu-Iași un om de onoare și de inimă în „Neamul Românesc“ din 2 Ianuarie 1917, apărut la Iași, cum scrie, în articolul său intitulat: „Eroismul oștirii noastre“. Când se va scrie pe îndelete, fără pasiunile momentului, și enervările inerente timpurilor grele, istoria zi cu zi, a acțiunii militare românești, se va vedea atunci, câte momente de mare înălțare și ce minunate eroisme, discrete și profunde, au luminat sufletele tinerei noastre oștiri. „Și din cartea mare a unui războiu, plin de eroisme pagina consacrată luptelor dela Cerna, ale detașamentului ce și-a vândut viața, pe un preț măsurat cu atâta sânge vrăjmășesc, va fi pe veci prinsă, în chenarul de aur, al marelor gesturi vitejești, căci onorează pe veci o oștire. Vitejia detașamentului român pe Cerna, este de altfel recunoscută, chiar de către aceia, cari, au avut să sufere dureri, de pe urma ei și cele scrise de „Lokal Anzeiger“ din Berlin, sunt mărturisiri, de o valoare documentară istorică, pe cari nimeni nu o va contesta, și toți o vor înțelege. Ziarul Berlinez e silit, a scrie următoarele:

„După patru săptămâni de lungă pribegire și

după o rezistență vrednică de admirație, resturile primii Divizii Române, s'a predat azi 7 Decembrie st. nou lângă gura Oltului". „Și mai departe se arată cum bravii noștri, au făcut front cu spatele la Olt și aproape sprijiniți pe Dunăre au primit ultima luptă! Dar aveau să se apere din toate părțile" adaugă gazetarul german și această observație, scrisă probabil „a contre coeur", este încă una din acele destăinuiri, cari subliniează valoarea jertfelor noastre ostășești. „Și când cetim aceste mărturisiri scrise, de însăși vrășmașii noștri, cu privire la armata noastră, când cetim aprecierile unui Mackenzen, asupra valorii Infanteriei noastre, o înțelegem și mai bine, pe de o parte caracteristica lapidară, a lui Lacour Gayet, că am fost paratonerul, ce am atras fulgerile, ce ar fi căzut aiurea și pe de altă parte, simțim și nedreptatea, vecină cu crima, a acelor cari adaugă blazarea, frivolitatea și eșecul lor scepticism, la aprecierile lor ingrate, asupra eroismului ostășesc. „Noi suntem mândri de oștirea noastră și avem convingerea deplină, că în acest sentiment nu intră nici un orgoliu exagerat, ci constatarea rece a adevărului și a faptelor.

Istoria de altfel nu o fac cei prinși, în vâltoarea patimilor, ci spectatorii obiectivi, din galeriile posterității. La aceste galerii, se duc ochii minții noastre, de câte ori mi se confirmă actele de eroism și gesturile mari, ale scumpei noastre oștiri!"

Gr. Tr.

Înainte de a încheia, povestirea activității brigăzii I Mixte, din Grupul Cerna, ce am avut onoarea a comanda și a retragerii eroice, până la căderea ei în mâna inamicului pe Olt, cred necesar să analizăm chestiunea și dintr'un alt punct de vedere, anume, al timpului pierdut cu etape scurte și al opririlor inutile, produse de enervarea comandantului Grupului Cerna.

Se va vedea că și din acest punct de vedere, conducerea, a fost cu mult mai prejos, de necesitățile create, prin situațiunea strategică și tactică, în care fusese pus, mai ales după unirea cu detașamentul Dunărea. O conducere mai energică, mai pricepută, ni-ar fi ajutat să ne sustragem martiriului nemeritat, al captivității. Căci, încetinirea marșurilor, cu etape foarte scurte, lipsa unui Consiliu, cu Comandanții de Brigadă și Regimente, Coșiliu din care ar fi eșit, cu siguranță, o conducere mai activă și mai folositoare, au contribuit la pieirea Grupului Cerna. S'ar fi lucrat mai cu înțelegere, corespunzătoare situației grele în care ne aflăm. În loc de descurajare generală, s'ar fi produs emulație, de avânt și stratageme. Nu este oare cea mai mare crimă, făcută de un comandant, cu răspundere, față de țară și un păcat, de neiertat, față de atâtea suflete jertfite, generos, față de soldați și ofițerii săi, disprețul de a se sfătui, în așa grele ceasuri, cu camarazii săi? În cazul nostru erau cu toții șase Colonei, din cari trei de Stat Major (Demetriade, Văitoianu, Lupașcu, Pfolțer, Stavrache, Tăutu).

Deasemenea a influențat în rău și indiferența pot zice chiar disprețul, ce a arătat comandantul Grupului, pentru Brigada I-a, cea mai greu încercată, în tot timpul acțiunii dela Cerna și retra-

gere, cu care n'a mers cel puțin o singură dată, într'o singură zi de marș, în cele 14 zile de retragere și luptă, deși aci, i-ar fi fost locul, după legile conducerii: la unitatea din ariergardă, care era mai expusă, precum și lipsa de orice ajutor din partea sa, în luptele date exclusiv de Brigada I-a. Dar pentru a se vedea, de ce mare folos ar fi fost ajutorul Grupului Cerna și Dunărea pentru armata I-a dacă s'ar fi condus, cu armonie și energie operațiunile de retragere, e de ajuns a face o scurtă socoteală, de timpul pierdut cu luptele inutile și demoralizatoare, precum și micimea etapelor străbătute. Am fi câștigat cel puțin 8 zile, și am fi ajuns pe Argeș tocmai în zilele cele mai grele, ale armatei noastre în fața Bucureștiului. Nu numai că am fi ajutat, atacând spatele inamicului, dar prin faptul că veneam prin valea Dunărei, ne-am fi înăpustit mai întâiu, asupra podurilor inamice de peste Dunăre, sfărâmându-le cu artileria și dând loc unei isprăvi de arme, care ar fi rămas legendară și ne-ar fi înălțat în ochii lumii întregi. Dar n'am avut noroc. Comandan-tul care ne-ar fi înălțat la glorie, cel care pe Cerna edictase „Legea” că: „cine nu poate merge înainte, să moară pe loc” marele nostru frate de arme și comandant, eroul național General Dragalina, ne-a părăsit prea de vreme, pentru a pe-cetlui prin sacrificiul propriei sale vieți, pe Va-lea Jiului, „Legea” ce preconizase. Fiei țărâna ușoară, și numele în veci, de fericită pomenire!

Iar acum, iată și socoteala despre care vor-bim, mai sus, timp pierdut inutil, prin lupte și opriri fără nici un folos.

Pe Cerna.

Noaptea de 8 | 9 Noembrie 1916, după ce inamicul intrase în Turnu-Severin, în spatele nostru, din ziua de 8 Noembrie 1916.

Ziua de 9 Noembrie 1916, stând pe poziție și luptând. Noaptea ne-am pus în retragere,

In retragere.

Ziua de 10 Noembrie stând pe Dealul Duhovna, dela ora 2 dimineața, până la 2 p. m.

Ziua de 11 Noembrie. Atacul Severinului.

" " 13 " Lupta de pe D. Stârmina și oprire în Rogova, 24 ore.

$\frac{1}{2}$ zi din 14 Noembrie marș scurt de 6 km. și ocupare de poziție pe Dealul Galbena.

Ziua de 19 Noembrie la Sadova de 24 ore.

In total aproximativ 5 zile pierdute.

Pe de altă parte, timp pierdut

prin etape scurte.

La 12 N-brie marșul Severin-Rogova numai
26 km. aproximativ.

" 13	"	" Rogova-Vânju-Mare	8 km.
" 14	"	" Vânju-Mare-Braniște	24 "
" 15	"	" Braniște-Risipiți	21 "
" 16	"	" Risipiți-Galicea-Mare	13 "
" 17	"	" Galicea Mare-Urzicuța	21 "
" 18	"	" Urzicuța-Sadova	48 "
		(numai Brig. I)	
" 20	"	" Sadova-Ocolna	17 "
" 21	"	" Ocolna-Vișina	26 "
" 22	"	" Vișina-Cilieni-Tia-M.	15 "

Total 219 km. în 10 zile sau mijlociu 22 km. în 24 ore.

Dacă însă mergeam numai 30 km. pe zi, cel puțin mai câștigam încă trei zile, care adăugate, la opririle inutile, fac 8 zile.

Cum vedem, am fi câștigat în total 8 zile. Unde puteam fi noi la 14 Noembrie 1916? Intre Olt și Argeș, cel puțin. Dar am fost fără noroc și dacă ne-am fi retras, de pe Cerna, dela 3—4 Noembrie mai câștigam încă 4 zile, în care timp, dădeam mâna cu trupele amice și scăpam de captivitate. Am fost însă sacrificați cu bună știință și voință, în mod inutil, de comandamentul nostru.

Iar la întoarcerea din captivitate, în loc de laude pentru faptele noastre recunoscute, eroice, de întreaga lume, camarazi invidioși, au căutat să transforme jertfele noastre, în calomnii, lucru ce istoria și gura poporului, îl va păstra și lauda în legende așa cum îl merită, sacrificiul nobil al sângelui vărsat generos de soldații și ofițerii acestui viteaz grup Cerna, însă fără de noroc. Un lucru nu trebuie uitat niciodată. „Grupul Cerna a fost hărăzit de răposatul General Berthelot, să cadă la inamic“.

Asta a fost răsplata, pentru felul demn de lauda, credincios și devotat, cum s’au purtat trupele la 4 Noembrie 1916, când au fost sacrificate, dându-li-se ordin a nu se retrage.

F I N E

Urmează Vol. II „Captivitatea“.

BIBL. UNIV. CLUJ

6445 22.XII.1937

EXEMPLAR LIBRAL